V. İ. LENİN

'SOL' KOMÜNİZM
BİR ÇOCUKLUK HASTALIĞI

SOL
YAYINLAR

YEDİNCİ BASKI
ANKARA 2008

"SOL" KOMÜNİZM
BİR ÇOCUKLUK HASTALIĞI

V. İ. LENİN

ÇEVİREN
MUZAFFER ERDOST

V. İ. Lenin'in
Detskaya bolezm "levizny" v kommunizm (1920)
adlı yapıtını,
Muzaffer Erdost
Fransızcasından
(*La maladie infantile du communisme "le gauchisme"*,
Editions Sociales, Paris, 1970)
dilimize,
İngilizcesiyle
(*"Left-wing" Communism, an Infantile Disorder*,
Progress Publishers, Moscow, 1975)
karşılaştırarak çevirdi ve kitap
"Sol" Komünizm – Bir Çocukluk Hastalığı
adı ile
Sol Yayınları
tarafından
Ağustos 2008
(Birinci Baskı: Mart 1970; İkinci Baskı: Aralık 1974;
Üçüncü Baskı: Şubat 1976; Dördüncü Baskı: Şubat 1977;
Beşinci Baskı: Haziran 1991; Altıncı Baskı: Eylül 1999)
tarihinde,
Ankara'da, *Kuban Matbaacılık*'ta bastırıldı.

ISBN 978-975-7399-75-9

İÇİNDEKİLER

7 Rus Devriminin Uluslararası Öneminden Hangi Anlamda Sözedilebilir?
11 Bolşevik Başarısının Temel Koşullarından Biri
15 Bolşevizm Tarihinin Bellibaşlı Aşamaları
21 Bolşevizm, İşçi Hareketi İçinde Hangi Düşmanlara Karşı Savaşımda Gelişmiş, Güçlenmiş ve Çelikleşmiştir?
30 Almanya'da "Sol" Komünizm. Liderler, Parti, Sınıf, Yığınlar
39 Devrimciler Gerici Sendikalarda Çalışmalı mı?
50 Burjuva Parlamentolara Katılmak Gerekir mi?
62 Hiç Uzlaşma Olmayacak mı?
75 İngiltere'de "Sol" Komünizm
90 Bazı Sonuçlar

EKLER
107-119

107 I Alman Komünistlerinin Bölünmesi
109 II Almanya'da Komünistler ve Bağımsızlar
112 III İtalya'da Turati ve Ortakları
113 IV Doğru Öncüllerden Yanlış Vargılar
118 V

120 *Açıklayıcı Notlar*
137 *Adlar Dizini*

VLADİMİR İLİÇ ULYANOV LENİN

1917 Ekim devriminin önderi Vladimir İliç Ulyanov, 22 Nisan 1870'te Simbirsk kentinde doğdu. Orta halli bir öğretmen ailesinin altı çocuğundan ikincisidir. Ağabeyi Aleksandr'ın çara karşı suikast girişimine katıldığı için kurşuna dizildiği yıl, 1887'de, liseyi bitirerek Kazan Üniversitesi Hukuk Fakültesine girdi ve üç ay sonra devrimci öğrenci hareketi içinde yeraldığı için üniversiteden atıldı. 1891'de St. Petersburg Üniversitesi Hukuk Fakültesini dışardan bitirdi. 1895'te ülke dışına çıkıp marksizmin önemli temsilcileriyle tanıştıktan sonra St. Petersburg'a dönüp İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği adlı gizli bir örgüt kurdu. Aynı yılın sonunda tutuklandı, ondört ay hücrede kaldıktan sonra Sibirya'ya, Şuşenskoye köyüne sürgüne gönderildi; orada Krupskaya ile evlendi. Sosyal-demokrat gruplarla bağını sürdürdü ve bir parti program taslağı hazırladı. RSDİP (Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi) 1898 Martında Minsk'te toplanan bir kongreyle kuruldu. Aralık 1900'de yayınlanmaya başlayan *İskra* gazetesinde yayınlanan bir makalesinde ilk kez "Lenin" takma adını kullandı. RSDİP'nin 1903'te ikinci kongresinde, demokratik merkeziyetçilik ve devrimci-demokratik diktatörlük konularında ortaya çıkan görüş ayrılığı sonrasında, merkez komite ve *İskra* yazıkurulunda çoğunluğu sağlayan Lenin ve yandaşları Bolşevik (çoğunluk), muhalifleri ise Menşevik (azınlık) adlarıyla anılmaya başladılar. 1905 devriminin yenilgiye uğramasından sonra Aralık 1907'de yeniden Avrupa'daki sürgün yaşamına döndü. Birinci Dünya savaşının başlamasından sonra kendi hükümetlerine destek olma politikasının sosyal-şoven bir politika olduğunu ileri sürerek, emperyalist savaşı iç savaşa döndürme çağrısında bulundu. 1917 Şubat devriminden sonra Petrograd'a döndü. 7 Kasım'da Lenin'in önderliğinde Bolşevikler iktidarı ele geçirdiler. 21 Ocak 1924'te Gorki kentinde öldü.

Yazılış sırasıyla başlıca yapıtları şunlardır: *Çto takoye "Druzya Naroda" i kak oni voyuyut protiv Sotsial-Demokratov?*, 1894 (***"Halkın Dostları" Kimlerdir ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Savaşırlar?***); *Razvitiye kapitalizma v Rossi*, 1899 (***Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi***); *Çto delat?*, 1902 (***Ne Yapmalı?***); *Şag vperyod dva şaga nazad*, 1904 (***Bir Adım İleri İki Adım Geri***); *Dve taktiki Sotsial-Demokraty v demokratiçeskoy revolyutsi*, 1905 (***Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği***); *Materializm i empiriokritisizm*, 1908 (***Materyalizm ve Ampiriyokritisizm***); *İmperyalizm kak noveyşy etap kapitalizma*, 1916 (***Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması***); *Gosudarstvo i revolyutsiya*, 1917 (***Devlet ve Devrim***); *Proletarskaya revolyutsiya i renegat Kautsky*, 1918 (***Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky***); *Detskaya bolezm "levizny" v kommunizm*, 1920 (***Komünizmin Çocukluk Hastalığı - "Sol" Komünizm***). Lenin'in tüm yapıtları 45 ciltte toplanmıştır.

BİR
RUS DEVRİMİNİN ULUSLARARASI ÖNEMİNDEN HANGİ ANLAMDA SÖZEDİLEBİLİR?

RUSYA'DA proletaryanın iktidarı ele geçirmesini izleyen ilk aylarda (25 Ekim [7 Kasım] 1917), bu geri ülke ile Batı Avrupa'nın ilerlemiş ülkeleri arasındaki çok büyük farklardan dolayı, Batı Avrupa ülkelerinde proleter devrimi, bizimkine pek az benzeyecek gibi görünüyordu. Bugün artık önemli bir uluslararası deneyime sahip bulunmaktayız; bu deneyim, bize açıkça göstermektedir ki, bizim devrimimizin bazı temel çizgilerinin, yerel değil, özellikle ulusal değil, yalnızca Rusya'ya özgü değil, uluslararası nitelikte bir önemi vardır. Ve ben, burada, sözcüğün geniş anlamıyla uluslararası öneminden sözetmiyorum: bütün ülkeleri etkilemesi anlamında uluslararası önemi olan, devrimimizin yalnızca bazı özellikleri değil, devrimimizin bütün temel özellikleri ve üstelik birçok ikincil özellikleridir. Uluslararası önemini, ülkemizde olup bitenlerin uluslararası bir ölçekte, uluslararası geçerliği ya da bir yinelenmesinin tarihsel kaçınılmazlığı anlamında alarak, sözcüğün en dar anlamıyla bundan sözediyorum. Devrimimizin bazı temel özelliklerinin bu öne-

mi taşıdığını kabul etmek gerekir.

Kuşkusuz bu gerçeği abartmak, bunu devrimimizin belli temel çizgilerinden ötelere yaymak büyük yanılgı olur. Aynı şekilde, proleter devrimin ileri ülkelerin en azından birinde zaferinden hemen sonra, pek olasıdır ki, durumda meydana gelecek ani bir değişiklik sonucunda Rusya, örnek bir ülke olmaktan çıkacak, ("sovyet" ve sosyalist anlamda) bir kez daha geri bir ülke durumuna gelecektir.

Ama içinde yaşadığımız şu tarihsel anda durum tamı tamına şöyledir: Rusya örneği, *bütün* ülkelere, kaçınılmaz yakın geleceklerinden —tamamen temel nitelikte— birşeyler göstermektedir. Bütün ülkelerin ileri işçileri bunun çoktan farkına vardılar; ama çoğu kez onlar, farkına varmaktan çok, devrimci sınıf içgüdüleriyle bunu kavradılar. Sovyet iktidarının ve bolşevik teori ve taktik ilkelerinin (sözcüğün dar anlamıyla) uluslararası "önemi" işte burada yatmaktadır. Almanya'da Kautsky gibi, Avusturya'da Otto Bauer ve Friedrich Adler gibi, İkinci Enternasyonalin[1] "devrimci" önderlerinin anlamadıkları da işte budur; ve bu yüzdendir ki, onlar, en kötü oportünizmin ve toplumsal ihanetin savunucusu gericiler durumuna düşmüşlerdir. Gerçekten, 1919'da, Viyana'da çıkan *Dünya Devrimi* (*Welt Revolution*, "*Sozialistische Bücherei*", Heft 11, Ignaz Brand*) adlı imzasız kitapçık, bunların bütün düşüncelerini ve bütün fikir kapsamlarını, ya da, daha doğrusu, aptallıklarının, lafebeliklerinin, alçaklıklarının ve işçi sınıfının çıkarlarına ihanetlerinin nerelere kadar vardığını —ve üstelik de bunu "dünya devrimi" düşüncesini "savunma" maskesi altında yaptıklarını— açık-seçik ortaya koymaktadır.

Ama biz, bu kitapçık üzerinde daha ayrıntılı bir biçimde bir başka zaman duracağız. Burada bir noktayı daha belirtmekle yetinelim: Kautsky'nin bir dönek değil de henüz bir marksist olduğu o çok gerilerde kalan zamanlarda, o, soruna tarihçi gözüyle bakabiliyor ve Rus proletaryasının devrimci ruhunun, Batı Avrupa için örnek olabileceği bir durumun

* Ignaz Brand, *Sosyalist Kitaplık*, c. 11. *–Ed.*

gerçekleşmesi olasılığını önceden görebiliyordu. Bu, 1902'-deydi. Kautsky, devrimci *İskra*'da[2] "Slavlar ve Devrim" başlıklı bir yazı yazmıştı. Bu yazıda şöyle diyordu:

"Bugün [1848'den farklı olarak]* Slavların yalnızca devrimci halklar safına katıldıklarını değil, aynı zamanda, devrimci fikir ve eylemin ağırlık merkezinin giderek Slavlara doğru yer değiştirdiğini düşünebiliriz. Devrimin merkezi, Batıdan Doğuya doğru kaymaktadır. 19. yüzyılın ilk yarısında, bu merkez, Fransa'da ve zaman zaman da İngiltere'deydi. 1848'de Almanya, devrimci uluslar safına katıldı. ... Yeni yüzyıl öyle olaylarla başladı ki, bunlar, devrim merkezinin yeniden bir yer değiştirmesiyle, Rusya'ya doğru yer değiştirmesiyle karşı karşıya olduğumuzu bize düşündürmektedir. ... Batıdan bunca devrimci girişkenlik edinmiş olan Rusya, belki şimdi artık, bu Batı için bir devrimci enerji kaynağı olmak yolundadır. Alev alev yanan Rus devrim hareketi, belki de saflarımıza yayılmaya başlayan o küçükburjuva uyuşukluğunu ve küçük politikacılığı defetmek için yararlanabileceğimiz en güçlü araç olacaktır; bu devrimci hareket, savaşa susamışlığımızı ve büyük ülkülerimize tutkulu bağlılığımızı yeniden alevlendirecektir. Rusya, Batı Avrupa için gericiliğin ve mutlakiyetin bir kalesi olmaktan çoktan çıkmıştır. Bugün, sanırım, bunun tam tersi doğrudur. Rusya için gericiliğin ve mutlakiyetin kalesi, artık Batı Avrupa olmaktadır. ... Eğer Rus devrimcileri, hem çara karşı, hem de onun müttefiki Avrupa sermayesine karşı aynı zamanda savaşmak zorunda kalmasalardı, çarın hakkından gelirlerdi. Umalım ki, Rus devrimcileri, bu sefer her iki düşmanı da yenebilsinler ve yeni "Kutsal İttifak" daha öncekilerden çabuk yıkılsın; bugün Rusya'da girişilmiş olan savaşımın sonucu ne olursa olsun, ne yazık ki, neden olduğu pek çok kurbanın kan ve acısı boşuna olmayacaktır. Bu kan ve acılar, bütün uygar dünyada toplumsal devrimin filizlerini besleyecek ve onların daha çabuk ve daha güzel çiçek

* Ayrıca belirtilmedikçe alıntılardaki köşeli parantezler içindeki sözler Lenin'indir. –*Ed.*

açmalarını sağlayacaktır. 1848'de Slavlar, halkların baharının çiçeklerini öldüren dondurucu rüzgar görevini yerine getirmişlerdi. Belki de şimdi gericiliğin buzlarını tuz-buz eden ve halklara yeni ve pırıl pırıl bir baharı getiren fırtına olmak onların yazgısındadır."

(Karl Kautsky, "Slavlar ve Devrim", *İskra*, 10 Mart 1902, n°18, Rus sosyal-demokratlarımn devrimci gazetesi.)

Onsekiz yıl önce, Karl Kautsky, ne güzel de yazarmış!

İKİ
BOLŞEVİK BAŞARISININ TEMEL KOŞULLARINDAN BİRİ

SANIYORUM, artık bugün, bolşeviklerin, Partimiz içinde en sert ve demir disiplin olmadan, ya da işçi sınıfı kitlesinin bütününden, yani geri katmanlara önderlik etme yeteneğinde ya da onları birlikte sürükleme yeteneğinde olan işçi sınıfı içerisindeki düşünen, namuslu, özverili ve etkin bütün unsurlardan tam ve eksiksiz destek sağlamadan, değil iki-buçuk yıl, iki-buçuk ay bile iktidarı tutamayacakları, herkesçe bilinmektedir.

Proletarya diktatörlüğü, yeni sınıfın, *daha güçlü* bir düşmana karşı, (tek bir ülkede bile olsa) devrilmesiyle, direnme gücü *on katı* artan ve gücünü yalnızca uluslararası sermayenin gücünden, uluslararası bağlantılarının gücü ve dayanıklılığından değil, aynı zamanda *alışkanlık gücünden, küçük-ölçekli üretimin* gücünden alan burjuvaziye karşı verdiği en kararlı, en acımasız bir savaş anlamına gelir. Ne yazık ki, küçük-ölçekli üretim hâlâ dünyada yaygın haldedir ve küçük-ölçekli üretim, sürekli olarak, her gün, her saat, kendiliğinden ve yığın halinde kapitalizmi ve burjuvaziyi *doğur-*

maktadır. Bütün bu nedenler, proletarya diktatörlüğünü gerekli kılmaktadır, ve proletaryanın burjuvazi üzerindeki zaferi, kararlılığı, disiplini ve sağlam ve eğilmez bir iradeyi gerektiren, uzun, inatçı, ve kıyasıya bir ölüm-kalım savaşı olmadan olanaklı değildir.

Yineliyorum: Rusya'daki başarılı proletarya diktatörlüğü deneyimi, düşünme yeteneğinde olmayanlara ya da soruna eğilme fırsatı bulamamış olanlara bile, proletaryanın mutlak merkeziyetçiliği ve sert disiplinin burjuvazi üzerindeki zaferinin temel bir koşulu olduğunu açıkça göstermiştir.

Bunun üzerinde sık sık durulmaktadır. Ne var ki, bunun ne anlama geldiği ve bunun hangi koşullar altında olanaklı olduğu üzerinde yeterince düşünülmemektedir. Sovyetlere ve bolşeviklere sunulan övgülere, devrimci proletaryanın gereksindiği disiplinin bolşevikler tarafından *niçin* kurulabildiğinin nedenlerinin *derin bir tahlili daha sık* eşlik etmiş olsaydı, daha iyi olmaz mıydı?

Siyasal bir düşünce akımı olarak ve siyasal bir parti olarak bolşevizm, 1903'ten beri vardır. Yalnızca bolşeviklik tarihi, varlığının *bütün* dönemi boyunca, en zor koşullar altında, proletaryanın zaferi için gerekli olan demir disiplinini niçin kurabildiğini ve onu sürdürebildiğini doyurucu bir biçimde açıklayabilir.

Ortaya çıkan ilk sorular şunlardır: proletaryanın devrimci partisinin disiplini nasıl korunmaktadır? Nasıl denetlenmektedir? Nasıl güçlendirilmektedir? Önce, proletarya öncüsünün sınıf bilinciyle ve onun kendini devrime adamasıyla, onun sağlamlığı, özverisi ve kahramanlığıyla. İkincisi, çalışan insanların en geniş yığınlarıyla, başta proletarya ile, *ama aynı zamanda* çalışan insanların *proleter* olmayan yığınlarıyla, belirli ölçüde bağ kurma, en yakın ilişkiler sürdürme, ve —eğer dilerseniz— onların içinde erime yeteneğiyle. Üçüncüsü, bu öncü tarafından uygulanan siyasal önderliğin doğruluğuyla, geniş yığınların, doğru olduklarını *kendi öz deneyimleriyle* görmeleri kaydıyla siyasal strateji ve taktiklerinin doğruluğuyla. Bu koşullar

olmaksızın, görevi burjuvaziyi devirmek ve toplumun tümünü değiştirmek olan gerçekten ileri sınıfın partisi olma yeteneğindeki bir partide, disiplin sağlanamaz. Bu koşullar olmaksızın, disiplini yerleştirmek için yapılan bütün girişimler, kaçınılmaz olarak başarısızlığa uğrar ve lafebeliği ve soytarılıkla sonuçlanır. Öte yandan, bu koşullar birden ortaya çıkmaz. Bunlar ancak uzun çaba ve çetin deneyimlerle yaratılırlar. Bunların yaratılması, bir dogma olmayan, ancak son biçimini gerçek yığın hareketinin ve gerçek devrimci bir hareketin pratik eylemi ile yakın ilişkisi içinde alan, doğru devrimci teoriyle kolaylaştırılır.

Bolşevizm, 1917-20'de, görülmemiş zor koşullar altında, en katı merkezileştirmeyi ve demir disiplini başarı ile kurabilmişse, bu gerçek, yalnızca Rusya'nın bir dizi tarihsel özelliklerine dayanmaktadır.

Bir yandan, bolşevizm, 1903'te marksist teorinin son derece sağlam temeli üzerinde yükseldi. Bu devrimci teorinin doğruluğu, ve tek başına onun doğruluğu, yalnızca 19. yüzyıl boyunca dünya deneyimiyle değil, aynı zamanda, özellikle Rusya'daki devrimci düşüncenin arayış ve yalpalama deneyimiyle, yanlışlarıyla ve hayal kırıklıklarıyla kanıtlandı. Aşağıyukarı yarım yüzyıl boyunca —yaklaşık olarak, son yüzyılın kırklarından doksanlarına kadar— Rusya'daki ilerici düşünce, en vahşi ve gerici çarlığın baskısı altında büyük bir istekle, doğru devrimci bir teori aradı, Avrupa ve Amerika'da bu alandaki her türden "en son bulguları" olağanüstü bir dikkat ve titizlikle izledi. Rusya, marksizme —biricik doğru devrimci teoriye—, yarım yüzyıl boyunca geçirdiği eşi görülmemiş sıkıntıların ve özverilerin, eşi görülmemiş kahramanlıkların *acıları* içinde, inanılmaz enerji, feragatli araştırma, inceleme, pratik deneyim, hayal kırıklığı, Avrupa deneyimiyle doğrulama, ve karşılaştırma yoluyla ulaşmıştır. Çarlığın neden olduğu siyasal sürgünler sayesinde, devrimci Rusya, 19. yüzyılın ikinci yarısında, hiçbir ülkenin sahip olmadığı kadar, dünya devrimci hareketinin biçimleri ve teorileri üzerinde son derece yararlı bilgiler ve zengin uluslararası

ilişkiler sağladı.

Öte yandan teorinin bu kaya gibi temeli üzerinde yükselen bolşevizm, deneyim zenginliği yönünden dünyanın hiçbir yerinde eşi olmayan onbeş yıllık (1903-17) bir tarih pratiği yaşadı. Bu onbeş yıl boyunca, hiçbir başka ülke, bu devrimci deneyime, hareketin —legal ve illegal, sessiz ve fırtınalı, yeraltında ve açık, yerel çevreler ve kitle hareketi, parlamenter ve terörist— birbirini izleyen hızlı ve değişik biçimlerine, yaklaşık biçimlerde de olsa bir deneyim yaşamamıştır. Hiçbir başka ülkede, böylesine kısa bir dönemde, modern toplumun *bütün* sınıflarının savaşımının, ülkenin geriliği ve çarlık boyunduruğunun şiddeti yüzünden görülmemiş bir hızla olgunlaşan ve Amerika ve Avrupa'nın siyasal deneyimlerinin uygun düşen "en son bulgularım" en istekli ve en başarılı bir biçimde özümleyen bir savaşımın böylesine zengin biçimleri, zengin çeşitleri ve yöntemleri biraraya toplanmamıştır.

ÜÇ

BOLŞEVİZM TARİHİNİN BELLİ BAŞLI AŞAMALARI

DEVRİMİN hazırlanış yılları (1903-1905). Her yanda büyük fırtınanın yaklaşmakta olduğu hissediliyordu. Toplumun bütün sınıfları kaynaşma ve hazırlık içindeydi. Yurtdışında, siyasal sürgündekilerin basını, devrimin *bütün* temel sorunlarının teorik yönlerini tartışıyordu. Üç temel sınıfın, başlıca üç siyasal akımın temsilcileri —liberal-burjuva akım, küçük-burjuva demokrat akım (ki bunlar "sosyal-demokrat" ya da "sosyalist-devrimci" etiketi[3] altında gizlenmektedir), ve devrimci proleter akım— program ve taktik konularda amansız bir savaşım vererek ilerdeki açık sınıf savaşımını bekliyorlar ve ona hazırlanıyorlardı. 1905-1907 ve 1917-1920 yıllarında, yığınların, uğrunda elde silah savaştıkları *bütün* sorunları o dönemin basınında rüşeym halinde incelenebilir (ve incelenmelidir de). Bu üç başlıca eğilim arasında, elbette ki, geçici ve melez bir sürü ara biçimlenmeler de var. Daha açık ve tam olarak ifade edersek: gerçekte sınıf eğilimleri olan ideolojik ve siyasal eğilimler, basın organlarının, partilerin, hiziplerin, grupların savaşımında billurlaşmak-

taydı; sınıflar önlerindeki savaşlar için gereksindikleri ideolojik ve siyasal silahı örste döverek yaratmaktaydılar.

Devrim yılları (1905-1907). Bütün sınıflar kendi kimlikleriyle ortaya çıktılar. Bütün program ve taktik görüşleri yığınların eylemiyle sınamadan geçti. Grevci savaşım, dünyada görülmedik bir genişliğe ve keskinliğe ulaştı. İktisadi grev, siyasal greve dönüştü ve siyasal grev, çarlığa karşı ayaklanma haline geldi. Yönetici proletarya ile duraksamalı, kararsız, yönetilen köylülük arasındaki ilişkiler pratikte sınamadan geçti. Savaşımın kendiliğinden gelişmesi sırasında sovyet örgüt biçimi doğdu.[4] Sovyetlerin rolü üzerinde o dönemdeki tartışmalar, 1917-1920 yıllarının büyük savaşımını muştuluyordu. Parlamenter savaşım biçimi ile parlamento-dışı savaşım biçiminin, parlamentonun boykotu taktiği ile parlamentoya katılma taktiğinin, legal ve illegal savaşım biçimlerinin birbirini izlemesi ve, aynı zamanda, bu biçimler arasında bulunan bağların ve ilişkilerin birbirini izlemesi, bütün bunlar, şaşırtıcı zengin bir içerikle ortaya çıkmaktaydı. Bu dönemin her bir ayı —yığınlar ve önderler için, sınıflar ve partiler için— siyasal bilimin ilkelerinin öğretimi bakımından "barışçı", "anayasal" gelişme koşulları altında geçen bir yıla bedeldi. Eğer 1905'in "genel provası olmasaydı", 1917 Ekim Devriminin zaferi olanaklı olmazdı.

İrtica yılları (1907-1910). Çarlık zafere ulaşmıştı. Bütün devrimci partiler ya da muhalefet partileri ezilmişlerdi. Siyasetin yerini, durgunluk, yılgınlık, bölünmeler, dağılma, davayı terkediş, ahlaksızlık almıştı. Felsefi idealizme doğru artan bir eğilim görülüyordu; gizemcilik, karşı-devrimci bir ruh halinin büründüğü kılıktı. Ama aynı zamanda, devrimci partilere ve devrimci sınıfa, son derece yararlı bir tarih diyalektiği dersi veren, siyasal savaşı yılmadan yürütmeyi onlara anlatan ve öğreten de, bu büyük yenilginin kendisidir. İnsan gerçek dostlarını felaket anında tanır. Yenilgi, ordular için iyi bir okuldur.

Galip gelen çarlık, Rusya'da burjuva-öncesi ataerkil yaşamın kalıntılarını bir an önce yıkmak zorunda kalmıştı. Ül-

kenin burjuva çizgisinde gelişmesi gerçekten hızlı ilerlemeler kaydetti. Sınıf ayrılıklarının dışında ve üstünde kalınabileceği yanılsaması, kapitalizmden kaçınılabileceği yanılsaması, tuz-buz olmuştu. Sınıf savaşımı yepyeni bir biçimde ve daha açık-seçik olarak ortaya çıkmıştı.

Devrimci partiler, eğitimlerini tamamlamalıydılar. Nasıl saldırılacağını öğrenmişlerdi. Şimdi artık bu bilginin, düzenli bir biçimde nasıl geriye çekilinebileceği bilgisiyle tamamlanması gerektiğini kavramalıydılar. Nasıl saldırılacağını ve uygun bir biçimde nasıl geri çekilineceğini öğrenmeden zaferin olanaksız olduğunu kavramalıydılar — ve devrimci sınıf bunu kavramayı acı deneyimlerden öğrenir. Yenilgiye uğramış olan bütün muhalefet ve devrimci partiler arasında, "ordularına" en az zarar getirecek, yönetici çekirdeğinden en az kayıplarda bulunarak, (derin ve giderilmesi olanaksız) bölünmelere uğramadan, en az moral kırıklığı ile ve en geniş, en iyi düşünülmüş ve en enerjik çalışmaya yeniden atılabilecek biçimde düzenli olarak geri çekilebilen, bolşevikler oldu. Eğer bolşevikler bunu başardılarsa, bu, yalnızca geri çekilmenin gereğini anlamayan, nasıl geri çekilmek gerektiğini bilmeyen, en gerici parlamentolarda bile legal olarak çalışmanın, en gerici sendikalarda, kooperatiflerde ve benzeri örgütlerde çalışmanın kesin gereğini anlamayan devrim gevezelerini, gözlerinin yaşına bakmadan zamanında suçlayıp saflarından atmış olmalarındandır.

Atılım yılları (1910-1914). Başlangıçta ilerleme inanılmayacak kadar yavaş oldu, sonra, 1912'de, Lena olaylarından[5] sonra, giderek hız kazandı. Bolşevikler, görülmedik güçlüklere göğüs gererek, işçi sınıfı saflarında burjuvazinin ajanı oldukları 1905'ten sonra bütün burjuvazi tarafından anlaşılmış olan ve bu yüzden de burjuvazi tarafından, bolşeviklere karşı, çeşitli yollarla desteklenen menşevikleri yenilgiye uğrattılar. Bununla birlikte, bolşevikler yeraltı çalışmalarını "legal olanaklardan" açıkça yararlanma ile birleştiren doğru taktiği uygulamış olmasalardı, bu sonucu hiçbir zaman elde edemezlerdi. En gerici Dumalarda[6] bile, bolşevikler, tüm işçi

sınıfının temsilini sağlayabildiler.

Birinci Emperyalist Dünya Savaşı (1914-1917). "Parlamento"nun aşırı gerici niteliğine karşın, legal parlamentarizm, devrimci proletaryanın partisine, bolşeviklere çok büyük yararlar sağladı. Bolşevik milletvekilleri, Sibirya'ya sürüldüler.[7] Rus sürgün basınında, sosyal-emperyalizmin, sosyal-şovenizmin, sosyal-yurtseverliğin, tutarsız ya da tutarlı enternasyonalizmin, pasifizmin ya da pasifist hayallerin devrimci açıdan reddinin bütün fikir nüansları, tam ifadesini bulmuştu. Rus sosyalizmindeki "hizipler" bolluğu ve bunların birbirlerine karşı giriştikleri amansız savaş karşısında küçümseyerek kaş çatan II. Enternasyonalin ahmak bilgeleri ve kocakarıları —savaş *bütün* ileri ülkelerde o kadar övülen "legaliteyi" ortadan kaldırdığı zaman— İsviçre ve diğer ülkelerdeki Rus devrimcilerin yapabildikleri gibi özgür (illegal) bir görüş alışverişini düzenleyerek, doğru görüşlere varmayı beceremişlerdir. İşte bu yüzdendir ki, açığa vurmuş olan bütün ülkelerin sosyal-yurtseverleri ve "kautskicileri", proletaryanın en büyük hainleri durumuna düşmüşlerdir. Ve eğer bolşevizm, 1917-1920'de başarıya ulaşabildiyse, bu başarının başlıca nedenlerinden biri, daha 1914'ün sonundan başlayarak sosyal-şovenizmin ve "kautskiciliğin" alçaklığını, iğrençliğini ve ihanetini (Fransa'da *Longuetisme*[8] fabiyanların[9] ve İngiltere'de Bağımsız İşçi Partisinin[10] görüşleri ile İtalya'da Turati'nin tutumu vb. kautskiciliğe uygundur) en sert bir dille suçlamış olması, yığınların da, daha sonra, kendi deneyimleriyle gittikçe bolşevik görüşlerinin doğruluğuna inanmış olmasıdır.

İkinci Rus Devrimi (1917 Şubatından Ekime kadar). Çarlığın çürümüş ve bitkin hali (buna son derece çetin bir savaşın darbeleri ve acıları eklenince), büyük bir tahrip gücünün çarlığa karşı dikilmesini sağlamıştı. Birkaç gün içinde —savaş koşulları içinde—, Rusya, dünyanın herhangi bir ülkesinden daha özgür bir burjuva demokratik cumhuriyet oluverdi. "En parlamenter" cumhuriyetlerde olduğu gibi, muhalefet partileri ve devrimci partilerin önderleri, hükümeti

kurma işine giriştiler; ve —parlamentoların en gerisinde bile— parlamentodaki muhalefet partisi önderinin sonra gelecek olan devrimci rolünü *kolaylaştırıyordu.*

Birkaç hafta içinde menşevikler ve "sosyalist-devrimciler", II. Enternasyonalin Avrupalı kahramanlarının, bakanlıkçılarının[11] ve öteki oportünist süprüntülerin bütün yöntemlerini, tarzlarını, düşünce biçimlerini ve ukalalıklarını benimsemekte hayran kalınacak bir yetenek gösterdiler. Şimdi Scheidemann'lar ve Noske'ler hakkında, Kautsky'ler ve Hilferding'ler, Renner'ler ve Austerlitz'ler, Otto Bauer'ler ve Fritz Adler'ler, Turati'ler ve Longuet'ler hakkında, fabiyanlar ve İngiliz Bağımsız İşçi Partisi önderleri hakkında okuduğumuz her şey, bize usandırıcı bir yineleme, bilinen eski bir türkünün tutturulması gibi gelmektedir (ve gerçekten de öyledir). Bütün bunları, biz, menşeviklerde görmüştük. Tarihin de göstereceği gibi, geri kalmış bir ülkenin oportünistleri, birçok gelişmiş ülkenin oportünistlerinin oynayacağı rolü, önceden oynadılar.

İkinci Enternasyonalin kahramanlarının tümü iflas etmiş ve sovyetlerin ve sovyet yönetiminin önemi ve rolü sorunlarında rezil olmuşlarsa; şimdi İkinci Enternasyonali terketmiş bulunan çok önemli üç parti (Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi,[12] Fransız longuetçileri ve İngiliz Bağımsız İşçi Partisi) bu sorunda en "etkili" bir biçimde kendilerini rezil etmiş ve şaşırıp kalmışlarsa; bunların hepsi küçük-burjuva demokrasisinin önyargılarına (tümüyle kendilerine "sosyal-demokrat" adını veren 1848'in küçük-burjuvazisinin havası içinde) kölesi olduklarını göstermişlerse — o zaman söyleyeceğimiz tek şey, bizim *bütün bunlara* menşevik örneklerinde *daha önce* tanık olmamızdır. Tarihin de göstereceği gibi, sovyetler, Rusya'da 1905'te doğdu; sovyetlerin rolünü ve önemini anlayamadıkları için iflas eden menşevikler, 1917 Şubatından Ekimine kadar sovyetleri yanlış kullanmışlardır; ve şimdi sovyet iktidarı düşüncesi *bütün dünyada* doğmakta ve bütün ülkelerin proletaryası arasında olağanüstü bir hızla yayılmaktadır. Tıpkı bizim menşevikler

gibi, sovyetlerin rolünü ve önemini anlayamadıkları için, İkinci Enternasyonalin o eski kahramanları *her yerde* iflas bayrağını çekiyorlar. Deneyim kanıtlamıştır ki, proleter devrimin bazı başta gelen temel sorunlarında, *bütün* ülkelerin, Rusya'nın geçtiği yoldan geçmeleri kaçınılmaz bir şeydir.

Bolşevikler, parlamenter savaşıma ve (gerçekte) burjuva cumhuriyetine karşı ve menşeviklere karşı başarılı savaşımlarına büyük bir dikkatle başladılar; onlar, bu savaşımı, bugün Avrupa ve Amerika'da yaygın olan görüşün tam tersine, büyük bir dikkat ve özenle hazırlamışlardı. Bu dönemin başlangıcında, biz, hükümetin devrilmesi çağrısında *bulunmadık*; sovyetlerin bileşim ve zihniyetinde değişiklikler *olmadıkça*, hükümeti devirmenin olanaksız olduğunu açıkladık. Burjuva parlamentosuna, kurucu meclise boykotu ilan etmedik —ve partimizin (1917) Nisan Konferansının ardından, parti adına resmen,— kurucu meclisli bir burjuva cumhuriyetinin, kurucu meclissiz burjuva cumhuriyetinden daha iyi olduğunu söyledik; ama bir "işçi ve köylüler" cumhuriyetinin, bir sovyet cumhuriyetinin, her türlü burjuva demokratik cumhuriyetten, parlamenter cumhuriyetten daha iyi olduğunu da ekledik. Eğer bu dikkatli, ayrıntılı, sabırlı hazırlığımız olmasaydı, 1917 Ekiminde, ne zafer elde edebilir, ne de elde ettikten sonra onu koruyabilirdik.

DÖRT

BOLŞEVİZM, İŞÇİ HAREKETİ İÇİNDE HANGİ DÜŞMANLARA KARŞI SAVAŞIMDA GELİŞMİŞ, GÜÇLENMİŞ VE ÇELİKLEŞMİŞTİR?

HER şeyden önce ve özellikle 1914'te, belirgin bir biçimde sosyal-şovenizm biçimine bürünen ve kesin olarak proletaryaya karşı burjuvazinin saflarına geçen oportünizme karşı savaşarak. Oportünizm, doğal olarak, bolşevizmin, işçi hareketi içinde baş düşmanıydı. Şu anda da uluslararası ölçekte gene baş düşmanıdır. Bolşevikler, en büyük dikkatlerini bu düşmana karşı savaşıma ayırmışlardır. Bugün bolşeviklerin eyleminin bu yönü, yurtdışında bile yeteri kadar bilinmektedir.

Bolşevizmin işçi sınıfı hareketi içindeki öteki düşmanı için, aynı şeyi söyleyemeyiz. Bolşevizmin, anarşizme benzer yanları bulunan ve ondan birşeyler alan ve tutarlı bir proleter sınıf savaşımının koşullarını ve gereklerini ölçüp biçmeyen şu *küçük-burjuva devrimciliğine* karşı uzun yıllar süren bir savaşım içinde biçimlendiği ve güçlendiği olgusu yurtdışında henüz yeteri kadar bilinmemektedir. Marksistler için teorik olarak kanıtlanmış ve Avrupa'nın bütün devrimlerinin ve bütün devrimci hareketlerinin deneyimiyle tam ola-

rak doğrulanmış bir gerçek varsa, o da kapitalist düzende, sürekli bir sömürü ve baskıya ve çok kez yaşam koşullarının hızla kötüleşmesine ve yıkıma uğrayan bir toplumsal tip olarak (birçok Avrupa ülkesinde temsil edilen ve önemli bir yığın oluşturan) küçük mülkiyet sahibinin, küçük üreticinin, aşırı bir devrimciliğe kolayca geçtiği, ama bu sınıfın tutarlı, örgütlü, disiplinli ve sağlam bir tutumu benimseyemediğidir. Kapitalizmin dehşeti karşısında öfkeye kapılan küçük-burjuva, bütün kapitalist ülkelere özgü anarşizm gibi, toplumsal bir fenomendir. Bu çeşit devrimciliğin kararsızlığı, kısırlığı, çabucak boyuneğişe, kayıtsızlığa, kuruntuya ve giderek bir burjuva hevesinden bir ötekine çılgınca sevdalanmaya dönme eğilimi — bütün bunlar, herkesçe bilinir. Ama bu gerçeklerin soyut olarak ya da teoride bilinmesi, devrimci partileri, biraz yeni bir biçimde, eskiden bilinmeyen yeni bir yön ve ortamda, azçok özgün özel koşullar içinde, her zaman yeniden ortaya çıkan eski yanılgılardan korumamaktadır.

Anarşizm, çoğu kez, işçi sınıfı hareketinin oportünist günahları için bir çeşit ceza olmuştur. Bu iki ucube birbirini tamamlamaktaydı. Ve eğer Rusya'da, küçük-burjuva nüfus, batı ülkelerindekinden kalabalık olmasına karşın, (1905 ve 1917) devrimlerinde ve bu iki devrime hazırlık sırasında, anarşizmin nispeten önemsiz bir etkisi olmuşsa, kuşku yok ki, bu, kısmen oportünizme karşı her zaman en uzlaşmaz ve en amansız savaşı yürütmüş olan bolşevizm sayesindedir. "Kısmen" diyorum, çünkü anarşizmin Rusya'da zayıf düşmesini sağlamada asıl büyük etkiyi yapmış olan şey, bu akımın, geçmişte (1870-1880) ülkemizde tam olarak açılıp gelişme olanağını bulmuş olması ve böylelikle teorisinin ne kadar yanlış, devrimci sınıfa kılavuzluk etmeye ne kadar yetersiz olduğunu açıkça göstermiş olmasıdır.

Bolşevizm, daha 1903'te ortaya çıkar çıkmaz, yarı-anarşist (ya da anarşizmle flört edebilecek olan) küçük-burjuva devrimciliğine karşı amansız savaş yürütme geleneğini, devrimci sosyal-demokrasi içinde her zaman var olmuş olan ve, özellikle 1900-1903 yıllarında, Rusya'da, devrimci proletar-

yanın yığın partisinin temelleri atıldığı zaman, etkisini göstermiş olan geleneğini benimsemiştir. Bolşevizm, bütün partiler içinde küçük-burjuva devrimci eğilimleri en çok temsil eden partiye karşı, yani "sosyalist-devrimci" partiye karşı, bellibaşlı üç noktadan savaşmaya başladı ve sürdürdü. İlkin, bu parti, marksizmi yadsıyarak herhangi bir siyasal eyleme girişmeden önce, sınıf güçlerini ve bu güçler arasındaki ilişkiyi hesaba katmanın gereğini anlamamakta direniyordu (belki de daha doğrusu anlayamıyordu). İkincisi, bu parti, bireysel terörizmi, suikastleri doğru bir eylem olarak tanımayı, kendi "devrimci" ruhunun, ya da "solculuğunun" özel bir belirtisi sayıyordu; ki bunu, biz marksistler, kesin olarak reddederiz. Elbette ki, biz, bireysel terörü, yerinde bir davranış saymadığımız için reddederiz. Oysa büyük Fransız Devriminin terörünü "ilke olarak" mahkum edebilen, ya da bütün dünyanın burjuvazisi tarafından kuşatılmış muzaffer devrimci bir parti tarafından genel olarak uygulanan terörü mahkum edebilen kimselerle, Plehanov, daha 1900-1903 yıllarında, henüz marksist ve devrimciyken, alay etmiş, onları gülünç duruma düşürmüştür. Üçüncüsü, "sosyalist-devrimciler" için "solcu" olmak demek, Alman sosyal-demokrasisinin pek o kadar önemli olmayan bazı oportünist günahlarını alayla yermek, ama öte yandan aynı partinin, örneğin toprak sorunu üzerinde ya da proletarya diktatörlüğü sorunu üzerinde aşırı oportünizme düşen üyelerini taklit etmekti.

Geçerken belirtelim ki, tarih, bugün geniş ölçüde ve tüm dünyayı kapsamak üzere, bizim her zaman savunmuş olduğumuz görüşü doğrulamıştır: Almanya'nın *devrimci* sosyal-demokrasisi (dikkat ediniz ki, daha 1900-1903'te, Plehanov, Bernstein'ın partiden çıkarılmasını istemişti, *ve bolşevikler* bu geleneği sürdürerek Legien'in[13] bütün alçaklığını, korkaklık ve ihanetini suçlamışlardı), evet, Almanya devrimci sosyal-demokrasisi diyorum, proletaryanın başarıya ulaşmak için gereksindiği partiye *en çok* benzeyen partidir. Bugün, 1920'de, savaş döneminin ve onu izleyen ilk yılların utanç verici yenilgilerine ve bunalımlarına karşın açıkça gö-

rülmektedir ki, Batı partileri içinde en iyi önderleri vermiş olan, ötekilerden önce ayakları üstünde dikilen, kalkınan ve güçlenen parti, Almanya devrimci sosyal-demokrasisidir. Bunun böyle olduğunu, Spartakist Partide[14] ve Kautsky'lerin, Hilferding'lerin, Ledebour ve Crispien'lerin oportünizmine ve karakter yokluğuna karşı savaşı yılmadan sürdüren "Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi"nin proleter sol kanadında görmekteyiz. Şimdi de, Paris Komününden[15] başlayarak sovyetlerin ilk sosyalist cumhuriyetine kadar varan tarihsel döneme bir gözatarsak, marksizmin, anarşizme karşı genel tutumunun, kesin olarak net ve tartışılmaz sınır çizgileriyle belirdiğini görürüz. Son tahlilde, marksizm doğru olduğunu kanıtlamıştır ve her ne kadar anarşistler, sosyalist partilerin çoğunluğu tarafından benimsenen devlet konusundaki görüşün oportünist niteliğine işaret etmekte haklı idiyseler de, bu oportünist nitelik, önce, Marx'ın devlet üzerindeki fikirlerinin çarpıtılmasından ya da kasıtlı olarak gizlenmesinden ileri gelmekteydi (*Devlet ve Devrim* adlı kitabımda, Bebel'in, tam 36 yıl boyunca, yani 1875'ten 1911'e kadar, Engels'in şaşırtıcı bir güçle, doğruluk ve açıklıkla, devlet konusundaki yaygın sosyal-demokrat görüşlerin oportünizmini sergilediği mektubunu[16] hasıraltı etmiş olduğunu belirttim); ve ikincisi, Avrupa'nın ve Amerika'nın sosyalist partilerinin içinde en marksist olan akımlardır ki, bu oportünist görüşlerini en kısa zamanda ve en geniş ölçüde düzeltmişler ve sovyet iktidarını ve bu iktidarın burjuva parlamenter demokrasiye üstünlüğünü tanımışlardır.

Bolşevizmin kendi siyasal örgütünde, "sol" sapmaya karşı savaşımı, iki nedenle şiddetlenmiştir: 1908'de en gerici "parlamentoya" ve aşırı ölçüde gerici yasalarla sınırlı olan legal işçi örgütlerine katılıp katılmama sorununda ve 1918'de (Brest-Litovsk Barışı[17]), şu ya da bu "uzlaşmanın" kabul edilip edilmeyeceği sorununda.

1908'de, "sol" bolşevikler, aşırı gerici "parlamento"ya katılmanın gereğini anlamamakta direndikleri için, partimiz-

den atılmışlardır.[18] Aralarında, daha sonra yeniden partiye girmiş olan (ve halen de) onurla komünist partisi üyeliği sıfatını taşıyan parlak devrimciler bulunan "sollar", özellikle 1905'teki olumlu sonuçlar veren boykot deneyiminden esinlenmekteydiler. 1905 Ağustosunda, çar, bir danışma "parlamento"sunun[19] toplantıya çağrıldığını bildirdiği zaman, bolşevikler, bütün muhalefet partilerinin ve özellikle menşeviklerin tersine, bu parlamentoyu boykot etmişlerdi; ve gerçekten de bu parlamentoyu, Ekim 1905 devrimi süpürmüş atmıştı.[20] O tarihte, bu boykot kararının doğruluğu, gerici parlamentolara katılmamanın genel olarak doğru bir davranış olmasından *ötürü değil*, yığın *grevlerinin* siyasal greve ve sonra da devrimci greve ve en sonunda da çarlığa karşı ayaklanmaya doğru hızla dönüştüğü nesnel durumun doğru olarak değerlendirilmiş olmasından ötürü kanıtlanmıştı. Üstelik o zaman savaşım, birinci temsili meclisi çağırma inisiyatifinin çara mı bırakılacağı, yoksa bu inisiyatifin eski iktidarın elinden mi alınacağı konusunda yoğunlaşıyordu. Nesnel durumun benzer türden olduğu konusunda herhangi bir kesinliğin bulunmadığı ve bulunamayacağı bir sırada, ve benzer bir eğilimin ve aynı gelişme temposunun varlığı yolunda bir kesinliğin bulunmadığı bir sırada boykot artık doğru değildi.

1905'te "parlamento"nun bolşevikler tarafından boykot edilmesi, devrimci proletaryaya son derece değerli siyasal deneyimler kazandırdı ve legal ve illegal, parlamenter ve parlamenter-olmayan savaşım biçimleri birleştirildiğinde, parlamenter savaşım biçimlerini reddetmenin bazan yararlı ve hatta zorunlu olduğunu gösterdi. Ama, gözü kapalı basit bir taklitçilikle, eleştirel bir gözle incelemeden, bu deneyimi, *başka* koşullarda, *başka* durumlarda uygulamaya kalkmak en büyük yanılgıya düşmek olur. Zaten bolşeviklerin 1906'da "Duma"yı boykot etmeleri, pek önemli olmasa da ve kolayca onarılsa da* gene de yanlış olmuştur. Ama, bir yandan dev-

* Bireyler için doğru olan şey, oranlar korunmak koşuluyla, siyaset için de, partiler için de doğrudur. Akıllı adam, yanlış yapmayan adam değildir.

rimci dalganın hızlı bir yükselişinin ve bu dalganın ayaklanmaya varmasının beklenemeyeceği bir sırada ve öte yandan burjuva monarşisinin yeniden dirilişini meydana getiren tarihsel durumun legal çalışma ile illegal çalışmayı birleştirmeyi gerekli kıldığı bir sırada, 1907'nin, 1908'in ve sonraki yılların boykotu, ağır ve onarılması zor bir yanılgı oldu. Bugün geriye baktığımızda, geçmişte kalan, ama sonraki dönemlerle bağlantısı şimdi açıkça görülebilen bu tarihsel dönemi değerlendirirken, bolşeviklerin, 1908 ile 1914 arasında, illegal savaşım biçimlerini legal biçimlerle, aşırı gerici parlamentoya ve gerici yasalara bağımlı bir sürü öteki kurumlara (sigorta sandıkları vb.) katılmayla birleştirme *zorunluluğunu* en çetin savaşlar pahasına yerine getirmedikleri takdirde, proletaryanın devrimci partisinin sağlam çekirdeğini (geliştirmekten ve daha da güçlendirmekten sözetmiyorum) mevcut haliyle bile *koruyamayacaklarını* açıkça görürüz.

1918'de işler, bölünmeye kadar varmadı. "Sol" komünistler, partimiz içinde ayrı bir grup, bir "hizip" kurmakla yetindiler ve bunun ömrü de uzun sürmedi. Aynı 1918 yılında, "sol-komünizmin"[21] en göze çarpan temsilcileri, örneğin Radek ile Buharin yoldaşlar, hatalarını açıkça kabul ettiler. Onların gözünde, Brest-Litovsk Barışı, emperyalistlerle bir uzlaşmaydı, ilkesel olarak kabul edilemezdi ve devrimci proletarya partisine zararlıydı. Gerçekten de bu barış, emperyalistlerle bir uzlaşmaydı, ama koşulların *zorunlu* kıldığı bir uzlaşmaydı.

Bugün Brest-Litovsk Barışını imzalamakla izlemiş olduğumuz taktiğe, örneğin "sosyalist-devrimciler"in yaptığı gibi, karşı çıkışları duydukça, ya da Lansbury yoldaşın, görüşmemiz sırasında "İngiltere'deki sendika liderlerimiz, uzlaşmak, bolşevizm için kabul edilebilir olduğuna göre, bizim için de kabul edilebilir diyorlar" yolundaki sözleriyle karşılaştıkça, kendilerine ilkin şu basit ve "popüler" kıyaslamayla yanıt veriyorum.

Böylesi yoktur ve olamaz. Akıllı adam odur ki, pek ağır olmayan yanlışlar yapar ve onları kolayca ve çabuk düzeltir.

Diyelim ki, otomobiliniz silahlı haydutlar tarafından durdurulmuştur. Haydutlara, paranızı, pasaportunuzu, tabancanızı, otomobilinizi veriyorsunuz ve buna karşılık da haydutların o hoş refakatinden kurtulmuş oluyorsunuz. Bu bir uzlaşmadır, bunda kuşku yok. "*Do ut des*", (sana paramı, silahlarımı, arabamı "veriyorum", bana, canımı senden sağ salim kurtarma fırsatını "veresin diye"). Deli olmadıkça hiç kimse böyle bir uzlaşmanın "ilkelere aykırı" olduğunu öne süremez ya da uzlaşmayı yapanın, haydutların suçortağı olduğunu ileri süremez (haydutlar otomobili ve silahları yeni soygunlar için kullanmış olsalar bile, bu böyledir). Alman emperyalizminin haydutlarıyla bizim uzlaşmamız, işte buna benzer bir uzlaşmaydı.

Ama Rusya menşevikleri ve sosyalist-devrimcileri, Almanya'da Scheidemann yandaşları (ve geniş ölçüde kautskiciler), Avusturya'da Otto Bauer ve Friedrich Adler (Bay Renner ve ortaklarının sözünü etmenin bile gereği yok), Fransa'da Renaudel, Longuet ve ortağı, İngiltere'de fabiyan "bağımsızlar" ve "İşçi Partisi yöneticileri" ("*labouristes*"[22]), 1914-1918' de ve sonra da 1918-1920'de kendi ülkelerinin devrimci proletaryasına *karşı* kendi öz burjuvazilerinin haydutlarıyla ve bazan da "müttefik" burjuva haydutlarıyla *uzlaşmalar* yaptıkları zaman, bu baylar, *haydutluğun suç ortakları* durumuna düşüyorlardı.

Sonuç açıktır: "ilke olarak" her türlü uzlaşmayı reddetmek, ne türden olursa olsun, genel olarak, uzlaşmayı gayrımeşru saymak, ciddiye bile alınamayacak akılalmaz bir çocukluktur. Devrimci proletaryaya yararlı olmak isteyen siyaset adamı, uzlaşmaların reddedilmesi gerektiği durumları, bunların oportünizmi ve *ihaneti* ifade ettikleri *somut* durumları iyi ayırdetmesini bilmeli, *böyle somut* uzlaşmalara karşı en sert ve kesin eleştirisini yöneltmeli, bunları amansızca suçlamalı, bunlara karşı amansız bir savaşıma girişmeli ve ne "uygulanabilir" sosyalizmin eski yolcularına, ne de parlamenter düzenbazlara, "genel olarak uzlaşmalar" konusunda söylevlerle omuzlarına yüklenen sorumluluktan

yan çizmelerine ve kaçmalarına fırsat vermelidir. İngiliz sendikacılarının "liderleri" baylar ya da fabiyan derneğinin ve "Bağımsız" İşçi Partisinin ileri gelen bayları, en kötü oportünizmle, ihanetle eşdeğer olan bir *uzlaşmayı* yapmış olmakla *işledikleri ihanet* suçunun omuzlarına yüklediği sorumluluktan kaçmak için işte bu yola başvuruyorlar.

Uzlaşma vardır, uzlaşma vardır. Her uzlaşmanın ya da uzlaşma çeşidinin durumunu ve somut koşullarını tahlil etmesini bilmek gerekir. Haydutların yaptıkları kötülüğü en aza indirmek ve onların yakalanmalarını ve cezalandırılmalarını sağlamak için haydutlara para ve silah vermek zorunda kalmış olan adamın durumunu, haydutların yağmasından pay almak için onlara yardım eden adamın durumundan ayırdetmeyi öğrenmek gerekir. Siyasette durum her zaman benim verdiğim bu örnekte olduğu gibi çocuksu basitlikte değildir. Ama yaşamın önlerine çıkaracağı bütün olasılıklara uyacak hazır çözüm yollarını önceden sunan bir reçeteyi hazırlamaya kalkacak olan kimse, ya da devrimci proletaryanın siyasetinde güçlüklerin ya da karmaşık durumların olmayacağı yolunda güvenceler veren kimse, şarlatandan başka birşey değildir.

Hiçbir yanlış yoruma meydan vermemek için, kısa da olsa, uzlaşmanın somut durumlarının tahliline yarayacak olan bazı temel ilkeleri özetlemeye çalışacağım.

Brest-Litovsk Barışını imzalayarak Alman emperyalistleriyle bir uzlaşma yapmış olan parti, daha 1914'ün sonundan başlayarak enternasyonalizmini pratikte geliştirmeye başlamıştı. Bu parti, iki emperyalist soyguncu arasındaki savaşta, çarlığın yenilgisini önermekten ve "vatanın savunması" sloganına karşı çıkmaktan çekinmemişti. Bu partinin parlamentodaki milletvekilleri, bir burjuva hükümetinde bakanlık sandalyesine giden yolu değil, Sibirya'ya sürgünü yeğlediler. Çarlığı deviren ve demokratik cumhuriyeti meydana getiren devrim, bu parti için yeni ve büyük bir sınav oldu; bu parti, "kendi" emperyalistleriyle hiçbir anlaşma kabul etmedi, tam tersine, onların iktidardan düşürülmesini

hazırladı ve düşürdü de. Siyasal iktidarı eline geçirince bu parti, hem büyük toprak mülkiyetini, hem de kapitalist mülkiyeti ortadan kaldırdı. Emperyalistlerin gizli antlaşmalarını yayınlayan ve bunları fesheden bu parti, *bütün* uluslara[23] barış önerdi ve ancak İngiliz-Fransız emperyalistler, barışı baltaladıktan ve bolşevikler de Almanya'da ve öteki ülkelerde devrimi hızlandırmak için bir insanın yapabileceği her şeyi yaptıktan sonra, Brest-Litovsk'un yırtıcı hayvanlarının şiddetine boyun eğmek zorunda kaldı. Böyle bir durumda, böyle bir parti tarafından yapılan böyle bir uzlaşmanın, kesin olarak haklılığını herkes her gün daha iyi görebilmektedir.

Rusya menşevikleri ve sosyalist-devrimciler (1914-1920 yıllarında bütün dünyanın İkinci Enternasyonal önderlerinin tümü gibi), "vatanın savunması"nı, yani *kendi* soyguncu burjuvazilerinin savunmasını, doğrudan ya da dolaylı olarak haklı göstererek ihanet etmekle işe başladılar. *Kendi* ülkelerinin burjuvazisiyle birlik olarak ve burjuvazinin yanında *kendi* ülkelerinin devrimci proletaryasına karşı savaşarak ihanetlerinde direndiler. Rusya'da ilkin Kerenski ve Kadetlerle,[24] sonra da Kolçak ve Denikin ile kurdukları blok, tıpkı *kendi* ülkelerinin burjuvazisi ile yabancı din kardeşlerinin kurdukları blok gibi, proletaryaya karşı, burjuvazinin yanına geçişlerinin işareti oldu. Emperyalizmin haydutlarıyla uzlaşmaları, başından sonuna kadar emperyalist haydutluğun *suç ortakları* olmaları sonucunu vermiştir.

BEŞ

ALMANYA'DA "SOL" KOMÜNİZM
LİDERLER, PARTİ, SINIF, YIĞINLAR

BURADA sözünü edeceğimiz Alman komünistleri, kendilerine "sol" komünistler adını takmıyorlar; eğer yanılmıyorsam, kendilerini "ilke muhalefeti"[25] diye adlandırıyorlar. Ama bunların da, "solculuğun çocukluk hastalığının" bütün belirtilerini gösterdikleri aşağıdaki açıklamalarda görülecektir.

"Main Frankfurt'u yerel grubu" tarafından yayınlanan ve bu muhalefetin görüşünü yansıtan *Almanya Komünist Partisinde Bölünme* (*Spartaküs Ligası*) adlı kitapçık, bu muhalefetin düşüncelerinin özünü açık-seçik ve tam olarak özetlemektedir. Birkaç alıntı bu özün okur tarafından anlaşılması için yetecektir:

"Komünist partisi en kararlı sınıf savaşımı partisidir. ..."

"... Siyasal bakımdan bu geçiş dönemi" [kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi] "proletarya diktatörlüğü dönemidir. ..."

"... Şu soru ortaya çıkıyor: diktatörlüğü kim yürütecektir: *Komünist Partisi mi, yoksa proleter sınıf*

mı?... Esas olarak Komünist Partisinin diktatörlüğü için mi, yoksa proleter sınıfın diktatörlüğü için mi çaba göstermemiz gerekir?

(Bütün italikler metindeki gibidir.)

Daha aşağıda Alman Komünist Partisi Merkez Komitesi, *Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi* ile *koalisyon* aradığı için ve parlamentarizm dahil, "*bütün siyasal savaşım araçlarının ilke olarak kabulü sorununu*" yalnızca bağımsızlarla koalisyon kurma eğilimlerini gizlemek amacıyla ileri sürdüğü için, kitapçığın yazarı tarafından suçlanıyor. Ve kitapçık şöyle devam ediyor:

"Muhalefet başka bir yol seçmiştir. Muhalefet, Komünist Partisi egemenliğinin ve parti diktatörlüğünün yalmzca bir taktik sorun olduğu görüşüne karşıdırlar. Her durumda Komünist Partisinin egemenliği, her türlü parti egemenliğinin son biçimidir. *Esas olarak* proleter sınıfın diktatörlüğü için çalışmalıyız. Ve parti tarafından alınan bütün önlemler, partinin örgütleri, partinin savaşım yöntemleri, stratejisi ve taktiği, bu amaca yöneltilmelidir. Ayrıca, öteki partilerle her türlü uzlaşma, tarihsel ve siyasal bakımdan artık zamanını doldurmuş olan parlamenter savaşım biçimlerine her türlü dönüş, her çeşit manevra ve anlaşma politikası kesin olarak reddedilmelidir." "Devrimci savaşımın özgül proleter yöntemlerine özellikle ağırlık verilmelidir. Ve Komünist Partisinin önderliği altında devrimci savaşıma girmesi gereken en geniş proleter çevre ve katlarını sürükleyebilmek için, yeni örgütlenme biçimlerini, en geniş temel üzerinde ve en geniş kapsamlı bir biçimde yaratmak gerekir. Bütün devrimci unsurların toplanma noktası, temelinde fabrika örgütleri bulunan *İşçi Birliğidir*. "Sendikalardan çıkınız!" sloganına uyan bütün işçiler, orada birleşmelidirler. Militan proletarya, savaş için sıklaşmış saflarını, orada oluşturacaktır. Bu birliğe girebilmek için, sınıf savaşımını, sovyet sistemini ve diktatörlüğünü kabul etmek yeter. Ve bundan sonra, savaş halindeki yığınların siyasal eğitimi ve savaşımın siyasal yönünün belirlenmesi, İşçi Birliğinin dışında kalan Komü-

nist Partisinin görevi olacaktır. ...

"... Böylece şimdi artık birbirinin karşısında iki Komünist Partisi vardır.

"*Birisi,* devrimci savaşımı *yukardan* örgütlendirmeyi ve yönetmeyi düşünen, liderlerine bir koalisyon hükümetine girme olanağını sağlayacak durumları yaratmak için parlamenter uzlaşmaları kabul eden *liderlerin partisidir.*

"*Öteki*, devrimci savaşımm atılımının *aşağıdan* geleceğine inanan, ve bu savaşımda ancak açıkça bu hedefe götürecek olan yöntemi tanıyan ve uygulayan; her türlü parlamenter ve oportünist yöntemleri reddeden *yığınların partisidir*; bu partinin kullandığı biricik yöntem, hemen ardından proletaryanın sınıf diktatörlüğünü kurmak ve sosyalizmi gerçekleştirmek için *burjuvazinin* kesin olarak *devrilmesi* yöntemidir...

"...Orada, liderlerin diktatörlüğü vardır; burada ise yığınların diktatörlüğü! İşte bizim sloganımız budur."

Alman Komünist Partisinde muhalefetin görüşlerini ifade eden ana tezler, işte bunlardır.

Bolşevizmin gelişmesine bilinçli olarak katılmış olan ya da bu gelişmeyi 1903'ten beri izlemiş olan her bolşevik, yukardaki satırları okuyunca şöyle diyecektir: "İşte eski nakaratın tekrarı! 'Sol' çocukluğun ta kendisi!"

Ama biz, bu düşünüş tarzlarını yakından inceleyelim.

Sorunu yalnızca "Parti diktatörlüğü mü, *yoksa* sınıf diktatörlüğü mü? Liderlerin (parti) diktatörlüğü mü, *yoksa* yığınların (parti) diktatörlüğü mü?" biçiminde koymak bile, inanılmaz ve umutsuzluğa yolaçan bir fikir kargaşalığı anlamına gelir. Bu adamlar tamamen özgün bir şey *keşfetmeye* kalkışıyorlar ve akıllı görünmek isterken gülünç oluyorlar. Yığınların sınıflara bölündüğünü herkes bilir; yığınların sınıfların karşısına konmasının, ancak genel olarak büyük çoğunluğun, toplumsal üretim sisteminde tuttuğu yere göre bölünmeyi gözönünde tutmadan, toplumsal üretim sisteminde belirli bir yer tutan kategorilerin karşısına konmasıyla olabileceğini; sınıfların, bir kural olarak ve çoğu

durumlarda, hiç değilse bugünkü uygar ülkelerde, siyasal partiler tarafından yönetildiğini; siyasal partilerin de, genel kural olarak en çok otorite ve etki sağlamış olan, en deneyimli ve sorumlu görevlere seçim yoluyla gelen ve lider diye adlandırılan kişilerden meydana gelmiş, oldukça kararlı gruplar tarafından yönetildiğini herkes bilir. Bütün bunlar, işin abecesidir. Bunların hepsi yalın ve açık. Bunun yerine yeni bir volapük[26] koymak niye? Öte yandan, öyle görünüyor ki, bu adamlar, kendilerini kötü bir durum içinde gördüklerinde, partinin birdenbire legaliteden illegaliteye geçişi, liderler, partiler ve sınıflar arasındaki normal ve basit ilişkileri altüst ettiğinde kafaları allak bullak olmuş. Almanya'da, Avrupa'nın öteki ülkelerinde olduğu gibi, insanlar legaliteye, "liderlerin" düzenli parti kongreleri tarafından özgür ve düzenli olarak seçilmesine, parlamento seçimleriyle, mitinglerle, basınla, sendikaların ve öteki örgütlerin vb. tutumunu gösteren davranışlarıyla, partilerin sınıf bileşimlerinin rahatça denenmesine gereğinden fazla alışılmıştır. Bu alışılmış süreç yerine, devrimin fırtınalı ilerlemesi ve içsavaşın gelişmesi sonucu, legaliteden illegaliteye hızla geçmek, ikisini birleştirmek, "yönetici grupların" seçimi, ya da oluşturulması ya da yerlerinde tutulması pek "rahat olmayan", pek "demokratik olmayan" yöntemleri seçmek zorunlu hale gelince şaşıranlar ve olmayacak şeyleri hayal etmeye kalkışanlar oldu. Ama özellikle oturmuş ve ayrıcalığı olan legalite geleneklerine ve koşullarına sahip bulunan küçük bir ülkede doğmuş olma mutsuzluğuna uğramış olan, legalite ile illegalitenin birbirini izlediğini hiç görmemiş olan Hollanda Komünist Partisinin bazı üyelerinin* kafaları karışmıştır ve ne yaptıklarını bilmeyerek bu saçma uydurmaların ortaya atılmasına yardımcı olmuşlardır.

Öte yandan, zamanımızda "moda olan", "yığın" ve "liderler" ile ilgili olarak düşüncesiz ve mantıksız konuşmalara da tanık olunmaktadır. Bu adamlar, "liderlerin" "yığınlarla"

* Bkz: 55 Nolu açıklayıcı not. –*Ed.*

karşı karşıya geldikleri yolunda bir sürü saldırı olduğunu duymuş ve ezberlemişlerdir; ama bütün bunların ne olduğu konusunda açık-seçik bir kavrayışa varmak için sorunları enine-boyuna düşünme yeteneğinde olmadıklarını ortaya koymuşlardır.

"Liderler" ile "yığınlar" arasındaki ayrılık, özellikle emperyalist savaşın sonunda ve savaşı izleyen süre içinde bütün ülkelerde daha da derinleşmiş ve daha da belirli bir durum almıştır. Bu olayın başlıca nedeni, 1852'den 1892'ye kadar İngiltere örneği gösterilerek, Marx ve Engels tarafından birçok kez açıklanmıştır. İngiltere'nin özel durumu, yarı küçük-burjuva "yığınlardan" gelme bir oportünist "işçi aristokrasisi"nin doğmasına olanak sağlıyordu. Bu işçi aristokrasisinin liderleri, sürekli olarak kendilerini doğrudan ya da dolaylı olarak besleyen burjuvanın saflarına geçiyorlardı. Bu aşağılık adamları ihanetle damgaladığı için Marx, onların onur verici nefretini kazanmıştı. (20. yüzyılın) modern emperyalizmi, ilerlemiş birkaç ülke için aşırı ölçüde ayrıcalıklı bir durum yaratmıştır, bu da, İkinci Enternasyonal içinde, her yerde, kendi mesleğinin, kendi işçi aristokrasisi kesiminin çıkarlarını savunan hain oportünist, sosyal-şoven lider tipleri ortaya çıkardı. Oportünist partiler "yığınlar"dan ayrılmışlardır, yani en geniş emekçi katlarından, emekçilerin çoğunluğundan, en az ücret alan işçilerden kopmuşlardır. Eğer bu kötülüğe karşı savaşılmazsa, oportünist sosyal-hain liderler suçlanmaz, ne mal oldukları gösterilmez ve saflardan kovulmazsa, devrimci proletaryanın zaferi olanaksızlaşır. Ve işte Üçüncü Enternasyonalin[27] uyguladığı siyaset budur.

Ama bu bahaneyle, *genel olarak*, yığınların diktatörlüğünü, liderlerin diktatörlüğü ile karşı karşıya koymak, gülünç bir saçmalıktır, ahmaklıktır. İşin eğlendirici olan yanı, basit konularda genellikle doğru fikirler taşıyan eski liderlerin yerine, ("kahrolsun liderler!" slogam perdesi altında) son derece ahmakça ve karmakarışık şeyler yumurtlayan *yeni liderlerin* getirilmesidir. Almanya'da Laufenberg, Wolff-

heim, Horner, Karl Schröder, Friedrich Wendel ve Karl Erler* bunlardandır. Erler'in, sorunu "derinleştirme" ve genel olarak siyasal partilerin gereksiz ve "burjuva" olduklarını ilan etme yolundaki çabaları, öylesine büyük bir saçmalıktır ki, buna ancak omuz silkilebilir. Eğer üzerinde direnilecek olursa, eğer onu haklı göstermek için derin kanıtlar aranacak olursa, ve eğer mantıki sonucuna götürülecek olursa, küçük yanlışların, her zaman, çok büyük ölçülere ulaşacağı gerçeğini kafaya iyi sokmak gerekir.

Parti ilkesini ve parti disiplinini yadsımak, muhalefetin *vardığı nokta* işte budur. Ama bu, proletaryayı *burjuvazinin yararına* olarak silahsızlandırmayla aym şeydir. Bu, küçükburjuvazinin, dağınıklık gibi, kararsızlık gibi, direnme gücü eksikliği gibi, birlik olmada, ortak çabada yeteneksizlik gibi yanlışlıklarını benimsemekten başka bir şey değildir; o yanlışlıklar ki, azıcık kışkırtılırsa, proletaryanın her türlü devrimci hareketini mahva götürür. Komünizm açısından, parti ilkesini yadsımak, (Almanya'da) kapitalizmin iflasının öngünlerinden, komünizmin en aşağı, ya da orta evresine değil, üst evresine sıçramak demektir. Biz, Rusya'da (burjuvazinin iktidardan uzaklaştırılmasından üç yıl sonra), henüz kapitalizmden sosyalizme ya da komünizmin en aşağı aşamasına geçiş yolunda ilk adımlarımızı atmaktayız. Sınıflar varlıklarını sürdürmektedirler ve proletarya iktidara geçtikten *yıllarca sonra* da, her yerde, varlıklarını sürdüreceklerdir. Bu süre, belki köylülerin bulunmadığı, (ama buna

* Karl Erler, "Partinin Dağılması" *Kommunnistische Arbeiterzeitung*, (Hamburg 7 Şubat 1920, n° 32): "İşçi sınıfı, burjuva demokrasisini yok etmeden burjuva devletini yıkamaz ve partileri yıkmadan burjuva demokrasisini yokedemez."

Latin sendikalistleri ve anarşistleri arasında kafaları en karışık olanlar "sevinebilirler": görünüşe göre kendilerini marksist sanan ciddi Almanlar hiç bir şey ifade etmeyen sözler sarfetmeye başlamışlardır. (K. Erler ve K. Horner, bu gazetedeki yazılarında büyük bir ciddiyetle kendilerini ciddi marksistler saydıklarını söylüyorlar ve inanılmayacak saçmalıkları eğlendirici bir tarzda ileri sürerek marksizmin abecesinden habersiz olduklarını gösteriyorlar.) Salt marksizmi kabul etmek insanı hatadan kurtarmaz. Biz Ruslar, bunu çok iyi biliriz, çünkü marksizm bizde çok sık "moda" olmuştur.

karşılık küçük mülk sahiplerinin bulunduğu) İngiltere'de daha kısa olacaktır. Sınıfları ortadan kaldırmak, yalnızca büyük toprak sahiplerini ve kapitalistleri kovmak değildir — bizde bu, nispeten kolay oldu—, sınıfları ortadan kaldırmak demek, *küçük meta üreticilerini de ortadan kaldırmaktır*; oysa bunlar *kovulamaz*, ya da ezilemez: bunlarla birlikte *yaşamayı öğrenmek zorundayız*. Bunlar, ancak çok uzun, yavaş ve dikkatli örgütsel çalışma yoluyla değiştirilebilir ve yeniden eğitilebilirler (ve öyle yapmak da gerekir). Bu küçük üreticiler, proletaryayı her yandan bir küçük burjuva havası içine hapsederler, proletaryayı etkilerler, onun bilinçlenmesine engel olurlar; bunlar, proletaryanın saflarında durmadan, karakter yoksunluğu gibi, dağınıklık gibi, bireycilik gibi, büyük heyecandan umutsuzluğa geçiş gibi küçük-burjuvaziye özgü niteliklerin yer edinmesini sağlarlar. Buna karşı direnebilmek için, proletaryanın *örgütlendirici* rolünü (ki bu, onun *başlıca* rolüdür) başarıyla ve zafere kadar yerine getirmesini gerektiği gibi sağlayabilmek için, proletaryanın siyasal partisi, kendi saflarında sert bir merkezi yönetim ve disiplin hüküm sürdürmelidir. Proletarya diktatörlüğü, eski toplumun güçlerine ve geleneklerine karşı, kanlı ve kansız, şiddete başvuran ve barışçı, askeri ve iktisadi, eğitici ve yönetsel, inatçı bir savaşımdır. Milyonlarca ve onmilyonlarca insandaki alışkanlık gücü, en korkunç güçtür. Savaşta çelikleşmiş bir parti olmadan, sözkonusu sınıf içinde namuslu olarak ne varsa onun güvenini elde etmiş bir parti olmadan, yığınların havasını izlemesini bilen ve bunu etkileyebilen bir parti olmadan, bu savaşı başarıyla yürütmek olanaksızdır. Merkezileşmiş büyük burjuvaziyi yenmek, milyonlarca ve milyonlarca küçük mülk sahibini "yenmekten" bin kez daha kolaydır; oysa bunlar her günkü alışılagelen, gözle görülmeyen, elle tutulmayan ufak-tefek eylemleriyle burjuvazi için *tam da* gerekli sonuçları, burjuvaziyi *yeniden iktidara* getirecek olan sonuçları gerçekleştirmektedirler. Proletaryanın partisinin demir disiplinini (özellikle diktatörlüğü sırasında) azıcık da olsa zayıflatan kimse, gerçekte, proletaryaya karşı,

burjuvaziye yardım etmektedir.

Liderler, parti, sınıf ve yığınlar ile ilgili **sorunun yanında**, "gerici" sendikalar sorununu da koymak gerekir. **Ama** ilkin bu sonuca varabilmek için, partimizin deneyimine dayanan bir çift sözedeceğim. Bizim partimizde de "liderlerin diktatörlüğü"ne karşı saldırılar *her zaman olmuştur*: ilk anımsadıklarım, ta 1895 yılına, partimizin henüz resmen mevcut olmadığı ama yönetimini üzerine almak durumunda olan, St. Petersburg'daki merkez grubunun[28] biçimlenmeye başladığı zamana kadar gider. Partimizin IX. Kongresinde (Nisan 1920) "liderlerin diktatörlüğü"ne, "oligarşi"ye vb. karşı dikilen küçük bir muhalefet vardı. Demek ki, Almanlardaki bu "çocukluk hastalığı", bu "sol-komünizm" denen şey, yeni bir şey değildir ve o kadar korkulacak bir şey de değildir. Bu hastalık bir tehlike yaratmadan geçer ve geçtikten sonra da organizma daha da sağlam olur. Öte yandan legal çalışmadan illegale hızla geçiş, partinin genelkurmayının, — liderlerinin— gizlenmesini, saklanmasını gerektirdiğinden, bizde bazan çok kötü sonuçlar da verdiği olurdu. Bu sonuçların en kötüsü, 1912'de, *Provokatör* Malinovski'nin Bolşevik Merkez Komitesine girmesiyle oldu. O en değerli ve en sadık arkadaşlarımızdan onlarca ve onlarcasını yakalattı ve onları hapisanelere attırarak içlerinden birçoğunun erken ölümüne neden oldu. Eğer Malinovski daha büyük bir kötülük yapamadıysa, bu, legal çalışma ile illegal çalışma arasındaki ilişkiyi doğru saptamış olmamızdandır. Güvenimizi kazanmak için, Malinovski, Partinin Merkez Komitesinin üyesi ve Dumada milletvekili sıfatlarıyla, bize, legal günlük gazeteler yayınlama işinde yardımcı olmak zorundaydı. Bu gazeteler, çarlık düzeninde bile, menşeviklerin oportünizmine karşı savaşım veriyor ve bolşevizmin temel ilkelerini üstü örtülü biçimde yayıyordu. Malinovski, bir eliyle bolşevizmin en iyi militanlarından birçoğunu hapishaneye ve ölüme gönderirken; öteki eliyle legal basın yoluyla onbinlerce yeni bolşeviğin eğitilmesine yardım etmek zorundaydı. Gerici sendikalarda devrimci çalışmayı yürütmeyi öğrenmekle yüzyüze

gelen Alman yoldaşlar (İngiliz, Amerikan, Fransız ve İtalyan yoldaşlar da), bu olgu üzerinde uzun uzun düşünmelidirler.*

Kimi ülkelerde, ki bunlara en ileri ülkeler de dahildir, burjuvazi, komünist partilerine elbette provokatörler gönderecektir. Bu tehlikeye karşı savaşmanın yollarından biri, legal çalışma ile illegal çalışmayı akıllıca birleştirmektir.

* Malinovski Almanya'da tutsak düştü. Bolşevik hükümetin iktidarında Rusya'ya döndüğü zaman işçilerimiz tarafından yargılandı ve kurşuna dizildi. Yanlışımızdan ötürü menşevikler, bizi, en sert biçimde eleştirmişlerdir: Partimizin Merkez Komitesine bir provokatörün girmesine olanak vermek! Ama Kerenski hükümeti zamanında, daha savaştan önce, Malinovski'nin ajan provokatör rolünden haberdar olduğu halde, trudoviklere[29] ve Dumanın işçi milletvekillerine ve ilgili hiç kimseye bunu söylememiş olan Rodziyanko'nun tutuklanmasını ve yargılanmasını istediğimiz zaman, Kerenski ile birlikte hükümete katılan menşevikler de, sosyalist devrimciler de isteğimizi kabul etmediler ve serbest bırakılan Rodziyanko, gidip Denikin'e katılabildi.

ALTI
DEVRİMCİLER GERİCİ SENDİKALARDA ÇALIŞMALI MI?

ALMAN "sollar"ı bu soruya, kendileri açısından, duraksamaksızın olumsuz yanıt verilmesi gerektiği kanısındadırlar. Onlara göre "gerici" ve "karşı-devrimci" sendikalara karşı öfkeyle savrulan küfürler ve bu cinsten parlak beyanlar, devrimcilerin, sarı sendikalarda, karşı-devrimci sendikalarda, sosyal-şovenlerin, uzlaşıcıların, Legien'lerin sendikalarında savaşım vermelerinin gereksizliğini "tanıtlamaya" yeter (K. Horner, bu görüşü, özel ve ahmakça bir "ağırbaşlılıkla" doğrulamaktadır).

Ama Alman "sollar"ı, bu taktiğin devrimci niteliğine ne kadar inanmış olurlarsa olsunlar, bu taktik, gerçekte temelden yanlıştır ve bir-iki boş sözden başka hiçbir öz taşımamaktadır.

Bunu açıklığa kavuşturmak için, amacı, bolşevizmin tarihinde ve bugünkü taktiğinde genel olarak uygulanabilir, genel olarak önemli genel olarak geçerli ne varsa onu, Batı Avrupa'da uygulamak olan bu kitapçığın genel planına uygun olarak, burada da, bizim kendi deneyimimizden hare-

ket edeceğim.

Liderler, parti, sınıf, yığınlar arasındaki ilişkiler ve öte yandan proletarya diktatörlüğünün ve onun partisinin sendikalara karşı tutumu, bugün Rusya'da somut olarak şöyledir: diktatörlük, sovyetler içinde örgütlenmiş ve son kongresinde bildirildiğine göre (Nisan 1920), 611.000 üyesi bulunan Komünist (Bolşevik) Partinin yönettiği proletarya tarafından gerçekleştirilmiştir. Partinin üye sayısında, Ekim Devriminden önce ve sonra hissedilir değişiklikler oldu; üye sayısı, 1918 ve 1919'da[30] bile çok daha azdı. Biz, partinin ölçüyü aşan bir genişlemesinden korkmaktayız, çünkü kariyeristler ve idam sehpasına layık sahtekar takımı, kuşkusuz ki, iktidar partisinin saflarına sızma çabasındadırlar. Yalnız işçilere ve köylülere olmak üzere partinin kapılarını son kez ardına kadar açmamız, Yudeniç'in Petrograd'dan birkaç verst uzaklıkta olduğu ve Denikin'in de Orel'de bulunduğu (Moskova'ya yaklaşık olarak 350 km.) 1919 kışındaydı; yani Sovyetler Cumhuriyetini korkunç bir tehlikenin, bir ölüm tehlikesinin tehdit ettiği bir anda, komünistlere katılmakla, serüvencilerin, kariyeristlerin ve sahtekar takımının ve genel olarak kararsız unsurların, çıkar sağlayacakları bir kariyer umamayacakları, tam tersine, bu yüzden işkenceyi ve ölümü beklemeleri gerektiği bir anda.[31] Her yıl kongresini toplayan partiyi, kongrenin seçtiği 19 üyeden kurulu bir Merkez Komitesi yönetir (son kongreye, 1.000 üye bir delege göndermiştir); Moskova' daki günlük çalışmalar, Örgütlenme Bürosu ve Politbüro diye bilinen, Merkez Komitesi tarafından seçilen ve herbiri Merkez Komitesinin beşer üyesinden kurulu bulunan daha da küçük komiteler tarafından yürütülür. Bu, öyle görünür ki, en alasından "oligarşi"dir. Ve bizim cumhuriyetimizde, Partinin Merkez Komitesinin direktifleri alınmadan, hiçbir siyasal sorun ya da örgütlenme sorunu, bir devlet kurumu tarafından çözüme bağlanmaz.

Çalışmalarında parti, son kongre verilerine göre (Nisan 1920) bugün 4 milyondan çok üyesi olan ve resmen *partisiz* bulunan *sendikalara,* doğrudan dayanır. Gerçekte sendikala-

rın büyük çoğunluğunun yönetici kurumlarının tümü ve başta Rusya Sendikalar Merkezi ya da Bürosu (Rusya Sendikaları Merkez Konseyi) komünistlerden kuruludur ve partinin bütün direktiflerini uygular. Böylelikle elde edilmiş olan, biçimsel olarak komünist olmayan esnek ve daha geniş olan çok güçlü bir proleter aygıtıdır, partiyi *sınıfa* ve *yığınlara* sıkı sıkı bağlayan ve partinin yönetimi altında *sınıf diktatörlüğünü* gerçekleştiren bir aygıt. Sendikalarla en sıkı bağlar kurulmadan, sendikaların enerjik desteği olmadan, yalnızca iktisadi kuruluşta değil, *ama aynı zamanda askeri* örgütlenmede *de,* sendikaların özverili çalışmaları olmadan besbelli ki, değil iki-buçuk yıl, iki-buçuk ay bile ülkeyi yönetemezdik. Pratikte böyle sıkı bağların çok çeşitli ve çapraşık bir propaganda ve bilinçlendirme çalışması gerektirdiğini, yalnızca yöneticilere değil, genel olarak sendikanın etkili militanlarıyla zamanında ve sık sık konferanslar gerektirdiğini; bugün bile sayıları az olmakla birlikte, aramızda yandaşları bulunan ve (*burjuva*) demokrasinin ideolojik savunmasından, sendikaların "bağımsızlığından", (proleter devlet iktidarı karşısında bağımsızlık!) proleter disiplininin vb. baltalanmasına kadar her türlü karşı-devrimci hilelere başvuran menşeviklere karşı, kesin bir savaşı gerektirdiğini anlamak kolaydır.

"Yığınlar" ile bağlantı kurmanın sendikalar aracılığıyla yeterli olmadığım kabul ediyoruz. Devrimin gidişi içersinde pratik faaliyetler, *partili olmayan işçi ve köylü konferansları* gibi kurumların doğmasına yolaçtı, ve biz, yığınların havasını gözlemleyebilmek, onlara yakınlaşabilmek, gereksinimlerini karşılamak, en iyilerini devlet görevlerine getirebilmek için, vb., bu kurumu her olanakla desteklemek, geliştirmek ve yaygınlaştırmak için çaba gösteriyoruz. Devlet Denetim Halk Komiserliğini, İşçi ve Köylü Denetlemesi olarak yeniden örgütlendirmeyi hedef tutan son bir kararname, bu partisizler konferanslarına, birçok işleri vb. yeniden gözden geçirecek olan devlet denetleme hizmetleri üyelerini seçme hakkını tanıyor.

Bundan başka, tüm parti çalışması, kuşkusuz, meslek ayrımı yapmaksızın, emekçi yığınları bağrında toplayan sovyetler aracılığıyla yapılmaktadır. Bölge sovyet kongreleri, burjuva dünyasının en iyi demokratik cumhuriyetlerinde bile şimdiye kadar görülmemiş olan ölçüde *demokratik* bir kurumdur; (partinin çalışmalarını büyük ve sürekli bir dikkatle izlemeye çalıştığı) bu kongreler aracılığıyla olduğu kadar, kırsal bölgelerdeki çeşitli kademelere sürekli olarak sınıf bilincine varmış işçilerin atanmasıyladır ki, proletarya, köylülüğe karşı önderlik rolünü yerine getirmektedir, kent proletaryasının diktatörlüğü gerçekleşmekte, zengin köylülere, burjuvalara, sömürücülere, spekülatörlere vb. karşı sistemli savaş yürütülmektedir.

"Yukardan" bakıldığında, proleter devlet iktidarının, diktatörlüğün, pratikte uygulanması bakımından, genel mekanizması böyledir. Okurun, bu mekanizmayı yirmibeş yıldan bu yana tanıyan, küçük, illegal ve yeraltındaki gruplardan doğup geliştiğini görmüş olan Rus bolşeviğine, niçin, bütün bu "tepeden inme" diktatörlük mü *yoksa* "tabandan gelme" diktatörlük mü konusunda, liderler mi *yoksa* yığınlar mı vb. konusunda tartışmaların, örneğin insan için sol bacağının mı, yoksa sağ kolunun mu daha gerekli olduğu konusundaki bir tartışma kadar çocukça ve gülünç göründüğünü anlayacağı umulabilir.

Devrimcilerin gerici sendikalar içinde savaşım vermemeleri gerektiğini, bu çalışmadan vazgeçilebileceğini, sendikalardan çıkıp, yepyeni, tertemiz, pek sevimli (ve çoğunlukla herhalde gencecik) vb. bir "işçi birliğini" ihmal etmeden örgütlendirilmesinin gerektiğini iddia eden Alman "sol"larının cafcaflı, pek bilgili ve korkunç derecede devrimci ciddi beyanları da, bize daha az çocukça ve gülünç gelmeyecektir.

Kapitalizm, kaçınılmaz olarak, sosyalizme, bir yandan işçiler arasında yüzyıllar içinde gelişmiş olan eski meslek ve zanaat ayrımlarını miras bırakırken, öte yandan daha geniş, daha az mesleki (yalnızca zanaat, meslek ve meşguliyetleri değil, bütün sanayii kucaklayan) sanayi sendikaları haline

gelebilmeleri için, yılların ve yılların geçmesi gereken sendikaları da miras bırakmıştır. Bu sanayi sendikaları aracılığıyla, ilerde, insanlar arasındaki işbölümü ortadan kaldırılacaktır; *her yönden gelişmiş ve her yönden* yetiştirilmiş ve *her şeyi yapabilen* insanların eğitimine, öğretimine geçilecektir. Komünizm bu hedefe doğru ilerlemektedir, ilerlemesi gerekir, ve bu hedefe *erişecektir,* ama ancak uzun yıllardan sonra. Bugün pratik olarak, tam gelişmiş olan, kök salmış biçimlenmiş, açılıp serpilmiş ve olgunlaşmış bir komünizmin gelecekteki sonuçlarını gerçekleşmiş sayarak hareket etmek, dört yaşındaki bir çocuğa yüksek matematik öğretmeye benzer.

Biz, sosyalizmi kurma işine, soyut ya da bu amaçla özel olarak hazırladığımız insan malzemesiyle değil, kapitalizmin bize miras bıraktığıyla girişebiliriz (ve girişmeliyiz). Kuşku yok ki, bu, pek kolay bir iş değildir; ama soruna bunun dışında bir yaklaşış, o kadar ciddiyetten uzaktır ki, bunun sözünü bile etmek gereksizdir.

Sendikalar, kapitalizmin gelişmesinin başlangıcında, işçi sınıfına pek büyük bir ilerleme sağladılar; bu örgütler, işçilerin dağınık ve güçsüz durumuna son verip onların *ilk* sınıf gruplaşmalarını gerçekleştirdiler. Proleterlerin sınıf birliğinin *en yüksek* biçimi, *proletaryanın devrimci partisi* (ki bu parti, önderleri, sınıfı ve yığınları bölünmez bir bütün içinde birbirine bağlamayı başarmadan böyle bir ada layık olamaz) gelişmeye başladığı zaman, sendikalar, kaçınılmaz olarak, *bazı* gerici özellikler, bir çeşit mesleki dargörüşlülük, siyaset-dışı kalma eğilimi, bir çeşit hareketsizlik vb. eğilimi göstermeye başladılar. Ama dünyanın hiçbir yerinde proletaryanın gelişmesi, sendikalar olmadan, sendikaların ve işçi sınıfının partisinin karşılıklı eylemi olmadan gerçekleşmemiştir ve gerçekleşemez. Siyasal iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi, bu sımf için ileriye doğru atılmış çok büyük bir adımdır, ve parti, her zamankinden daha çok, ve eski tarzla yetinmeyerek yeni bir biçimde sendikaları eğitmeli ve onlara yol göstermelidir, ama bunu yaparken

sendikaların, proleterlerin kendi diktatörlüğünü uygulamada zorunlu bir "komünizm okulu" ve hazırlık okulu olarak, ülkenin bütün ekonomisinin yönetiminin derece derece, ilkin işçi *sınıfının* (şu ya da bu mesleğin değil, tüm işçi sınıfının) eline, ve sonra da emekçilerin tümünün eline geçmesi için zorunlu işçi örgütleri olarak varlıklarını sürdürdüklerini ve daha uzun süre de sürdüreceklerini unutmamalıdır.

Sendikaların bu anlamda *belirli* bir "tutuculuk" göstermeleri, proletarya iktidarı altında, *kaçınılmaz* bir şeydir. Bunu anlamamak, kapitalizmden sosyalizme *geçişin* temel koşullarını anlamada tam bir yeteneksizlik göstermektir. *Bu* "gericilikten" korkmak, ondan *kaçınmak*, onu görmezlikten gelmek, büyük yanılgıya düşmek olur; çünkü bu, proletaryanın öncü olarak rolünü, işçi sınıfının ve köylülüğün en geri katmanlarını ve yığınlarını eğitme, aydınlatma, yeni bir yaşantıya çekme rolünü benimsemekten çekinmek anlamını taşır. Öte yandan, proletarya diktatörlüğünü, meslek dargörüşlülüğüne tutulmuş tek bir işçinin kalmayacağı, meslek ve meslek birlikleri önyargılarına kapılmış tek bir işçinin bile kalmayacağı zamana bırakmak daha ağır bir yanılgı olur. Politika sanatı (ve bir komünistin görevlerini doğru olarak anlaması), proletaryanın öncüsünün iktidarı ele geçirebileceği koşulların ve anın, iktidarı alırken ve aldıktan sonra işçi sınıfının ve proleter olmayan emekçi yığınların yeteri kadar geniş katmanlarının yeterli desteğinden yararlanabileceği, ve iktidara geçince giderek daha geniş emekçi yığınları eğiterek ve kendine çekerek egemenliğini genişletebileceği koşulların ve anın tam ve doğru olarak değerlendirilmesini gerektirir.

Devam edelim. Rusya'dan daha ileri olan ülkelerdeki sendikalarda, belirli bir gericilik, bizdekinden daha güçlü olarak belirdi ve belirmesi de kaçınılmazdı. Rusya'da, menşevikler, bu meslek dargörüşlülüğü, mesleki ve oportünist bencillik yüzünden, sendikalarda bir destek sağlamışlardı (ve şimdi bile az sayıda bazı sendikalarda böyle bir desteğe

kısmen sahiptirler). Batının menşevikleri sendikalarda daha derinden "kök salmışlardır", ve bu ülkelerde, bizdekinden daha güçlü, *dargörüşlü, bencil, yüreksiz, çıkarcı küçük-burjuva ve emperyalist zihniyetli, emperyalizmin satın aldığı, ahlaksız bir "işçi aristokrasisi"* ortaya çıkmıştır. Bu, tartışma götürmez. Batı Avrupa'da Jouhaux, Henderson, Merrheim, Legien ve ortaklarına karşı, Gompers'lere karşı savaşım, *tamamen türdeş* siyasal ve toplumsal bir tip olan bizim menşeviklerimize karşı savaşımdan çok daha zordur. Bu savaşım, amansız olacaktır ve bizim yaptığımız gibi, oportünizmin ve sosyal-şovenizmin iflah olmaz liderlerinin ipliğini tam olarak pazara çıkarana ve böylelerini sendikalardan kovana dek sürdürülmelidir. Bu savaşım, *belirli* bir aşamaya vardırılmadan siyasal iktidarı elde etmek olanaksızdır (ve bu yapılmadan iktidarı alma yolunda bir çaba gösterilmemelidir de). Bu "belirli aşama" farklı ülkelerde ve farklı koşullarda *farklı* olacaktır; savaşımın hangi dereceye vardırılacağını, ancak, her ülkenin proletaryasının aklıbaşında, deneyimli ve yetkili siyasal yöneticileri belirleyeceklerdir. (Rusya'da bu savaşımın ne ölçüde başarılı olacağı konusunda ipucunu bize 25 Ekim 1917 proleter devriminden birkaç gün sonra, 1917 Kasımında, Kurucu Meclis[32] seçimleri verdi. Bu seçimlerde, menşevikler tam bir yenilgiye uğradılar, bolşeviklerin elde ettikleri 9 milyon oya karşılık 700 bin —Vladi-Kafkas oylarını da eklersek 1 milyon 400 bin— oy aldılar. Bu konuyla ilgili *Komünist Enternasyonal* dergisinin 7-8. sayılarındaki "Kurucu Meclis Seçimleri ve Proletarya Diktatörlüğü"* başlıklı yazıma bakınız.)

Ama biz, savaşımı, "işçi aristokrasisi"ne karşı savaşımı, işçi yığınları adına, bu yığınları kendi tarafımıza kazanmak için yaparız; işçi sınıfını kendi yanımıza çekmek için oportünist ve sosyal-şoven liderlerle savaşırız. Bu kadar açık ve belli bir ilkel gerçeği görmemek saçmalık olur. Sendika *üst yöneticilerinin* gerici ve karşı-devrimci zihniyetinden,

* Bkz: Lenin, *Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü*, Sol Yayınları, Ankara 2006, s. 196-221. –*Ed.*

komünistlerin sendikalardan çıkmaları gerektiği, ve sendikalarda çalışılmaması sonucuna varan ve yeni ve *yapay* işçi örgüt biçimleri yaratmak isteyen "sol" Alman komünistleri, işte bu hatayı işliyorlar! Bu, burjuvaziye hizmet etmeye eşit, affedilmez bir saçmalıktır. Çünkü, bizim menşeviklerimiz olsun, sendikalardaki bütün oportünist sosyal-şoven ve kautskici liderler olsun, (bizim, menşevikler için her zaman dediğimiz gibi) "işçi sınıfının içinde burjuvazinin ajanları"ndan, ya da Daniel de Léone'un Amerikalı taraftarlarının güzel ve son derece doğru deyişiyle "kapitalist sınıfın işçi kahyaları"ndan (*labour lieutenants of the capitalist class*) başka bir şey değillerdir. Gerici sendikalarda çalışmamak demek, gerektiği kadar gelişmemiş olan ya da henüz geri olan işçi yığınlarını, gerici liderlerin etkisine, burjuvazi ajanlarının, aristokrat işçilerin ya da "burjuvalaşmış işçilerin" etkisine terketmek demektir (bu konuyla ilgili Engels'in Marx'a İngiliz işçilerinin durumuyla ilgili mektubuna başvurunuz, 1858[33]).

Komünistlerin gerici sendikalara katılmamasını savunan gülünç "teori", "sol" komünistlerin "yığınlar" üzerinde etki sorununu nasıl hafiflikle ele aldıklarını ve bu yüzden "yığınlar" sözcüğünü nasıl kötüye kullandıklarını gösterir. "Yığınlara" yardımcı olabilmek için, onların sevgisini ve desteğini kazanabilmek için, oportünist ve sosyal-şoven olarak, çoğunlukla —doğrudan ya da dolaylı olarak— burjuvaziyle ve polisle bağlantıları olan "liderlerin" önümüze çıkaracakları güçlüklerden, başvuracakları hilelerden, kuracakları tuzaklardan, hakaretlerden, baskılardan yılmamak gerekir. Ve mutlaka *yığınların olduğu yerde çalışmak* gerekir. Asıl, kurumlarda, derneklerde, örgütlerde, proleter ya da yarı proleter yığınların bulunduğu heryerde (bunlar en gerici eğilimde olsalar bile) yöntemli, azimli, inatçı ve sabırlı bir bilinçlendirme çalışmasıyla bütün özverileri göze almak, en büyük engelleri göğüslemeyi bilmek gerekir. Sendikalar ve (bazı durumlarda) işçi kooperatifleri ise, yığınların bulunduğu örgütlerin ta kendileridirler. 10 Mart 1920 tarihli

Folkets Dagblad Politiken adındaki İsveç gazetesinin yazdığına göre, İngiltere'de sendika üyeleri sayısı, 1917 yılı sonundan 1918 yılı sonuna kadar, %19 bir artış göstererek, 5.500.000'den 6.600.000'e ulaşmıştır. 1919 yılının sonunda bu sayı, 7.500.000'e varmıştır. Fransa ve Almanya için bu konuda elimde rakam yok, ama herkesin bildiği tartışma götürmez gerçekler, bu ülkelerde de sendikalı işçilerin önemli ölçüde artışına tanıklık etmektedir.

Bu olgular, başka binlerce belirtinin, yani sınıf bilincinin ve örgütlenme isteğinin proleter yığınları arasında, tabanda, geri unsurlar arasında geliştiğini de doğruladığını açıkça göstermektedir. İngiltere'de, Fransa'da, Almanya'da milyonlarca işçi *ilk kez olarak* tam bir örgütsüzlük durumundan, ilkel, aşağı, en basit (ve burjuva demokratik önyargılardan henüz kurtulmamış olanlar için) en kolayca ulaşılabilir örgüt biçimine, yani sendikalara geçmektedirler. Ve devrimci, ama akılsız olan "sol" komünistler, "yığınlar! yığınlar!" diye bağırırlarken, öte yandan, "gerici" oldukları bahanesiyle *sendikalar içinde savaşımı reddediyorlar,* ve yepyeni, tertemiz, burjuva demokratik önyargılardan, mesleki ya da mesleki birlik dargörüşlülük günahlarından arınmış bir "işçi birliği"ni ileri sürüyorlar, — iddialarına göre, bu birlik geniş bir örgüt olacaktır! Buna katılmak için "Sovyet sistemini ve diktatörlüğü kabul etmek" *tek* (!) koşul olacaktır. (Yukarda aktarılan pasaja bakınız.)

"Sol" devrimcilerin bundan daha büyük akılsızlık etmeleri, devrime bundan daha çok zarar getirmeleri düşünülemez! Ama biz, Rusya'da, Rusya'nın ve Antantın[34] burjuvazisine karşı ikibuçuk yıl süresince sağladığımız eşsiz zaferlerden sonra bile, bütün sendikalara girebilmek için "diktatörlüğün tanınması" koşulunu koşsaydık büyük akılsızlık ederdik, yığınlar üzerindeki etkimizi zayıflatırdık, menşeviklerin oyununa gelmiş olurduk. Çünkü komünistlerin bütün görevi, bilinçlenmede geç kalanları *inandırmayı* bilmek, onların *arasında* çalışmayı bilmektir, yoksa çocukça uydurmalardan başka bir şey olmayan "sol" sloganlar ileri

sürerek onlardan *ayrılmak* değildir.

Kuşku yok ki, Bay Gompers'ler, Henderson'lar, Jouhaux ve Legien'ler, Alman "ilke" muhalefetindekiler gibi (tanrı bizi böyle "ilkeler"den korusun!), ya da Dünya Sanayi İşçileri[35] örgütündeki bazı Amerikalı devrimciler gibi gerici sendikaların terkedilmesini savunan ve bunlarda çalışmayı reddeden o "sol" devrimcilere pek minnettardırlar. Hiç kuşkunuz olmasın ki, oportünizmin "liderleri" olan adamlar, sendikaların kapısını devrimcilere kapamak için, onları her çareye başvurarak sendikalarda safdışı edebilmek için, komünistlerin sendikalarda çalışmalarını olabildiğince zorlaştırmak için, onları hakaretlere uğratmak, rahatsız etmek ve baskı altında tutmak için, burjuva demokrasisinin bütün manevralarına başvuracaklar, burjuva hükümetlerin, papazların, polisin, mahkemelerin yardımını bu yolda sağlamak için ellerinden geleni yapacaklardır. Sendikalara girebilmek, sendikalar içinde kalabilmek ve her ne pahasına olursa olsun komünist çalışmayı bu örgütler içinde yürütebilmek için bütün bunlara göğüs germek gerekir, her türlü özveriye katlanmak, (eğer gerekirse) savaş hilelerine başvurmak, gizli eylem yöntemlerini uygulamak gerekir. 1905'e kadar çarlık düzeninde "hiçbir legal olanağımız" yoktu. Ama Zubatov adındaki gizli polis ajanı, devrimcileri tuzağa düşürmek ve yenilgiye uğratmak için Kara Yüzler işçi birlikleri ve işçi derneklerini örgütlendirdiği zaman, bu toplantılara ve bu derneklere partimizin üyelerini biz yolluyorduk (bunlar arasında yaman bir militan olan ve 1906'da çarın generalleri tarafından kurşuna dizilen Petersburglu işçi Babuşkin'i anımsarım). Bunlar yığınlarla bağlantı kuruyorlardı, propaganda eylemlerini ustaca yürütüyorlardı ve işçileri Zubatov'un adamlarının* etkisinden kurtarıyorlardı. Kuşku yok ki, kök salmış, legalci, anayasacı, burjuva demokratik önyargıları iyice benimsemiş olan Batı Avrupa ülkelerinde

* Gompers'ler, Henderson, Jouhaux ve Legien'ler birer Zubatov'dan başka bir şey değillerdir; onları Zubatov'dan ayıran şey, alçakça politikalarını uygulamak için yararlandıkları uygar ve incelmiş kıyafetleri, Avrupa cilası ve yöntemleridir.

aynı şeyi yapmak daha zordur. Ama gene de bu yapılabilir ve bunu sistematik olarak yapmak gerekir.

Bence, Üçüncü Enternasyonalin Yürütme Komitesi, gerici sendikalara katılmama politikasını açıkça kınamalı ve Enternasyonalin önümüzdeki kongresinde bu politikanın genel bir biçimde kınanmasını sağlamak için harekete geçmelidir (böyle bir katılınama politikasının akılsızca ve proletarya devrimine niçin son derece zararlı olduğu bütün ayrıntılarıyla açıklanarak gösterilmelidir), ve özel olarak da, bu yanlış politikayı —doğrudan ya da dolaylı, açıkça ya da üstü örtülü bir biçimde, tam ya da kısmen, bu önemli değildir— desteklemiş olan Hollanda Komünist Partisinin bazı üyelerinin yürüttükleri çizgi, kınanmalıdır. Üçüncü Enternasyonal, İkinci Enternasyonalin taktikleriyle ilişkisini kesmelidir, çözümü zor sorunlardan kaçmamalıdır, bunları örtbas etmemelidir, tam tersine, bunları dürüstlükle ortaya koymalıdır. "Bağımsızlara" (Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisine) bütün gerçeği, hem de yüzlerine karşı söylemiş bulunuyoruz; bu gerçeği, "sol" komünistlere de aynı dürüstlükle söylemeliyiz.

YEDİ
BURJUVA PARLAMENTOLARA KATILMAK GEREKİR Mİ?

"SOL" Alman komünistleri, bu soruya, en büyük bir küçümsemeyle —ve en büyük bir hafiflikle— olumsuz yanıt veriyorlar. Bu tutumlarını neye dayandırıyorlar? Yukarıya aktarılan pasajda şunları okuyoruz:*

"... tarihsel ve siyasal bakımdan artık zamanım doldurmuş olan parlamenter savaşım biçimlerine her türlü dönüş ... kesin olarak reddedilmelidir ..."

Bu, gülünçlüğe kadar varan iddialı bir tonla söylenmektedir ve, besbelli ki, yanlıştır. Parlamentarizme "dönüş"! Yoksa Almanya'da şimdiden sovyet cumhuriyeti mi var? Sanırım ki, hayır. O halde "dönüş"ten nasıl sözedilebilir? Bu, boş laf değil midir?

Parlamentarizm "tarihsel olarak zamanım doldurmuş". Propaganda anlamında bu doğrudur. Ama herkes bilir ki, *pratikte* altedilmekten hâlâ çok uzaktır. Onlarca yıldan beri, kapitalizmin "tarihsel olarak zamanım doldurduğu" haklı olarak söylenebilir; ama bu, bizim, kapitalizm *alanında* uzun

* Bkz: bu kitabın 31. sayfası. –*Ed.*

süren ve inatçı bir savaşımı sürdürmemizi gereksiz hale getirmez ki. Parlamentarizm, *dünya tarihi* yönünden "tarihsel olarak zamanını doldurmuştur", başka bir deyişle, burjuva parlamentarizmi *çağı* sona ermiştir; proletarya diktatörlüğü *çağı başlamıştır*. Bu yadsınamaz. Ama dünya tarihi onyıllarla hesaplanır. Dünya tarihinin ölçütü ile ölçüldüğünde on yıl ya da yirmi yıl önce olmuş ya da sonra olmuş önemli değildir; bu, dünya tarihi açısından, yaklaşık hesaplarla bile hesaplanması olanaksız olan önemsiz bir niceliktir. Ama işte bundan ötürüdür ki, pratik bir siyasal sorunda durum dünya tarihi ölçüsünde değerlendirilince, çok büyük bir teorik yanılgıya düşülmüş olunur.

Parlamentarizm "siyasal olarak zamanını doldurmuş" mudur? Bu, başka bir sorundur. Böyle olsaydı "sol" komünistler haklı olurlardı. Ama bunu çok ciddi bir tahlille kanıtlamak gerekir; oysa "sol" komünistler soruna nasıl yaklaşılacağını bile bilmiyorlar. *Komünist Enternasyonalin Geçici Amsterdam Bürosunun Bülteni,* n°1'de (*Bulletin of the Provisional Bureau in Amsterdam of the Communist International*, n°1, Şubat 1920) yayınlanan ve Hollanda partisindeki sol eğilimi açıkça ifade eden, *Parlamentarizm Üzerine Tezler*deki tahlilin, yakından incelenince, sağlam olmadığını göreceğiz.

İlk olarak, Almanya "solları", bilindiği gibi Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht[36] gibi en önemli siyasal liderlerin görüşlerine aykırı olarak, Ocak 1919'da bile, parlamentarizmin "siyasal olarak zamanını doldurmuş olduğuna" inanıyorlardı. "Solların" yanıldıklarını biliyoruz. Yalnız bu olgu, parlamentarizmin "siyasal bakımdan zamanını doldurmuş olduğu" tezini tümüyle ve kökten yıkmaya yeter. O zamanki tartışma götürmez yanılgılarının, şimdi artık bir yanılgı olmaktan çıktığını göstermek "sollara" düşer. Ama onlar en küçük bir kanıt bile ileri sürememektedirler ve zaten süremezler de. Bir siyasal partinin kendi yanılgıları karşısındaki tutumu, bu partinin ciddi olup olmadığını kendi *sınıfına* karşı ve emekçi *yığınlara* karşı görevlerini yerine

gerçekten getirip getirmediğini saptayabilmemiz için, en önemli ve en güvenilir ölçütlerden biridir. Yanılgısını içtenlikle kabul etmek, nedenlerini arayıp bulmak, bu yanılgıya yolaçan koşulları tahlil etmek, yanılgıyı doğrultma yollarını dikkatle incelemek; işte, ciddi bir partinin işaretleri bunlardır, bu, ciddi bir parti için görevlerini yerine getirmek, *sınıfı* ve ardından da *yığınları* eğitmek ve bilinçlendirmek demektir. Bu görevi yerine getirmemekle, açık yamlgılarınm incelenmesinde gerekli dikkati ve itinayı göstermemekle, Almanya'nın (ve Hollanda'nın) "solları" bir *sınıfın partisi* değil, bir küçük çevrenin partisi olduklarını; *yığınların partisi* değil, aydınlardan ve aydmların en kötü yanlarının bir kopyası haline gelmiş olan küçük bir işçi grubundan meydana gelmiş bir topluluk olduklarını kanıtlamaktadırlar.

İkincisi, Frankfurt "sol" grubunun, daha uzun bir pasajını yukarıya aktardığımız kitapçığında, şunları okuyoruz:

"... Merkezin ["Merkez" Katolik Partisinin] siyasetini izleyen milyonlarca işçi, karşı-devrimcidirler. Kır proleterleri, karşı-devrimci birliklerin saflarını oluşturmaktadırlar." (Yukarda sözü edilen kitapçık, s. 3.)

Her şey bu görüşün çok genel ve çok abartılmış olduğunu ortaya koyar niteliktedir. Ama burada sözü edilen temel gerçek tartışma götürmez, ve "sollar"ın bunu kabul etmeleri, yanılgılarını açıkça gösterir. Eğer "milyonlarca" *proleter,* yalnızca genel olarak parlamentarizmden yana olmakla kalmayıp, aynı zamanda, açıkça "karşı-devrimci" iseler, "parlamentarizmin siyasal olarak zamanını doldurmuş olduğunu" nasıl söyleyebiliriz!? Besbelli ki, parlamentarizm, Almanya'da *henüz* siyasal olarak zamanını doldurmuş değildir. Besbelli ki, Almanya "sollar"ı kendi *isteklerini,* politik-ideolojik tutumlarını nesnel gerçeklikle birbirine karıştırmışlardır. Bu, devrimciler için en tehlikeli yanılgıdır. Rusya'da —uzun bir dönem boyunca ve çok çeşitli biçimler altında, çarlığın en acımasız, en yabanıl baskısının, değişik eğilimde devrimciler, hayranlık verici özverilik, tutku, yiğitlik ve irade gücü gösterıniş olan devrimciler yarattığı Rusya'da—, devrimci-

lerin bu yanılgılarını çok yakından gözlemledik; bunları çok dikkatle inceledik ve ilk elden bilgi edindik; işte bu yüzden bunu başkalarında da çok açık-seçik görebiliyoruz. Alman komünistleri için parlamentarizm, kuşkusuz "siyasal olarak zamanını doldurmuştur"; ama asıl sorun şu ki, *bizim için* zamanını doldurmuş olan bir şeyin, *sınıf için, yığınlar için* zamanını doldurduğunu *sanmamak* gerekir. "Sollar"ın, *sınıf* partisi olarak, *yığın* partisi olarak nasıl durum değerlendirmesi yapmak, nasıl davranmak gerektiğini bilmediklerini, burada bir kere daha görüyoruz. Yığınların düzeyine inilmemesi gerektiği, bir sınıfın en geri kalmış katları düzeyine inilmemesi gerektiği, tartışma götürmez. Göreviniz o katlara acı gerçeği söylemektir. Geri kalmış katların, burjuva demokratik ve parlamenter önyargılarını, önyargı olarak nitelendirmek görevinizdir. Ama aynı zamanda (yalnızca komünist öncünün değil) bütün sınıfın bilincinin ve hazırlığının, (yalnızca ilerici unsurlar değil) emekçiler *yığınının* tümünün bilincinin ve hazırlığının *gerçek* durumunu *özenle* gözlemek de görevinizdir. "Milyonlarca" değil de, yalnızca oldukça önemli bir sanayi işçisi *azınlığı*, katolik papazların ardından gitseydi, ve bir kırsal işçiler azınlığı büyük toprak sahiplerinin ve kulakların (*Grossbauern*) ardından gitseydi bile, bundan çıkacak olan sonucun, parlamentarizmin Almanya'da *henüz* siyasal bakımdan zamanını *doldurmamış* olduğu, ve devrimci proletaryanın partisi için parlamenter seçimlere ve parlamenter savaşıma katılmanın, özellikle kendi sınıfının geri kalmış katlarını eğitmek için, özellikle ezilen ve bilisiz kırsal *yığınları* uyandırmak ve aydınlatmak için *zorunlu* olduğu *kuşku götürmez*. Burjuva parlamentosunu ve bütün öteki gerici kurumları dağıtmaya gücümüz yetmediği sürece, bu kurumlarda çalışmak zorundasınız, *özellikle* hâlâ papaz takımının aldattığı ve kır koşullarının aptallaştırdığı işçiler mevcut olduğu için, bu kurumlarda çalışmalısınız. Bunu yapmazsanız gevezeden başka birşey değilsiniz.

Üçüncüsü, "sol" komünistler, biz bolşevikleri pek övüyor-

lar. Arasıra insanın onlara söyleyesi geliyor: bizi biraz daha az övün de, bolşevik taktiğini daha çok inceleyin, o taktiği daha çok benimseyin! 1917 Eylül-Kasımında, Rusya burjuva parlamentosu seçimlerine, Kurucu Meclis Seçimlerine katıldık. Taktiğimiz doğru muydu, değil miydi? Eğer doğru değilse, bunu açıkça söylemek ve kanıtlamak gerekir. Uluslararası komünizmin doğru bir taktik elde edebilmesi için bu yapılmalıdır. Eğer doğruysa, bundan bazı sonuçlar çıkarmak gerekir. Kuşku yok ki, Rusya'nın koşullarını, Batı Avrupa'nın koşullarına uydurmak sözkonusu değildir. Ama "parlamentarizm siyasal olarak zamanını doldurmuştur" kavramının ne anlama geldiği gibi özel bir sorunda, bizim deneyimimizi mutlaka gözönünde tutmak gerekir; çünkü somut deneyim gözönünde tutulmazsa, bu kavramlar kolayca boş söz haline gelir. Biz Rus bolşeviklerinin, Eylül-Kasım 1917'de, Rusya'da parlamentarizmin siyasal olarak zamanını doldurduğunu iddia etmeye, Batının bütün komünistlerinden *daha fazla* hakkı yok muydu? Besbelli ki vardı, çünkü sorun, burjuva parlamentoların uzun süreden beri mi, yoksa kısa süreden beri mi varolup olmadıkları sorunu değildir, sorun, büyük emekçi yığınların ideolojik, siyasal ve pratik bakımdan sovyet rejimini benimsemeye ve burjuva demokratik parlamentoyu dağıtmaya —ya da dağıtılmasına izin vermeye— *hazır* olup olmadıkları sorunudur. Rusya kentlerindeki işçi sınıfının, asker ve köylülerin, Eylül-Kasım 1917'de, özel koşulların sonucu olarak sovyet rejimini kabul etmeye ve burjuva parlamentolarının en demokratiğini dağıtmaya tam olarak hazır bulundukları, yadsınması olanaksız, tam olarak saptanmış tarihsel bir olgudur. Ama buna karşın, bolşevikler, Kurucu Meclisi boykot *etmemişlerdi;* ve tam tersine, iktidarın proletarya tarafından elde edilmesinden önce *ve sonra* seçimlere katılmışlardı. Bu seçimlerin, son derece değerli sonuçlar (proletarya için son derece yararlı sonuçlar) verdiğini, Rusya Kurucu Meclis seçimlerinin sonuçlarını ayrıntılı olarak tahlil ettiğim yukarda sözü edilen makalede tanıtladım, ya da tanıtladığımı umarım.

Bundan çıkan sonuç tartışma götürmez: kanıtlanmıştır ki, Sovyet Cumhuriyetinin zaferinden birkaç hafta önce bile, giderek bu zaferden *sonra* bile, burjuva demokratik bir parlamentoya katılmak, devrimci proletaryaya zarar getirmek şöyle dursun, ona, bu parlamentoların niçin dağıtılması gerektiğini, geri kalmış yığınlara daha kolay *anlatma* olanağını sağlamakta, bu dağıtışın başarısını ve burjuva parlamentarizminin "siyasal olarak eskimesine" *yardımcı olmaktadır*. Bu deneyimi gözardı etmek ve aynı zamanda, taktiğini uluslararası ölçüde (dar anlamda ulusal bir taktik değil, gerçekten uluslararası) hazırlayıp saptamakla görevli bulunan Komünist *Enternasyonale* katıldığını ileri sürmek, en derin bir çelişkiye düşmek olur, enternasyonalizmi sözde kabul ederken, onu gerçekte yadsımak demek olur.

Şimdi de, "Hollandalı sollar"ın parlamentolara katılmamayı savunurken ileri sürdükleri kanıtları ele alalım. Yukarda sözü edilen "Hollanda" tezlerinin en önemlisi, 4. tez şöyledir:

"Kapitalist üretim sistemi işlemez hale geldiği zaman ve toplum, devrim aşamasına ulaştığı zaman, bizzat yığınların eylemine oranla, parlamenter eylem giderek değerini yitirir. Bu koşullarda, parlamento, karşı devrimin merkezi ve organı durumuna gelince ve öte yandan da işçi sınıfı sovyetler biçiminde kendi iktidarının araçlarını kurunca, parlamento faaliyetinin her hangi bir biçimine katılmanın reddedilmesi zorunlu olabilir."

Birinci tümce baştan sona yanlıştır, çünkü yığınların eylemi —örneğin bir büyük grev— yalnızca devrim sırasında ya da devrimci bir durumda değil, *her* zaman parlamenter eylemden daha önemlidir. Açıkça tutarsız olan ve hem tarihsel, hem de siyasal bakımdan yanlış olan bu düşünce biçimi, yalnızca bu tezi ileri sürenlerin, legal savaşım ile illegal savaşımı *bileştirmenin* önemi konusunda, hem genel olarak Avrupa deneyimini (1848 ve 1870 devrimlerinden önceki Fransa'yı, 1878 ile 1890 arasındaki Almanya'yı, vb.), ve hem de Rus deneyimini (yukarıya bakınız) gözönünde

bulundurmadıklarını pek açık bir biçimde gösterir. Bu sorun, genel ve özel olarak büyük önem taşır, çünkü proletaryanın burjuvaziye karşı içsavaşının olgunlaşması ve yakınlaşması gözönünde tutulursa, cumhuriyet hükümetlerinin ve genel olarak yasaları durmadan çiğneyen burjuva hükümetlerin devrimcilere önlem olarak uyguladıkları vahşice baskılar (Amerika örneği vb. ibret vericidir) gözönünde tutulursa, *bütün* ilerlemiş uygar ülkelerde bu bileştirmenin her gün daha zorunlu olacağı —şimdiden de kısmen zorunludur— zaman hızla yaklaşmaktadır. Bu temel sorunu, Hollandalılar ve genel olarak "sollar" kesin olarak anlamıyorlar.

İkinci tümce, ilkin, tarihsel bakımdan yanlıştır. Biz bolşevikler, en karşı-devrimci parlamentolara katıldık, ve deneyim göstermiştir ki, bu katılma, özellikle Rusya'da birinci burjuva devriminden sonra (1905), ikinci burjuva devrimini hazırlamak (Şubat 1917) ve sonra da sosyalist devrimi hazırlamak için (Ekim 1917), devrimci proletaryanın partisi için yalnızca yararlı değil, zorunluydu da. İkincisi, bu tümce şaşırtıcı bir mantıksızlık taşımaktadır. İşçilerin sovyetler biçiminde kendi iktidarlarının araçlarını yarattıkları bir sırada parlamentonun karşı-devrimin organı ve "merkezi" durumuna gelmesinden (gerçekte hiçbir zaman "merkez" olmadığını ve olamayacağını geçerken söyleyelim) çıkan sonuç, işçilerin, sovyetlerin parlamentoya karşı, parlamentonun sovyetler tarafından dağıtılması uğruna savaşıma —ideolojik, siyasal ve teknik bakımlardan— hazırlanmaları gerektiği sonucudur. Ama karşı-devrimci parlamentonun *içinde* bir sovyet muhalefetinin var olması, hiçbir biçimde, bu dağıtılmayı engelleyecek, onu kolaylaştırmayacak demek değildir. Denikin'e ve Kolçak'a karşı başarılı savaşımız sırasında, onların arasında bir proleter sovyet muhalefetinin varlığının, zaferlerimizi olumsuz yönde etkilediğini hiç görmedik. Karşı-devrimci Kurucu Meclisin içinde tutarlı bir bolşevik sovyet muhalefetinin bulunmasının, sol sosyalist-devrimcilerin tutarsız muhalefetine karşın, 5 Ocak 1918'de Kurucu Meclisi dağıtmamıza engel olmadığını, tam tersine, onu kolaylaştır-

dığını pek iyi bilmekteyiz. Tezi ileri sürenler, kendilerini kafa karışıklığına iyice kaptırmışlardır; gerici parlamento dışında yığınların eylemi ile parlamento içinde devrime sempati duyan (ya da daha iyisi: devrimi doğrudan destekleyen) bir muhalefeti *bileştirmenin,* özellikle devrim sırasında ne kadar yararlı olduğunu doğrulayan, eğer bütün devrimlerin değilse, bir çok devrimin deneyimlerini unutuyorlar. Burada Hollandalılar ve genel olarak "sollar", gerçek bir devrime hiçbir zaman katılmamış, devrimlerin tarihi üzerinde hiçbir zaman düşünmemiş devrim doktrincileri gibi akıl yürütüyorlar, ya da gerici bir kurumun *öznel olarak* "yadsınması"yla, o kurumun, bir dizi nesnel etkenin bileşik eylemiyle fiilen yıkılmasını safça birbirine karıştırıyorlar. Yeni bir siyasal (yalnız siyasal da değil) fikri gözden düşürmenin ve onu etkisiz hale getirmenin en iyi yolu, onu saçmalık derekesine indirerek savunmaktır. Gerçekten her hangi bir doğru, (Peder Dietzgen'in de dediği gibi) eğer "zorlanırsa", abartılırsa, gerçek uygulama alanının sınırları dışına taşırılırsa, onu saçmaya itmiş oluruz; ve bu koşullarda, o fikir, kaçınılmaz olarak, fikirlikten çıkar, saçma bir şey olur. İşte Hollanda ve Almanya "solları"nın yeni gerçek konusunda, sovyetler iktidarının burjuva demokratik parlamentolara üstünlüğü gerçeği konusunda yaptıkları budur. Kuşku yok ki, eskiden olduğu gibi, genel olarak burjuva parlamentolara katılmayı reddetmenin, koşullar ne olursa olsun, yanlış olduğunu iddia eden kimse, hata etmiş olur. Ama bu yazının amacı, çok daha mütevazı olduğu için, boykotun hangi koşullarda *yararlı olabileceğini burada belirtmeye girişmeyeceğim:* Bu yazıda güdülen amaç, yalnızca uluslararası komünist taktiğinin en önemli bazı sorunlarını aydınlatmak için Rus deneyiminden dersler çıkarmaktır. Rus deneyimi bize, (1905'te) bunun başarılı ve doğru bir uygulamasını verdiği gibi, (1906'da) yanlış bir uygulamasını da vermektedir. Birinci durumu tahlil ederken görüyoruz ki, bolşevikler, yığınların parlamento-dışı devrimci eyleminin (özellikle grev hareketinin) benzersiz bir hızla büyüdüğü, proletaryanın ve

köylünün hiçbir katının hangi biçimde olursa olsun, gerici iktidarı desteklemesinin olanaksız olduğu, devrimci proletaryanın grev eylemi ve kırsal hareket aracılığıyla geri kalmış büyük yığınlar üzerinde etkisini sağladığı bir anda, bolşevikler, gerici bir parlamentonun gerici bir iktidar tarafından toplantıya *çağrılmasını önleyebilmişlerdi.* Açıktır ki, *bu* deneyim, Avrupa'daki bugünkü koşullara uygulanamaz. Aynı biçimde açıkça bellidir ki, —yukarda anlatılan nedenlerle— Hollanda "solları"nın koşula bağlı olsa bile, parlamentolara katılmayı reddetme yolunda ileri sürdükleri iddialar, kökten yanlıştır ve devrimci proletaryanın davasına zararlıdır.

Batı Avrupa'da ve Amerika'da, parlamentoların, işçi sınıfının devrimci öncüsü için özellikle iğrenç bir niteliğe büründüğü doğrudur. Bu yadsınamaz. Bunu anlamak kolaydır, çünkü parlamentoda, savaş sırasında ve savaştan sonra, sosyalist ve sosyal-demokrat milletvekillerinin büyük çoğunluğunun davranışından daha adice, daha alçakça, daha çirkin bir şey düşünülemez. Ama bu herkesçe bilinen kötülükle *nasıl* savaşılacağı sorununu çözüme bağlarken, bu duyguya kapılmak, yalnızca akılsızlık olmaz, aynı zamanda cinayet sayılmalıdır. Batı Avrupa ülkelerinin birçoğunda, devrimci duygu, bugün, denilebilir ki, bir "yenilik", uzun süre boşuna ve büyük sabırsızlıkla beklenilen "az bulunur bir şey"dir; bu duyguya o kadar kolaylıkla kapılmanın nedeni belki de budur. Kuşku yok ki, yığınlarda bir devrimci duygunun yokluğu halinde, böyle bir duygunun gelişmesine elverişli koşullar da olmayınca, devrimci taktik, hiçbir zaman eyleme dönüşmez. Ama Rusya'da uzun, çetin ve kanlı bir deneyim, devrimci taktiğin, yalnızca devrimci duygu üzerine kurulamayacağı gerçeğini bize öğretmiştir. Taktik, sözkonusu devletteki *bütün* sınıf güçlerinin ciddi ve katı bir nesnel değerlendirilmesine olduğu kadar (ülkenin çevresindeki devletlerin ve dünya ölçüsündeki devletlerin içindeki sınıf güçlerini de hesaba katarak), devrimci hareketlerin deneyimine de dayandırılmalıdır. Parlamenter oportünizmi

lanetlemekle ve parlamentoya katılmayı reddetmekle yetinerek "devrimci duygusunu" ifade etmek pek kolaydır. Ama çok kolay olduğu içindir ki, bu davranış, çetin olan, çok çetin olan bir sorunu çözüme bağlayamaz. Avrupa parlamentolarında gerçekten devrimci olan bir parlamento fraksiyonunu yaratmak, Rusya'dakinden çok daha zordur. Bu, besbelli. Ama bu, 1917'nin son derece özgün somut tarihsel koşulları içinde Rusya'nın sosyalist devrime *başlamasının* kolay olduğu, buna karşılık sosyalist devrimi *sürdürüp* amacına vardırmanın Rusya için Avrupa ülkelerine oranla daha zor olacağı yolundaki genel gerçeğin özel bir yönünden başka bir şey değildir. 1918'in başında bu gerçeğe işaret etmek fırsatını bulmuştum ve iki yıllık bir deneyim, görüşümü tam olarak doğrulamıştır. Şu özel koşullar: 1) işçilerin ve köylülerin görülmemiş ölçüde bitkinleşmelerine neden olan emperyalist savaşın devrim sayesinde durdurulmasının sovyet devrimiyle birleştirilmesi olanağı; 2) ortak düşmanları sovyete karşı birleşmemiş olan, dünyanın en güçlü iki emperyalist soyguncu grubu arasındaki ölüm-kalım savaşından bir süre için yararlanma olanağı; 3) kısmen ülkenin çok büyük oluşu ve ulaşım olanaklarının kötü oluşu yüzünden oldukça uzun bir içsavaşı sürdürme olanağı; 4) köylülük içinde derin bir burjuva demokratik devrimci hareketin varlığı, o kadar derin ki, proletaryanın partisi, köylü partisinin (çoğunluğu bolşevizme açıkça düşman olan Sosyalist-Devrimci Partinin) devrimci istemlerini, siyasal iktidar proletaryanın eline geçer geçmez benimseyebilmiş ve gerçekleştirebilmiştir[37], — bu gibi özgül koşullar şu anda Batı Avrupa'da yoktur; ve aynı ya da benzer koşulların yinelenmesi o kadar kolay değildir. İşte birçok başka nedenle birlikte, bundan ötürüdür ki, sosyalist devrime *başlamak*, Batı Avrupa'da bizdekinden daha zordur. Gerici parlamentolardan devrimci amaçlarla yararlanılması gibi çetin bir sorunun üstesinden "atlayarak" bu zorluktan kaçınmayı denemek tam bir çocukluktur. Hem yeni bir toplum yaratmak istiyorsunuz, hem de gerici bir parlamentoda inanmış, özverili, yiğit komünistlerden kurulu

bir parlamento grubu yaratmanın güçlükleri karşısında geriliyorsunuz! Bu, çocukluk değil midir? Eğer Almanya'da Karl Liebknecht ve İsveç'te Z. Höglund, aşağıdan gelme bir yığın desteği olmadan bile, gerici paralamentolardan gerçekten devrimci amaçlarla yararlanmak örnekleri verebildilerse, nasıl olur da, savaşın ertesi günü, yığınların kapıldıkları hayal kırıklığından ve öfkeden ötürü hızla gelişen bir devrimci yığın partisinin, parlamentoların en kötüsünde bile, *örste dövülmüş* bir devrimci grup *yaratmaya* gücü yetmez? Asıl, henüz bilinçlenmemiş olan işçi yığınlarının ve hele küçük köylülerin, Rusya'dakinden çok burjuva demokratik ve parlamenter önyargılara kapılmış oldukları Batı Avrupa'dadır ki, komünistler, *ancak* burjuva parlamentosu gibi kurumların içinden bu önyargıları suçlamak, dağıtmak ve yenmek için hiçbir zorluğun önünde gerilemeyen uzun vadeli ve inatçı bir savaşı sürdürebilirler (ve sürdürmelidirler).

Almanya "sollar"ı, partilerinin kötü "liderler"inden yakınıyorlar; ve bu yakınmaların umutsuzluğa kadar vardırarak, işi "liderler"in "yadsınması" gibi gülünç bir sonuca götürüyorlar. Ama illegal koşullarda "liderler"i gizlemek zorunluluğu olduğu için, iyi liderlerin, güvenilir, denenmiş, gerekli manevi otoriteye sahip liderlerin *yetiştirilmesi* özellikle zor bir iştir; ve legal çalışma ile illegal çalışmayı birbirine bağlamadan ve *"liderler"i, diğer sınavların yanısıra* parlamento arenasından da geçirtmeden bu işin üstesinden *gelinemez.* En sert, en amansız ve en uzlaşmaz eleştiriler, parlamentarizme ya da parlamenter eyleme karşı değil, devrimci ve komünist bir yolda parlamento seçimlerinden ve parlamento kürsüsünden yararlanmayı bilmeyen liderlere karşı, —ve hele yararlanmak *istemeyen* liderlere karşı— yöneltilmelidir. Ancak böyle bir eleştiri, —elbette yeteneksiz liderlerin uzaklaştırıldığı ve yerlerine daha yeteneklilerin konulmasıyla birlikte— yararlı ve verimli bir devrimci çalışma olacaktır;* bu tutum işçi sınıfına ve emekçi yığınlara

* İtalya'daki "sol" komünizmi tanıma fırsatını pek bulamadım. Yoldaş Bordiga'nın ve "Çekimser-Komünistler"in (*Comunista astensionista*), parla-

layık olabilmeleri için "liderler"i eğitecek ve, aynı zamanda, siyasal durum içinde yönlerini doğru saptamaları yolunda ve bu durumdan doğan çok çapraşık ve karışık sorunları anlamaları yolunda yığınları da eğitecektir.

mentoya katılmamayı savunmakla yanıldıkları kuşkusuzdur. Ama *Il Soviet* adlı gazetenin iki sayısından (18 Ocak ve 1 Şubat 1920 tarihli 3. ve 4. sayıları) ve Serrati'nin *Comunismo* adındaki o mükemmel dergisinin 4 fasikülünden (1 Ekim – 30 Kasım tarihli, 1-4. sayıları), ve dağınık birkaç İtalyan burjuva gazetesinden edinebildiğim fikre göre, Yoldaş Bordiga bir noktada haklı görünüyor. Bordiga ve grubu, Sovyetler iktidarını ve proletarya diktatörlüğünü tanımış olan bir partide kaldıkları halde, aynı zamanda parlamento üyeleri olarak eski ve o kadar zararlı oportünist politikalarını sürdüren Turati ve yandaşlarını eleştirmekte haklıdır. Bu durumu hoşgörüyle karşılarken, Serrati ve bütün İtalyan Sosyalist Partisi[38], açıktır ki, Macar Turati'leri partiyi ve Sovyetler iktidarını içerden baltaladıkları Macaristan'daki kadar zararlı ve tehlikeli olabilecek bir hata işlemektedirler.[39] Oportünist parlamenterlere karşı bu hatalı tutum, bu tutarsızlık ya da cesaretsizlik, bir yandan "sol" komünizmin doğmasının nedeni olurken, öte yandan bu "sol" komünizmin varlığını *bir noktaya kadar haklı kılar*. Besbelli ki, Milletvekili Turati'yi "tutarsızlık"la suçlamakla (*Comunismo*, n° 3) Serrati, haksızlık etmektedir, tutarsız olan, Turati ve ortakları gibi parlamenter oportünistlerin saflarında yeralmasını hoşgören İtalyan Sosyalist Partisinin kendisidir.

SEKİZ

HİÇ UZLAŞMA OLMAYACAK MI?

FRANKFURT kitapçığının yukarıya aktarılan pasajında, "sollar"ın nasıl bir kesinlikle bu sloganı ileri sürdüklerini gördük. Kendilerini marksist sanan ve marksist olmak isteyen insanların, marksizmin temel gerçeklerini unuttuklarını görmek üzücüdür. Marx gibi, yapıtlarının her tümcesi derin anlamlar taşıyan Engels, 1874'te, otuzüç blankici-komüncünün bildirisini[40] eleştirirken şöyle yazıyordu:

"... 'Biz komünistiz' [diye yazıyorlar, blankici-komüncüler, bildirilerinde] 'çünkü biz, zafer gününü uzaklaştırmaktan ve kölelik dönemini uzatmaktan başka bir sonuç vermeyen aradaki aşamalardan, uzlaşmalardan geçmeden, amacımıza ulaşmak istiyoruz.'

"Alman komünistleri, kendilerinin değil, tarihsel gelişmenin yarattığı bütün ara-aşamaların ve bütün uzlaşmaların ötesinde son amacı, yani sınıfların kaldırılmasını ve toprağın ve üretim araçlarının özel mülkiyetine yer vermeyen bir toplumsal düzenin kurulmasını açıkça görebildikleri için komünisttirler. Otuzüç blankici ise, aradaki aşamaları

ve uzlaşmaları yakıp kül ettikleri anda sorunun çözümleneceği ve günün birinde 'ihtilal yeniden başladığı' ve iktidar ellerine düştüğü takdirde —buna kesin olarak inanmaktadırlar— 'hemen ertesi gün komünizmin kurulacağını' hayal ettikleri için komünisttirler. Eğer bu iş hemen yapılamıyorsa, demek ki komünist değildirler.

"Kendi sabırsızlığını teorik iddia olarak ileri sürmek ne çocukça bir saflık!" (Friedrich Engels, *Internationals aus dem Volksstaat,* 1874, n° 73. "Blankici-Komüncülerin Programı" başlıklı yazıdan alınmıştır.)

Aynı yazıda, Engels, Vaillant'a karşı duyduğu derin hayranlığı ifade ediyor; Vaillant'ın "tartışma götürmez erdemlerinden" sözediyor (1914 Ağustosunda ihanetlerinden önce Vaillant, Guesde gibi uluslararası sosyalizmin büyük önderlerinden biriydi). Ama Engels, açık bir yanılgıyı ayrıntılı olarak tahlil etmeden de geri kalmıyor. Kuşkusuz ki, çok genç ve deneyinisiz devrimcilere olduğu gibi, yaşını başını almış ve çok deneyimli küçük-burjuva devrimcilere de, "uzlaşmalara izin vermek" son derece "tehlikeli", anlaşılmaz ve yanlış gelmektedir. Ve birçok sofist (aşırı ölçüde ya da gerektiğinden çok "deneyimli" politikacılar) tıpkı Lansbury yoldaşın sözünü ettiği oportünist İngiliz liderleri gibi akıl yürütüyorlar: "Eğer bolşevikler için şu ya da bu uzlaşma geçerliyse, her türlü uzlaşma niye geçerli olmasın?" Ama birçok grevin okulundan geçmiş olan proleterler (sımf savaşımının yalnızca bu biçimini ele almakla yetinilse bile), Engels'in ifade ettiği (felsefi, tarihsel, psikolojik) pek derin gerçekleri genellikle hayranlık verici bir biçimde benimsemektedirler. Her proleter, grevlerden geçmiştir; her proleter, işçiler bir şey elde etmeden ya da isteklerinin ancak bir kısmını sağladıktan sonra işbaşı yapmak zorunda kaldıkları zaman, nefret duydukları ezenler ve sömürenlerle "uzlaşmalar" yapmıştır. Bir sınıf savaşımı ve sınıf çatışmalarının had safhaya varışı ortamında yaşayan her proleter, nesnel koşulların zorunlu kıldığı (grev fonu tükenebilir, grev desteklenmeyebilir, grevciler dayanılmaz ölçüde açlıkla, yorgunlukla

karşılaşabilirler) bir uzlaşmayla, o uzlaşmayı yapan işçiler arasında devrimci özveriyi savaşımı sürdürme iradesini hiçbir biçimde azaltmayan bir uzlaşmayla, hainlerin yaptığı (grev kırıcıları da "uzlaşma" yaparlar), kendi bencilliklerini, alçaklıklarını, kapitalistlere hoş görünme isteklerini, tehditler karşısında, bazan pohpohlamalar karşısında, bazan sadakalar karşısında, bazan da kapitalistlerin sırnaşmaları karşısında gereken sağlamlığı gösterememelerini nesnel nedenlerle açıklamaya kalkışan uzlaşmalar (bu ihanet uzlaşmaları, İngiliz işçi sınıfı hareketinde *trade-union* önderleri arasında pek çoktur, ama bütün ülkelerde hemen hemen her işçi şu ya da bu biçimde buna benzer olaylarla karşılaşmıştır) arasındaki farkı değerlendirmeyi pek iyi bilir.

Doğal olarak, pek seyrek tek tek çetin ve çapraşık durumlarda, şu ya da bu "uzlaşmanın" gerçek niteliğini saptayabilmek için büyük çabalar gerekebilir, bazı durumlarda (örneğin "nefsi müdafaada" olduğu gibi) cinayetin, mutlak olarak meşru ve giderek kaçınılmaz mı olduğunu, yoksa affedilmez bir ihmalin ve giderek ustaca uygulanan canice bir planın sonucu mu olduğunu saptamanın çok zor bir iş olması gibi. Açıktır ki, (ulusal ve uluslararası) sınıflar ve partiler arası son derece çapraşık ilişkilerin bazan sözkonusu olduğu politikada, bir grev yüzünden varılan "uzlaşmanın" meşru mu, yoksa ihanet eden bir sendika liderinin, bir grev kırıcısının vb. eseri mi olduğunu saptama sorunundan çok daha çözümü zor durumlarla karşılaşılacaktır. Her duruma uyan bir reçete, ya da ("hiçbir zaman uzlaşılmayacak"!) biçiminde bir genel kural bulmaya kalkışmak saçmadır. Her özel durumda doğru yolu bulabilmek için kafayı işletmek gerekir. Parti örgütünün ve adına layık parti önderlerinin varlığının nedenlerinden biri, uzun vadeli, kararlı ve çok yönlü bir çalışmayla, sözkonusu olan sınıfın düşünen bütün temsilcilerinin katıldığı bir çalışmayla,* çapraşık siya-

* Her sınıf, en aydınlanmış bir ülkenin koşullarında bile, en ilerlemiş sınıf olsa bile ve anın koşulları bu sınıf içinde bütün fikri yeteneklerin istisnai bir ilerlemesini sağlamış olsa bile, gene de sınıflar varlıklarını

sal sorunların doğru olarak ve zamanında çözüme bağlanması için gerekli bilgileri, gerekli deneyimleri ve üstelik gerekli siyasal seziş yeteneğini edinme zorunluluğudur.

Saf ve deneyimden tamamen yoksun kimseler, savaştığımız ve amansız bir savaş yürütmemiz gereken oportünizm ile devrimci marksizm ya da komünizm arasındaki bütün sınırların silinmesi için *genel olarak* uzlaşmayı kabul etmemizin yeterli olacağını sanıyorlar. Böyleleri eğer henüz doğada ve toplumda *bütün* sınırların hareket halinde ve bir ölçüye kadar geleneksel olduklarını bilmiyorlarsa, onlara ancak siyasal yaşam ve siyasal konuları uzun uzadıya inceleme olanağını, eğitim ve deneyim olanağını sağlamakla yardım edebiliriz. Tarihin her özel ya da özgül anında, karşımıza dikilen pratik siyasal sorunlarda kabul edilmesi olanaksız uzlaşmaları, oportünizmi temsil eden uzlaşmaları, devrimci sınıfa ihanet niteliğindeki uzlaşmaları ayırdetmeyi bilmeli ve bunların içyüzünü açığa vurmak için ve bunlara karşı savaşım vermek için bütün olanakları kullanmalıdır. Eşit ölçüde soyguncu ve yırtıcı hayvan niteliğindeki iki emperyalist ülkeler grubunun karşı karşıya geldiği 1914-1918 emperyalist savaş sırasında, oportünizmin başlıca ve temel biçimi olan sosyal-şovenizm, yani *bu* savaşta gerçekte "kendi" ulusal burjuvazisinin soyguncu çıkarlarının savunulması anlamına gelen "ulusal savunma"nın desteklenmesi oldu. Savaştan sonra, soyguncuların örgütü olan "Cemiyeti Akvam"ın[41] savunulması, devrimci proletaryaya karşı ve "sovyet" hareketine karşı kendi ülkesinin burjuvazisiyle doğrudan ya da dolaylı olarak koalisyonların savunulması, "sovyetler iktidarına" karşı burjuva parlamentarizminin ve burjuva demokrasisinin savunulması — işte, son hesapta, her seferinde devrimci proletarya için ve onun davası için meşum bir oportünizmle sonuçlanan kabul edilmesi olanak-

sürdürdükçe ve sınıfsız toplum kendi temelleri üzerinde tam olarak oturmadıkça ve gelişmedikçe, her sınıf içinde zorunlu olarak kendini *düşünmeyen*, düşünme yeteneğinden yoksun temsilciler bulunacaktır. Başka türlü olsaydı, kapitalizm, yığınları ezen bugünün kapitalizmi olamazdı.

sız uzlaşmaların bellibaşlı belirtileri bunlar oldu.

Almanya "sollar"ı Frankfurt kitapçığında "... Öteki partilerle her türlü uzlaşmayı en büyük kesinlikle reddetmek ... her türlü dolambaçlı yolları ve anlaşma siyasetini reddetmek" diye yazıyorlar.

Bu solların, böyle fikirler benimsedikten sonra, bolşevizme kesin olarak karşı çıkmamış olmalarına şaşmak gerekir! Çünkü Almanya sollarının, Ekim Devriminden önce ve sonra, bolşevizmin tarihinin dolambaçlı yollara başvurmalarla ve burjuva partileri dahil öteki partilerle anlaşmalarla ve uzlaşmalarla dolu olduğunu bilmemeleri olanaklı değildir!

Devletler arasındaki sıradan savaşlardan yüz kez daha çetin, daha uzun ve daha çapraşık bir savaş olan uluslararası burjuvazinin devrilmesi uğruna savaşa girişmek, ve önceden dolambaçlı yollara başvurmayı, (bir anlık olsa bile) düşmanlarımızı bölen çelişkilerden yararlanmayı (geçici olsalar da, pek o kadar güvenilir olmasalar da, sallantılı olsalar da, koşullara bağlı bulunsalar da), olası müttefiklerle anlaşma ve uzlaşmaları reddetmek son derece gülünç bir davranış olmaz mı? Bu, bugüne kadar ulaşılmamış ve keşfedilmemiş bir dağın çetin tırmanışında, bazan zikzaklar çizerek yürümeyi, bazan geri çekilmeyi, ilkten seçilen doğrultuyu bırakıp başka bir doğrultuyu denemeyi önceden reddetmek gibi bir şey değil mi? Ve henüz hiç olgunluğa erişmemiş ve deneyimsiz kimseler (bu, gençliklerinden ötürü olsaydı gene neyse: gençler belli bir dönem için bu tür saçmalıklardan sözetmeye zaten hazırdırlar) Hollanda Komünist Partisinin kimi üyeleri tarafından —yakından ya da uzaktan, açıkça ya da üstü örtülü olarak, tamamen ya da kısmen, pek önemli değil— desteklenmişlerdir.

Proletaryanın ilk sosyalist devriminden sonra, burjuvazinin bir ülkede iktidardan uzaklaştırılmasından sonra, o ülkenin proletaryası, *uzun bir süre* burjuvaziden *daha zayıf* olarak kalır; bu, ilkin, yalnızca burjuvazinin uluslararası ilişkilerinden ötürü böyledir; sonra da, kendi burjuvazisini iktidardan uzaklaştırmış olan ülkede, kapitalizmin ve burju-

vazinin küçük meta üreticileri tarafından kendiliğinden ve sürekli olarak yenilenmesi, yeniden yaşama kavuşturulmasından ötürü böyledir. Kendinden daha güçlü olan bir düşman, ancak en son kertesine varan bir çaba gösterilerek ve düşmanlar arasındaki en küçük çatlaktan, ayrı ayrı ülkeler burjuvazileri arasında, her ülkenin içindeki burjuvazinin çeşitli grupları ve kategorileri arasında en küçük çıkar çelişkilerinden ve aynı zamanda geçici bir müttefik olsa da, sallantılı olsa da, koşula bağlı bulunsa da, pek o kadar sağlam ve güvenilir olmasa da, sayıca güçlü bir müttefiki kendi tarafına kazanmak için, en küçük olanaktan en büyük özen ve uyanıklıkla, en ustaca ve en akıllıca yararlanıldığı takdirde, yenilgiye uğratılabilir. Bu gerçeği kavramayan bir kimse marksizmin de, *genel olarak* çağdaş bilimsel sosyalizmin de, zerresini anlamamıştır. Kim, oldukça uzun bir dönem içersinde ve oldukça farklı politik durumlarda bu gerçeği *pratikle* kanıtlamamışsa, onlar, bütün ezilen insanlığı sömürücülerden kurtarmak için savaşım veren devrimci sınıfa yardım etmek için bunu uygulamayı henüz öğrenememişlerdir. Ve bu söylediklerimiz, siyasal iktidarın proletaryanın eline geçmesinden *önceki* dönem için nasıl doğruysa, *sonraki* dönem için de aynı ölçüde doğrudur.

Bizim teorimiz, bir dogma değil, bir *eylem kılavuzudur*,[42] demişlerdir Marx ve Engels. Karl Kautsky gibi, Otto Bauer ve ötekiler gibi "eksiksiz" marksistlerin en büyük budalalıkları, en ağır suçları, proletarya devriminin en yaşamsal anlarında bu gerçeği anlayıp uygulayamamış olmalarıdır. "Siyasal eylem, Nevski Bulvarının bir kaldırımı değildir" (Petersburg'un boydan boya düzgün ana caddesinin dosdoğru geniş ve düz bir kaldırımı) diyordu, daha o zamanlar Marx-öncesi dönemin o büyük Rus sosyalisti N. Çernişevski.[43] Çernişevski'den bu yana, Rus devrimcileri, bu gerçeği gözardı etmenin ya da unutmanın cezasını sayısız kurbanlarla ödediler. Kendilerini işçi sınıfına adamış Batı Avrupa'nın ve Amerika'nın sol-komünistlerinin ve devrimcilerinin bu gerçeği kavramamalarının bedelini, geri kalmış

Ruslar *kadar pahalı* ödememeleri için, gereken mutlaka yapılmalıdır.

Çarlığın iktidardan düşmesine kadar, Rusya'nın devrimci sosyal-demokratları çok kez liberallerin yardımlarına başvurmuşlardır, yani bunlarla bazı pratik uzlaşmalar yapmışlardır. 1901-1902'de bolşevizmin doğmasından az önce, *İskra*'nın eski yazıkurulu (Plehanov, Akselrod, Zasuliç, Martov, Potressov ve ben, bu yazıkuruluna dahildik) burjuva liberalizminin siyasal lideri Struve ile, —çok uzun süreli olmamakla birlikte— belirli bir ittifak kurmuştuk. Ama bu burjuva liberalizmine karşı ve onun işçi hareketi içinde etkisinin en küçük belirtilerine karşı, en amansız ideolojik savaşımı sürdürmemize engel olmuyordu. Bolşevikler, her zaman bu siyaseti gütmüşlerdir. 1905'ten beri, işçi sınıfı ile köylülüğün liberal burjuvaziye ve çarlığa karşı ittifakını, sistemli olarak savunmuşlardır, ama buna karşın, burjuvaziyi çarlığa karşı desteklemekte hiçbir zaman kusur etmemişlerdir (örneğin seçimlerin ikinci turunda ya da ikinci oylama döneminde olduğu gibi) ve hiçbir zaman, burjuva-devrimci köylü partisine, sosyalistlik iddia eden küçük-burjuva demokratları "sosyalist-devrimciler"e karşı, en sert ideolojik ve siyasal savaşımı durdurmamışlardır. 1907'de, bolşevikler, kısa bir süre için, "sosyalist-devrimciler" ile Duma seçimlerinde resmi bir siyasal blok kurmuşlardır. 1903'ten 1912'ye kadar, menşeviklerle bazan yıllarca süren yoldaşlık ettik ve aynı sosyal-demokrat parti içinde kaldık, ama onlarla, proletarya üzerinde burjuva etkisinin araçları olarak ve oportünist olarak ideolojik ve siyasal alanda savaşım vermekten bir an bile geri durmadık. Savaş sırasında "kautskiciler"le, sol menşeviklerle (Martov) ve "sosyalist-devrimciler"le (Çernov, Natanson) bir çeşit uzlaşma yaptık; Zimmerwald ve Kiental kongrelerine[44] onlarla birlikte katıldık, onlarla ortak bildiriler yayınladık; ama "kautskiciler", Martov ve Çernov'a karşı ideolojik ve siyasal savaşımımızı hiçbir zaman durdurmadık, ne de gevşettik. (Natanson, 1919'da bize çok yakın, hemen hemen bizimle tam dayanış-

ma durumunda bir "devrimci-komünist" narodnik[45] olarak ölmüştür.) Ekim devrimi günlerinde *sosyalist-devrimci*lerin tarım programını bir virgül bile değiştirmeden *bütün olarak* kabul ederek, küçük-burjuva köylülükle yalnızca şekilde kalmayan son derece önemli (ve çok başarılı) bir siyasal blok kurduk; yani köylülere "zorla" programımızı kabul ettirmek isteğinde olmadığımızı, onlarla anlaşmak istediğimizi kanıtlayabilmek için, açık uzlaşmaya vardık. Aynı zamanda, sol sosyalist-devrimcilere[46] resmen bir siyasal blok kurmayı öneriyorduk (ve bunu, kısa bir zaman sonra gerçekleştiriyorduk). Bunlar, Brest-Litovsk barışının ertesi günü bu antlaşmayı reddettiler ve 1918 Temmuzunda işi bir ayaklanmaya kadar vardırdılar ve, daha sonra da, bize karşı silahlı savaşa giriştiler.

Onun için, "bağımsızlar" ile ("Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi" ile , kautskicilerle) bir blok kurmak fikrine yanaşıyor diye Alman Komünist Partisi Merkez Komitesine karşı Alman sollarının saldırıları, bize, kesin olarak, ciddiyetle bağdaşmayan bir davranış gibi gelmektedir; bu "solların" *yanılgısının* açık bir belirtisidir. Rusya'da da, Almanya'nın Scheidemann'larına uygun düşen sağ-menşevikler vardı (bunlar, Kerenski hükümetine katılmışlardı), ve sağ-menşeviklere karşı olan ve Almanya'nın kautskicilerine uygun düşen sol-menşevikler de vardı (Martov). 1917'de işçi yığınlarının, menşevik kampından bolşeviklerin yanına derece derece geçtiklerini açıkça görebildik. 1917 Haziranında Rusya Sovyetlerinin Birinci Kongresinde oyların %13'ü bizden yanaydı. Çoğunluk sosyalist-devrimciler ile menşeviklerdeydi (eski takvime göre 25 Ekim 1917'de) İkinci Sovyetler Kongresinde, oyların %52'si bizden yanaydı. Almanya'da işçilerin buna *tıpatıp benzer* —sağdan sola doğru— atılımı, niçin komünistlerin güçlenmeleri sonucunu vermedi de, kendisine özgü hiçbir siyasal fikri olmamasına karşın, kendi siyaseti bulunmamasına karşın ve şimdiye kadar hep Scheidemann ile komünistler arasında sallanmasına karşın, ara partinin,

"bağımsızların" güçlenmesi sonucunu verdi?

Bunun nedenlerinden biri, besbelli ki, yanılgılarını dürüstlükle ve yüreklilikle teslim etmeleri ve bunları düzeltmeyi öğrenmeleri gereken Alman komünistlerinin *yanlış* taktiğiydi. Bu yanılgı, gerici parlamentoya katılmayı ve gerici sendikalarda çalışmayı reddetme biçiminde beliriyordu; bu yanılgı, sonunda kendini dışa vurmuş olan ve bu yüzden de örgüt yararına olarak daha iyi ve daha çabuk tedavi edilecek olan "solculuk" denen şu çocukluk hastalığının sayısız belirtilerinden başka bir şey değildir.

"Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi"nin homojen bir örgüt olmadığı açıktır. Sovyetler iktidarının proletarya diktatörlüğünün anlamını kavramakta yetersizliklerini ve proletaryanın devrimci savaşımını yönetmekte yeteneksizliklerini tanıtlamış olan (Kautsky, Hilferding ve görünüşe göre geniş ölçüde Crispien, Ledebour ve ötekiler gibi) eski oportünist önderlerin yanında — bu parti içinde hızla gelişen bir sol proleter kanat meydana gelmiştir. Bu partinin yüzbinlerce üyesi (üye toplamı, sanırım, 3/4 milyon kadardır), Scheidemann'dan uzaklaşan ve geniş adımlarla komünizme doğru yürüyen proleterlerdir. Bu proleter kanat, (1919'da) daha bağımsızların Leipzig Kongresinde, hemen ve kayıtsız şartsız, Üçüncü Enternasyonale katılmayı önermişti. Partinin bu kanadıyla bir "uzlaşma"dan korkmak gülünç olur. Komünistler, tam tersine, bir yandan bu kanatla tam bir kaynaşmayı kolaylaştıracak ve hızlandıracak uygun bir uzlaşma biçimi aramak *ve bulmak görevi* ile karşı karşıya bulunurlarken, öte yandan "bağımsızların" sağ oportünist kanadına karşı, komünistlerin ideolojik ve siyasal savaşımını yürütmekten geri durmamalıdırlar. Kuşku yok ki, uzlaşmanın uygun biçimini saptamak kolay olmayacaktır, ama Alman işçilerine ve komünistlerine, zafere "kolay" bir yoldan ulaşılacağını vaadetmek için insanın bir şarlatan olması gerekir.

Proletarya, proleterden yarı-proletere (işgücünün satışından geçiminin ancak bir kısmını sağlayan yarı-proletere),

yarı-proleterden küçük köylüye (ve kent ya da köydeki küçük zanaatçıya, genel olarak küçük işletmeciye), küçük köylüden orta köylüye vb. geçişi yansıtan son derece çeşitli toplumsal tiplerle çevrili olmasaydı; proletaryanın kendisi de, mesleksel gruplar gibi, bazan dinsel vb. gruplar gibi kategorilere bölünmeseydi, kapitalizm, kapitalizm olmazdı. Proletaryanın öncüsü için, onun bilinçli bölümü için, komünist partisi için, gerektiğinde zikzaklı, dolambaçlı yoldan yürümenin, ayrı ayrı proleter grupları ile, ayrı ayrı işçi partileri ve küçük üretici partileriyle anlaşmalar yapmanın, uzlaşmalara varmanın gereği, bundan doğmaktadır. Sorun, bu taktiği, proletaryanın *genel olarak* bilincini, devrimci ruhunu, savaşma ve yenme yeteneğini düşürecek değil, *yükseltecek* biçimde uygulamayı *bilmektir*. Belirtelim ki, bolşeviklerin menşeviklere zaferi, yalnızca 1917 Ekim Devriminden önce değil, bu devrimden sonra *da* zikzaklı yol, anlaşmalar, uzlaşmalar taktiğinin uygulanmasını gerektirmiştir; elbette ki, bunlara, bolşeviklerin başarısını sağlayacak, onu kolaylaştıracak, hızlandıracak biçimde, menşeviklerin aleyhine taktikler olarak başvurulmuştur. (Menşevikler dahil) küçük-burjuva demokratlar, zorunlu olarak, burjuvazi ile proletarya arasında, burjuva demokrasisi ile sovyet rejimi arasında, reformculuk ile devrimci zihniyet arasında, dar anlamda işçi davasına sahip çıkma zorunluluğu ile proletaryanın iktidarından duyulan korku vb. arasında yalpalar dururlar. Komünistlerin doğru taktiği, bu gibi duraksamalardan *yararlanmayı* gerektirir, yoksa onları umursamamayı değil; oysa bunlardan yararlanmak demek, proletaryaya yakınlaşan unsurlara ödünlerde bulunmak ve bunlara ancak yaklaştıkları ölçüde ve yaklaştıkları anda ödünlerde bulunmak ve bir yandan da burjuvaziye yaklaşanlara karşı savaşını sürdürmek demektir. Bu doğru taktiğin uygulanması yüzündendir ki, menşevizm, bizde, oportünizmde direnen liderlerin tecrit olunmalarıyla ve en iyi işçilerin, küçük-burjuva demokrasisinin en iyi unsurlarının bizim kampımıza gelmeleriyle gün geçtikçe dağılmıştır ve

dağılmaktadır. Bu, sabır gerektiren uzun süreli bir süreçtir, ve "hiçbir zaman uzlaşma yok, manevra yok" cinsinden kestirme "çözümler", ancak devrimci proletaryanın etkisini baltalar ve onun güçlenmesini önler.

Ve ensonu Almanya "solları"nın kesin yanılgılarından biri de, Versailles Antlaşmasını[47] tanımamakta gösterdikleri direnmedir. Bu görüş, (örneğin K. Horner'in yaptığı gibi) "ağırlığıyla" ve "gösterişli bir biçimde" ve "azimle" formüle edildikçe, daha az aklayakın geliyor. Bugünkü uluslararası devrim çerçevesi içinde, Antanta karşı savaşa yeniden girişmek için Alman burjuvazisiyle bir blok kurulmasını savunmaya kadar işi vardıran (Laufenberg ve ötekilerin) "ulusal bolşevizm"in göze batan saçmalıklarını eleştirmek yetmez. Versailles barışını bir süre için tanımanın ve ona boyun eğmenin sovyet Almanyası için (eğer pek yakın bir gelecekte bir Alman sovyet cumhuriyeti kurulursa) zorunluluğunu reddeden bir taktiğin, temelden yanlış bir taktik olduğunu anlamak gerekir. Bundan, "bağımsızlar"ın, — Scheidemann'lar hükümette iken, Macaristan'daki sovyet iktidarı henüz devrilmemişken, Macar Sovyetlerini destekleyecek olan bir sovyet devriminin Viyana'da kopması olasılığı henüz varken— *o zamanın koşulları* içinde, Versailles barışının imzalanmasını desteklemekle doğru davrandıkları sonucu çıkarılamaz. O sıralarda, "bağımsızlar", acıklı bir biçimde dolambaçlı yollara başvuruyor ve manevralar yapıyorlardı, çünkü Scheidemann'ların ihanetinden onlar da azçok sorumluluk yükleniyorlardı, Scheidemann'lara karşı amansız bir sınıf savaşımı durumundan "sınıfsız" ya da "sınıflarüstü" bir duruma kayıyorlardı.

Önemli bir nokta da şudur ki, Almanya komünistleri, komünizm Almanya'da başarıya ulaştığında, Versailles barışını bütün güçleriyle reddedeceklerini vaadederek ellerini kollarını bağlamamalıdırlar. Bu, saçma bir şey olur. Şunu söylemek gerek: Scheidemann'lar ve kautskiciler, Sovyet Rusya ile ve Sovyet Macaristanıyla ittifakı zorlaştıran (hemen hemen yıkan) ihanetlerde bulunmuşlardır. Biz,

bu ittifakı *kolaylaştırmak* ve *hazırlamak* için olanca gücümüzle ve bütün olanaklarımızla çaba harcayacağız, ama bu, bize, Versailles barışını her ne pahasına olursa olsun — ve hemen şimdi— reddetme yükümlülüğünü yüklemez. Versailles'ı başarılı bir biçimde tanımama olanağı, sovyet hareketinin yalnızca Almanya'da değil, bütün dünyada başarısına bağlıdır. Sovyet hareketi, Scheidemann'lar ve kautskiciler tarafından baltalanmıştır; biz ise, bu harekete yardım ediyoruz. İşte sorunun özü buradadır, aramızda temel fark buradadır. Ve eğer sınıf düşmanlarımız, sömürücüler, onların Scheidemann ve kautskici uşakları sovyet hareketini Almanya'da ve dünyada güçlendirme yolunda, sovyet devrimini Almanya'da ve bütün dünyada güçlendirme yolunda fırsatların kaçmasına gözyumdularsa, suç onlarındır. Almanya'da sovyet devrimi, uluslararası sovyet hareketini güçlendirecektir. Ve bu uluslararası harekette Versailles barışına karşı, genel olarak uluslararası emperyalizme karşı en güçlü (tek güvenilir, yenilmez ve dünya ölçüsünde kudretli) kaledir. Versailles Antlaşmasının hükümlerinden kurtulmaya mutlak, zorunlu ve acil bir öncelik vermek, bu sorunu emperyalizmin baskısı, boyunduruğu altında ezilen *öteki* ulusların kurtuluşu *sorununun önüne almak,* (Kautsky'lere, Hilferding'lere, Otto Bauer ve ortaklarına yaraşır) darkafalı milliyetçiliktir, devrimci enternasyonalizm değil. Almanya dahil, herhangi bir büyük Avrupa devletinde burjuvaziyi iktidardan düşürmek, uluslararası devrim için öyle bir kazanımdır ki, —eğer gerekirse— *Versailles barışının süresinin uzatılması* bile kabul edilebilir. Eğer Rusya, Brest-Litovsk Antlaşmasına, aylarca, devrimin yararına olmak üzere, tek başına tahammül edebildiyse, Sovyet Rusya'nın müttefiki olan sovyet Almanya'nın da, Versailles Antlaşmasına daha uzun bir süre, devrimin yararına olarak tahammül etmesi olanaksız bir şey değildir.

Fransa, İngiltere vb. emperyalistleri, Alman komünistlerini kışkırtıyorlar, onlara tuzak kuruyorlar; "Versailles Antlaşmasını imzalayacağınızı söyleyiniz!" diyorlar. Ve sol-

komünistler, *şu anda* daha güçlü olan hain ve alçak bir düşmana karşı ustaca manevra yapacaklarına, "biz, şimdilik, Versailles Antlaşmasını imzalayacağız" diyeceklerine, çocuklar gibi tuzağa düşüyorlar. Önceden elini kolunu bağlatmak, şu anda bizden daha iyi silahlanmış olan bir düşmana yüksek sesle onunla savaşıp savaşamayacağımızı söylemek, ne zaman savaşacağımızı ilan etmek, ahmaklıktır, devrimcilik değildir. Savaşın düşman için elverişli olduğu açıkken, savaşın bizim için elverişsiz olduğu besbelli iken, savaşı kabul etmek bir cinayettir ve bizim için elverişsiz olan bir savaştan kaçınmak için "dolambaçlı yollara, anlaşmalara ve uzlaşmalara" başvurmayı bilmeyen devrimci sınıf siyasileri beş para etmezler.

DOKUZ

İNGİLTERE'DE "SOL" KOMÜNİZM

İNGİLTERE'DE henüz bir komünist partisi yok, ama işçiler arasında genç, geniş, güçlü bir komünist hareket var ki, bunun hızla büyümesi, en iyimser umutları haklı göstermektedir. Bir komünist partisini kurmak isteyen ve şimdiden bu konuda görüşmelere girişmiş olan birçok parti ve siyasal örgüt var (*İngiltere Sosyalist Partisi*,[48] *Sosyalist İşçi Partisi, Güney Galler Ülkesi Sosyalist Derneği, İşçi Sosyalist Federasyonu*[49]). Sylvia Pankhurst yoldaş tarafından yönetilen *İşçi Sosyalist Federasyonu* haftalık organı *Workers' Dreadnought*'ta[50] (c. VI, n° 48, 21 Şubat 1920), bu yoldaş tarafından "Bir Komünist Partisine Doğru" başlıklı bir yazı yayınlandı. Yazı, yukarda adı geçen dört örgüt arasında bir komünist partisi kurma amacıyla sürdürülen görüşmelerin temel hareket noktalarını şöyle açıklıyor: Üçüncü Enternasyonale katılma, parlamentarizm yerine sovyet sisteminin tanınması, proletarya diktatörlüğü. Öyle anlaşılıyor ki, tek bir komünist partisinin hemen kurulmasını önleyen başlıca engellerden biri, parlamentoya katılma sorunlarında ve yeni

komünist partisinin oportünist ve sosyal-şoven, ve özellikle sendikalardan meydana gelen eski *İşçi Partisi* (*Labour Party*) ile birleşip birleşmemesi sorunlarındaki görüş ayrılığıdır. *Sosyalist İşçi Partisi** gibi, *İşçi Sosyalist Federasyonu* da parlamento seçimlerine ve parlamentoya katılmaya karşıdırlar, ve *İşçi Partisine* katılmaya karşıdırlar ve bu noktadan İngiltere'de "komünist partilerin sağ kanadı" saydıkları *İngiltere Sosyalist Partisi*'nin bütün üyeleriyle ya da üyelerinin çoğunluğuyla anlaşmazlık halindedirler (Sylvia Pankhurst'un yazısının 5. sayfası).

Böylece, temel bölünme, anlaşmazlıkların ortaya çıkış biçimlerinde (Almanya'daki biçim "Rus biçimine" İngiltere'dekinden daha çok yakındır), ve bir dizi başka konuda büyük farklılıklar olmasına karşın, Almanya'dakinin aynısıdır. Şimdi, "sollar"ın ileri sürdükleri kanıtları inceleyelim.

Parlamentoya katılma konusunda, Sylvia Pankhurst, gazetenin aynı sayısında yayınlanan W. Gallacher'in Glasgow'daki "İskoçya İşçi Konseyi" adına kaleme alınmış yazısına değinmektedir.

"Bu konsey, diyor yazar, açıkça parlamentoya karşıdır. Ve birçok siyasal örgütün sol kanadının desteğine sahip bulunmaktadır. Biz, sanayi kollarında [sanayinin çeşitli kollarında] devrimci bir örgüt yaratmayı ve bütün ülkedeki sosyal komitelere dayanan bir komünist partisi kurmayı amaç edinen İskoçya devrimci hareketini temsil ediyoruz. Biz, uzun zaman, resmi parlamenterlerle tartıştık durduk. Onlara açıkça savaş ilan etmeyi gerekli saymadık; onlar ise, bize saldırmaktan *korkuyorlar*.

"Ama bu durum uzun süre devam edemez. Bütün cephe boyunca, biz, kazanmaktayız.

"İskoçya Bağımsız İşçi Partisi üyelerinin tabanı giderek parlamentodan soğumaktadır ve hemen hemen bütün gruplar sovyetlerden [Rusça sovyet sözcüğü İngilizce transkripsiyonla kullanılmaktadır] ya da işçi konseylerinden yanadır-

* Öyle sanıyorum ki, bu parti, *İşçi Partisine* katılmaya karşıdır, ama parlamentoda yer almaya üyelerinin çoğu karşı değildir.

lar. Besbelli ki, bu olgu, siyaseti [bir meslek gibi] geçim aracı sayan kişiler için çok önemlidir ve bunlar, üyelerinin parlamentarizme dönmeleri için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Devrimci yoldaşlar bu çeteyi *desteklememelidirler* [italiklerin hepsi yazarındır]. Burada, savaşım, bizim için çok çetin olacaktır. Bunun en kötü belirtisi, kişisel tutkularını devrime bağlılıktan üstün tutanların davaya ihanetleri olacaktır. Parlamentarizme en küçük bir destek, yalnızca bizim İngiliz Scheidemann'larımızın ve Noske'lerimizin iktidara yükselmelerine yardım etmek demektir. Henderson, Clynes ve benzerleri, iflah olmaz gericilerdir. Bağımsız İşçi Partisi, gittikçe MacDonald, Snowden ve ortaklarının kampında manevi bir sığınak bulmuş olan ... burjuva liberallerinin etkisi altına girmektedir. Bağımsız İşçi Partisi, Üçüncü Enternasyonale şiddetle karşıdır, ama tabanı enternasyonalden yanadır. Oportünist parlamenterleri ne biçimde olursa olsun desteklemek, bu bayların oyununa gelmek olur. İngiltere Sosyalist Partisinin burada hiçbir önemi yoktur. ... Gereken şey, iyi bir devrimci sınai örgütü ve açık, iyi belirlenmiş bilimsel bir doğrultuda çalışan komünist partisidir. Eğer yoldaşlarımız bu cinsten örgütleri kurmamızda bize yardım edebilirlerse, onların yardımlarını seve seve kabulleneceğiz; edemezlerse, böyle işlere karışmazlarsa, hiç değilse "saygıdeğer" (?) [soru işareti yazarındır] parlamenter unvanına bu kadar düşkün olan ve "patronlar" kadar, sınıf politikacıları kadar devlet *yönetebileceklerini* tanıtlamak için yanıp tutuşan gericileri destekleyerek, allahaşkına, devrime ihanet etmesinler."

Bence, gazete yazı kuruluna gönderilmiş olan bu mektup, komünizme henüz varmakta olan gençlerin ya da sıradan işçi üyelerin ruh durumunu pek güzel ifade etmektedir. Bu ruh durumu, son derece sevindirici ve değerli bir şeydir; onun değerini bilmemiz, isteklendirmemiz gerekir, çünkü bu ruh durumu olmasaydı, İngiltere'de ya da dünyanın herhangi bir ülkesinde proleter devrimin zaferinden umudu kesmek gerekirdi. Yığınların bu ruh durumunu ifade edebilen ve

(çoğu kez uykuda, bilinçsiz ve güzel olan) böyle bir ruh durumunu yığınlar arasında uyandırabilen insanları takdir etmek ve onlara yardım etmek gerekir. Ama aynı zamanda, onlara, hiçbir kuşkuya meydan bırakmayacak biçimde, açıkça bu ruh durumunun *tek başına* yığınları büyük devrimci savaşımda yönetmeye yetmediğini ve devrim davasına en derinden bağlı olanların işleme eğilimi gösterdikleri, ya da işledikleri hataların davaya zararlı olabileceğini söylemeliyiz. Gallacher yoldaş tarafından gazete yazıkuruluna gönderilmiş olan mektup, Almanya'nın "sol" komünistlerinin ve 1908 ile 1918'de "sol" Rus bolşeviklerinin bütün yanılgılarının izlerini taşımaktadır.

Bu mektubun yazarı, burjuvazinin "sınıf politikacıları"na karşı soylu bir proleter kini taşıyor (bu kin, yalnızca proleterler tarafından değil, bütün emekçiler tarafından da, Alman deyimini kullanırsak bütün *Kleinen Leuten** tarafından anlaşılabilir ve paylaşılabilir bir kindir). Ezilen ve sömürülen yığınların bir temsilcisinin ifadelendirdiği bu kin, gerçekte "bilgeliğin başlangıcı", her sosyalist ve komünist akımın ve onun başarısının temelidir. Ama yazar, açık ki, politikanın gökten düşme, tanrı vergisi bir bilim ve sanat olmadığını unutuyor; proletaryanın, eğer burjuvaziyi yenecekse, *kendisi için,* burjuvazininkilerden hiç de aşağı olmayan, proleter "sınıf siyaset adamları" yetiştirmek zorunda olduğunu unutuyor.

Mektubun yazarı, proletaryaya amacına ulaşma olanağını, parlamentonun değil, ancak işçi sovyetlerinin sağlayabileceğini iyice anlamıştır. Ve kim bunu henüz anlamamışsa, açık ki, o, en büyük bilim adamı olsa da, en deneyimli politikacı, en içten sosyalist olsa da, en yüksek eğitim görmüş bir insan, allame bir marksist, yurttaşların ve aile babalarının en onurlusu olsa da, gericilerin en kötüsüdür. Ama mektubun yazarı şu soruyu sormuyor bile, şu soruyu sormayı gerekli bulmuyor bile: "Sovyet" siyaset adamlarını parlamentonun *içine* sokmadan, sovyetlerin parlamento üzerinde zafe-

* "Küçük insanlar". –ç.

rini sağlamak olanaklı mıdır? Parlamentarizmi *içinden* dağıtmadan, sovyetlerin parlamentoyu feshetme görevlerini başarabilmeleri için parlamento içinde gerekli hazırlıkları yapmadan bu olanaklı mıdır? Oysa mektubun yazarı, İngiliz Komünist Partisinin eylemini *bilimsel* bir temel üzerine oturtması gerektiği yolundaki doğru fikri kesin olarak ileri sürmektedir. Bilim, öteki ülkelerin, özellikle bu ülkeler de kapitalist iseler ve yakın bir geçmişte benzer bir deneyimden geçmiş bulunuyorlarsa, her şeyden önce, bunların deneyiminin gözönünde tutulmasını emreder. Bilim, ikinci olarak, isteklere ve görüşlere uygun tarzda, tek bir grubun, ya da tek bir partinin savaşım hazırlıklarına ve bilinç derecesine göre siyaseti belirleme yerine, ülkedeki bütün grupların, partilerin, sınıfların ve yığınların hesaba katılmasını emreder.

Henderson'ların, Clynes, MacDonald ve Snowden'lerin, iflah olmaz gerici oldukları doğrudur. Bunların, iktidara geçmek istedikleri ve bu yolda zaten burjuvaziyle koalisyon kurmayı yeğledikleri; burjuva kurallarına göre ülkeyi "yönetmek" istedikleri ve iktidara geçince zorunlu olarak Scheidemann ve Noske'ler gibi davranacakları da doğrudur. Bütün bunlar doğrudur. Ama bundan, bunları desteklemenin devrime ihanet olduğu sonucu çıkarılamaz; bundan çıkarılabilecek tek sonuç, işçi sınıfı devrimcilerinin, devrimin çıkarı için bu baylara belirli ölçüde parlamenter destek sağlamaları gerektiğidir. Bunu iyice göstermek için güncelliği olan iki İngiliz siyasal belgesini alacağım: (1) 18 Mart 1920'de Başbakan Lloyd George'un söylevi (19 Mart 1920 tarihli *The Manchester Guardian* gazetesinde yayınlanan metin) ve (2) bir sol-komünistin, Sylvia Pankhurst yoldaşın, yukarda belirtilen yazıda ifade edilen düşünceleri.

Lloyd George, söylevinde (özel olarak davet edildiği halde toplantıya katılmayan) Asquith ile ve muhafazakarlarla koalisyona girmeye karşı olup, İşçi Partisine yaklaşmadan yana olan öteki liberallerle polemiğe giriyor. (Gallacher yoldaşın yukarıya aktarılan mektubundan, bazı liberallerin Bağımsız

İşçi Partisine geçtiklerini de öğrenmiş bulunuyoruz.) Lloyd George, "sosyalist" diye adlandırmayı yeğ tuttuğu ve üretim araçlarının "kolektif mülkiyetini" savunan İngiliz İşçi Partisinin başarısını önlemek için liberaller ile muhafazakarlar arasında bir koalisyonun —*sıkı* bir koalisyonun— zorunlu bir şey oyduğunu kanıtlamaya çalışıyor. İngiliz burjuvazisinin önderi, liberal partinin, anlaşıldığına göre, o zamana kadar bunu bilmeyen parlamenter üyelerine açıklamada bulunarak, "Fransa'da komünistlik denen şey işte budur" diyor. "Almanya'da buna sosyalizm dendi; Rusya'daki adı da bolşevizmdir." Liberaller için böyle bir şey ilke olarak kabul edilemez, diye açıklıyor Lloyd George, çünkü liberaller ilke bakımından özel mülkiyetten yanadırlar. "Uygarlık tehlikededir" diye haykırıyor konuşmacı, onun için liberallerle muhafazakarlar birleşmelidirler...

"... Tarım bölgelerine giderseniz, diyor Lloyd George; orada eski parti bölünmelerinin güçlü bir biçimde sürdüğünü göreceğinizi kabul ederim. Orada tehlike uzaktır. Orada tehlike yoktur. Ama sıra tarım bölgelerine geldiği zaman, tehlike orada da, bugün bazı sanayi bölgelerinde olduğu kadar büyük olacaktır. Ülkemizin beşte-dördü sanayi ve ticaret ile uğraşır; beşte-biri tarımla uğraşır. Geleceğin bizim için gizlediği tehlikeleri düşündüğüm zaman, bunlar, gözden ırak tutmadığım koşullardır. Fransa'nın nüfusu daha çok tarım bölgelerinde yaşar ve orada sağlam bir belirli kavramlar temeli, kolay kolay değişmeyen, bir devrimci hareket tarafından bozulması kolay olmayan bir temel vardır. Bizde ise durum bambaşkadır. Bizim ülkemiz, dünyanın herhangi bir ülkesinden daha çok kararsızdır, ve bir kere gevşerse yukarda belirttiğim nedenlerden ötürü, bu ülkede felaket, herhangi bir ülkedekinden daha büyük olacaktır."

Okur, Bay Lloyd George'un yalmzca çok zeki bir adam olmakla kalmayıp, aynı zamanda, marksistlerden de çok şey öğrendiğini görmektedir. Biz de ondan bir şeyler öğrenirsek iyi ederiz.

Lloyd George'un konuşmasından sonra yapılan tartışma-

ların şu bölümünü de kaydetmek ilginç olur:

"*Bay Wallace* (*milletvekili*): Başbakanın, büyük bir kısmı şu anda liberal olan ve bizi destekleyen sanayi işçileri bakımından, sanayi bölgelerinde, politikasının sonuçları hakkında ne düşündüğünü öğrenmek isterim. Şu anda bizim içten destekleyicilerimiz olan işçiler sayesinde İşçi Partisinin gücünün artmasını beklemek doğru olmaz mı?

"*Başbakan:* Ben bu düşüncede değilim. Liberallerin kendi aralarında savaşmaları, umutsuzluğa kapılan birçok liberali, İşçi Partisine katılmaya itmektedir ve bugün büyük sayıda değerli liberal, o parti içinde, hükümeti kötülemekle meşguldür. Kamuoyu ise bu katılmalardan ötürü, İşçi Partisine karşı daha olumlu bir tutumu benimsiyor. Kamuoyu, İşçi Partisi dışındaki liberallere doğru dönmüyor, İşçi Partisine eğilim gösteriyor, kısmi seçimler bunu göstermektedir."

Bu düşünce biçiminin, burjuvazinin en akıllı adamlarının bile bazı durumlarda nasıl yanılgılara saplandıklarını ve onarılması olanaksız saçmalıklar yapmaktan kendilerini alamadıklarını gösterdiğini geçerken belirtelim. Burjuvazinin yenilgisine neden olacak da işte budur. Bizim insanlarımız ise saçmalıklar yapsalar da (ama bu saçmalıklar çok vahim olmamalı ve zamanında düzeltilebilmelidir) gene de eninde sonunda başarı elde edeceklerdir.

İkinci siyasal belge "sol" komünistlerden Sylvia Pankhurst yoldaşın aşağıdaki düşünceleridir:

"... İnkpin yoldaş [İngiltere Sosyalist Partisi Genel Sekreteri], İşçi Partisinin 'işçi sınıfı hareketinin başlıca örgütü' olduğunu söylüyor. İngiltere Sosyalist Partisinden bir başka yoldaş, Üçüncü Enternasyonalin konferansında, bu partinin görüşünü daha açık-seçik olarak ifade etti. Dedi ki: 'Biz İngiliz İşçi Partisini, örgütlenmiş işçi sınıfı saymaktayız.'

"İşçi Partisi hakkındaki bu görüşe, biz katılmıyoruz. Bu partinin, her ne kadar kaydadeğer ölçüde bilinçsiz ve pasif iseler de, büyük sayıda üyesi vardır; bunlar işçidir ve atelye arkadaşları gibi davranmış olmak ve ödenek alabilmek için sendikalara girmiş olan işçilerdir.

"Ama biz, İşçi Partisinin sayıca öneminin, bu partinin İngiliz İşçi sınıfının çoğunluğunun sınırlarını henüz aşmamış olduğu bir düşünce ekolünün eseri olması olgusundan ileri geldiğini kabul etmekteyiz; bununla birlikte, şu anda, halkın anlayışında büyük değişiklikler meydana getirecek olan koşullar hazırlanmaktadır ve bunların sonucu olarak durum yakında değişecektir. ...

"İngiliz İşçi Partisi, tıpkı öteki ülkelerdeki sosyal-yurtsever örgütler gibi, toplumsal gelişmenin doğal seyri içinde kaçınılmaz olarak iktidara gelecektir. Sosyal-yurtseverleri iktidardan uzaklaştırmak işini örgütlendirmek, komünistlere düşmektedir. Ve biz, ülkemizde bu eylemi ne geciktirmeliyiz, ne de bu yolda bir duraksama göstermeliyiz.

"İşçi Partisinin gücünü artırmak yolunda enerjilerimizi boşuna harcamamalıyız; bu partinin iktidara gelmesi zaten kaçınılmaz bir şeydir. Bütün gücümüzü, bu partiyi yenecek olan bir komünist hareketi yaratma yolunda kullanmalıyız. İşçi Partisi yakında hükümeti kuracaktır; devrimci muhalefet ona karşı hücuma geçmeye hazır olmalıdır. ..."

Böylece liberal burjuvazi, (sömürücülerin) "iki parti" sistemini, yüz yıllık bir geçmişi olan ve tarihte yerleşmiş bulunan ve sömürücüler için son derece elverişli olan bu sistemi terkediyor; İşçi Partisine karşı kuvvetleri birleştirmenin gerekli olduğunu kabul ediyor. Liberallerden bir kısmı, batan gemiyi terkeden fareler gibi, koşup İşçi Partisine giriyorlar. Sol-komünistler ise işçi partisinin iktidara geçmesini kaçınılmaz bir şey sayıyorlar ve bugün, bu partinin, işçilerin çoğunluğunun desteğini sağlamış olduğunu kabul ediyorlar. Ve bundan tuhaf bir sonuç çıkarıyorlar. Sylvia Pankhurst bunu şöyle formüle ediyor:

"Komünist Partisi uzlaşmalar yapmamalıdır. ... Bu parti, reformizme karşı öğretisini saf olarak ve bağımsızlığını tam olarak korumalıdır; bu partinin görevi, yolda durmadan, yolundan sapmadan ileriye doğru gitmektir, komünist devrime doğru düz çizgi halinde ilerlemektir."

İngiltere işçilerinin çoğunluğunun, hâlâ İngiliz Kerens-

ki'lerin ya da Scheidemann'ların arkasından gitmesinden; işçi çoğunluğunun bu adamların hükümetini denememiş olmasından —Rusya'da ve Almanya'da işçilerin yığın halinde komünizme geçmeleri için geçmeleri gerekmiş olan bu deneyimden— çıkan sonuç, tam tersine, İngiliz komünistlerinin parlamenter eyleme katılmaları gerektiği, Henderson-Snowden hükümetini, işçi yığınlarını bu hükümetin eylemine bakarak değerlendirebilmelerinde bu yığınlara parlamento *içinden* yardım etmeleri *gerektiği*, Henderson'ların ve Snowden'lerin birleşmiş olan Lloyd George ve Churchill'i yenmesine yardım etmeleri gerektiği sonucudur. Başka türlü bir davranış, devrimi engellemek olur; çünkü, işçi sınıfının çoğunluğunun görüşünde bir değişiklik olmazsa, devrim olanaksızdır; bu değişmeyi ise, yığınların siyasal deneyimi sağlar, yalnızca propaganda değil. "Uzlaşma yapmadan, yolumuzdan sapmadan ileri." Böyle konuşan, eğer Herderson ile Snowden'in Lloyd George ile Churchill'e karşı zaferi halinde, çoğunluğun şimdiki önderlerine güvenlerini yitirererk hızla komünizmi destekleyeceğini ya da (her durumda bir tarafsızlığı, çok kez komünistlere karşı sempatik bir tarafsızlığı) benimseyeceğini bilen (ya da bilmesi gereken) güçsüz bir işçi azınlığı ise — bu slogan, açıkça yanlıştır. Bu, yüzbin kişilik takviye kuvvetinin savaş meydanına ulaşmasını sağlayabilmek amacıyla gerekli zamanı kazanabilmek için, "durmak", "dolambaçlı yoldan gitmek" ve giderek "uzlaşma" yapmak gerekirken, 10.000 askeri, 50.000 düşmana karşı savaşa sokmak gibi bir şeydir. Bu, aydm çocukluğudur; bu, devrimci bir sınıfın ciddi taktiği olamaz.

Devrimin temel yasası, bütün devrimler tarafından ve özellikle 20. yüzyıldaki üç Rus devrimi tarafından doğrulanan devrimin temel yasası şudur: devrim olabilmesi için, sömürülen ve ezilen yığınların, eskiden olduğu gibi yaşamanın olanaksız olduğu bilincine varmaları ve değişiklik istemeleri yetmez; devrimin olması için, sömürücülerin eskiden olduğu gibi yaşayamaz ve yönetemez duruma düşmeleri ge-

rekir. Ancak "*aşağıdakilerin*" eski tarzda yaşamak *istemedikleri* ve "yukardakilerin" *de eski tarzda yaşayamadıkları* durumdadır ki, ancak bu durumdadır ki, devrim başarıya ulaşabilir. Bu gerçeği başka şekilde şöyle ifade edebiliriz: (sömürüleni de sömüreni de etkileyen) bir ulusal bunalım olmadan devrim olanaksızdır. Böylece bir devrimin olabilmesi için, ilkin, işçilerin çoğunluğunun (hiç değilse, bilinçlenmiş olan ve aklı eren, siyasal bakımdan etkin işçilerin çoğunluğunun) devrimin gereğini tam olarak anlamış olmaları ve devrim uğruna yaşamlarını feda etmeye hazır olmaları gerekir; bundan başka, yönetici sınıfların, en geri yığınları bile siyasal yaşama sürükleyen, hükümeti zayıf düşüren ve devrimcilerin onu devirmesini olanaklı kılan bir hükümet bunalımından geçmekte olması gerekir (her gerçek devrimi belirleyen şey, o zamana kadar bilinçsiz olan, ezilen emekçi yığınlar arasında siyasal savaşıma atılmaya hazır insan sayısının, hızla on misline ve belki de yüz misline yükselmesidir).

Gerçekte, İngiltere'de, Lloyd George'un söylediğinden de anlaşıldığı gibi, proleter devrimin başarısının bu iki koşulunun gözle görülür biçimde olgunlaşmakta olduğuna tanık olunmaktadır. Ve bazı devrimcilerde, bu iki koşuldan herbirine karşı gerektiği kadar akıllıca ve dikkatli olmayan, gerektiği kadar bilinçli ve düşünceye dayanır olmayan bir tutumu gözlediğimiz bugün, sol komünistlerin her yanılgısı özellikle tehlike taşımaktadır. Eğer biz, salt bir devrimciler grubu değil de, devrimci *sınıfın* partisi isek; arkamızdan yığınları sürüklemek istiyorsak (ki böyle bir isteğimiz yoksa, gevezeden başka bir şey olamayız), ilkin Henderson'un ya da Snowden'in Lloyd George ile Churchill'i yenmelerine yardım etmeliyiz (daha doğrusu, birincileri, ikincileri yenmeye zorlamalıyız, —çünkü birinciler, *kendi zaferlerinden korkmaktadırlar*!—); ve sonra da işçi sınıfının çoğunluğunun, Henderson'larla Snowden'lerin hiçbir işe yaramadıklarını, bunların hain küçük-burjuvalar olduklarını, iflaslarının kesin olduğunu, kendi deneyimleriyle anlamalarına yardım etmeliyiz; ve

son olarak, Henderson'lardan *umudunu* kesen işçilerin çoğunluğunun Henderson hükümetini düşürmede ciddi başarı şansları olacağı anı yakına getirmeliyiz. Bu durumda, Henderson gibi bir küçük-burjuva değil Lloyd George gibi bir büyük burjuva bile, yönünü şaşırdığına ve bugün Churchill ile yarın da Asquith ile "sürtüşmeleriyle" kendi kendini (ve bir tüm olarak burjuvaziyi) zayıf düşürdüğüne göre, Henderson gibi biri, yönünü haydi haydi şaşırır.

Sorunu daha açık-seçik koyayım: Bence, İngiliz komünistleri (hepsi zayıf olan, bazıları da adamakıllı zayıf olan) dört ayrı partiye bölünen gruplarını, Üçüncü Enternasyonalin ve parlamentoya katılma *zorunluluğu* ilkesine uygun olarak tek bir komünist parti içinde toplamalıdırlar. Komünist Parti, Henderson ile Snowden'e, bir "uzlaşma", bir seçim anlaşması önerir: Lloyd George ve muhafazakarlar koalisyonuna karşı birlikte yürürüz; parlamentodaki milletvekillerini, işçilerin, İşçi Partisine olsun, komünistlere olsun verdikleri oylarla orantılı olarak paylaşırız. (Genel seçimlerdeki oy değil, özel bir oylamada) biz, *tam* bir propaganda, ajitasyon ve siyasal eylem *özgürlüğünü* koruruz. Bu sonuncu koşul olmadan, besbelli ki, blok da kurulamaz, çünkü siyasal eylem özgürlüğünü elde etmeden uzlaşmaya varmak ihanet olur: İngiliz komünistleri, tıpkı (1903'ten 1917'ye kadar *onbeş yıl boyunca)* Rus bolşeviklerinin, Rus Henderson ve Snowden'lerine karşı, yani menşeviklere karşı eleştiri hakkını korudukları gibi, İngiliz komünistleri de, kendi Henderson ve Snowden'lerini suçlayabilme yolunda tam özgürlüğe mutlak olarak sahip bulunmalıdırlar.

Eğer Henderson'larla Snowden'ler bu koşullarla blok kurmayı kabul ederlerse, kazançlı biz olacağız. Çünkü bizim için önemli olan parlamentodaki sandalye sayısı değildir; biz, milletvekilliği peşinde koşmuyoruz. Bu konuda ödün vereceğiz (Henderson'lar ve onların yeni dostları —ya da yeni efendileri— Bağımsız İşçi Partisindeki eski liberaller ise, milletvekilliği peşindedirler.) Böyle bir uzlaşmadan biz kazançlı çıkarız, çünkü *bizzat* Lloyd George tarafından horlan-

dıkları bir anda, biz, propagandamızı yığınlara götüreceğiz ve İşçi Partisinin bir an önce hükümeti kurmasına yardım etmekle kalmayacağız, sözümüzü esirgemeden ve en küçük bir ihtiyatı bile gerekli saymadan, Henderson'lara karşı yürüteceğimiz propagandayı yığınların anlamasını sağlayacağız.

Eğer Henderson'lar ile Snowden'ler bizimle bu koşullarla blok kurmayı reddederlerse, biz, bundan daha da kazançlı çıkarız. Çünkü böylelikle yığınlara (dikkat ediniz ki, salt menşevik, tamamıyla oportünist olan Bağımsız İşçi Partisi içinde bile yığınlar, sovyetlerden yanadırlar) Henderson'ların kapitalistlerle içli-dışlı durumlarını bütün işçilerin birliğinden önde tuttuklarını kolaylıkla kanıtlayabiliriz. Daha ilk atılımda, özellikle Lloyd George'un (komünizm için) üstün bir değer taşıyan ve kesin olarak doğru olan parlak açıklamalarından sonra, onun muhafazakarlarla birlikte koalisyonuna karşı bütün işçilerin birliğini özleyecek olan yığınları kendi tarafımıza kazanmış olacağız. Daha ilk atılımda başarı sağlamış olacağız, çünkü Henderson ve Snowden'lerin, Lloyd George'u yenmekten korktuklarını, iktidarı tek başına almaktan korktuklarını, *gizliden gizliye* İşçi Partisine karşı muhafazakarlara açıkça el uzatan Lloyd George'un desteğini sağlamaya uğraştıklarını yığınlara kanıtlamış olacağız. Bizde, Rusya'da, 27 Şubat 1917 (eski takvim) devriminden sonra, bolşeviklerin menşeviklere ve sosyalist-devrimcilere karşı (yani Rus Henderson'larına ve Snowden'lerine karşı) gösterdikleri propaganda başarılarını, İngiltere'dekine benzer bir duruma borçludurlar. Menşeviklere ve sosyalist-devrimcilere şöyle diyorduk: Sovyetlerde çoğunluk sizde olduğuna göre, burjuvaziyi işe katmadan iktidarın tümüne sahip çıkınız (Haziran 1917'de Birinci Rus Sovyetler Kongresinde, bolşevikler, oyların ancak %13'ünü elde edebilmişlerdi). Ama Rus Henderson ve Snowden'leri iktidarı burjuvazisiz almaktan korkuyorlardı, ve burjuvazi, oyların çoğunluğunu sosyalist-devrimciler ile menşeviklerin alacaklarını bildiği için Kurucu Meclis seçimlerini sürünce-

mede bırakmaya kalkışınca,* (her iki parti de, gerçekte *tek bir* küçük-burjuva demokrasisini temsil eden pek sıkı bir siyasal blok oluşturmaktaydılar), sosyalist-devrimciler ve menşevikler, bu ertelemelere gerektiği gibi karşı koymak için yeterli gücü kendilerinde bulamadılar.

Henderson ve Snowden'lerin komünistlerle bir blok kurmayı reddetmeleri, bu ikincilere derhal pek büyük bir üstünlük sağlar: bu davranış, bize mecliste birkaç milletvekilliği kaybettirse bile (ki bunun hiç önemi yoktur), yığınların sempatisi bize döner ve Henderson'larla Snowden'ler gözden düşer. Böyle bir durumda, iyice güvendiğimiz, yani adaylarımızı ileri sürmemizin, bir liberalin bir İşçi Partiliye karşı zaferi sonucunu vermeyeceği yerlerde, pek az sayıda seçim bölgesinde adaylarımız seçime katılırdı. Seçim propagandamızı, komünizmden yana bildiriler dağıtarak ve kendi adaylarımızın seçime katılmadıkları *bütün* bölgelerde, seçmeni, *burjuva adaya karşı, İşçi Partisi adayına oy vermeye* davet ederek yapardık. Sylvia Pankhurst ve Gallacher yoldaşlar, bunu proleter devrimciliğine karşı ihanet, ya da sosyal-hainlere karşı savaşımdan vazgeçme olarak görmekle yanılıyorlar. Tam tersine, bundan ancak proleter devrimi davasının kazançlı çıkacağından hiç kuşku yoktur.

Bugün İngiliz komünistleri, yığınlara yaklaşmakta ve onlara kendilerini dinletmekte büyük güçlüklerle karşılaşıyorlar. Ama ben, kendimi komünist olarak tanıttıktan sonra, seçmeni, Lloyd George'a karşı Henderson'a oy vermeye çağırırsam, beni herhalde dinleyecektir. Onlara herkesin anlayacağı biçimde, yalnızca sovyetlerin parlamentodan, ve proletarya diktatörlüğünün de Churchill'in (burjuva "demokrasi"si perdesiyle örtülü) diktatörlüğünden daha iyi olduğunu açıklamakla kalmayacağım, aynı zamanda, Henderson'a oy verilmesini isterken, niyetimin, ona, asılan adama ipin des-

* 1917 Kasımında yapılan Rusya Kurucu Meclis seçimlerine 36 milyon seçmen katılmıştır. Oyların %25'ini bolşevikler, %13'ünü büyük toprak sahiplerinin ve burjuvazinin çeşitli partileri, %62'sini de küçük-burjuva demokratik partiler, yani sosyalist-devrimciler ve menşevikler ve bu iki partiyle bağları bulunan küçük gruplar almışlardı.

tek olduğu gibi destek olduğunu, ve Henderson'ların kendi hükümetlerini kurmaya yaklaşımalarının da, aynı biçimde haklı olduğumu kanıtlayacağım, yığınları benim tarafıma geçireceğini, Rusya'da ve Almanya'da olduğu gibi Henderson'ların ve Snowden'lerin siyasal ölümlerini hızlandıracağını anlatacağım.

Ve eğer itiraz olarak, bu taktiğin, aşırı ölçüde "ince", aşırı ölçüde karmaşık bir taktik olduğunu, yığınların bunu anlamayacağı, bu taktiğin güçlerimizi dağıtacağı, böleceği, güçlerimizi sovyet devrimi üzerine toplamamıza engel olacağı vb. söylenecek olursa, "sol" karşıtlarıma vereceğim yanıt şudur: Kendi doktrinciliğinizi yığınlara yüklemeyiniz! Rusya'daki yığınların İngiltere'deki yığınlardan daha iyi eğtilimediklerinden hiç kuşku yoktur; eğer bir fark varsa o da Rusya'dakilerin daha az eğitilmiş olmalarıdır. Buna karşın yığınlar bolşevikleri anladılar, ve Sovyet Devriminin *öngününde* 1917 Eylülünde, bolşeviklerin burjuva parlamentosuna (Kurucu Meclise) aday listelerini hazırlamış olmaları ve sovyet devriminin ertesinde, 5 Ocak 1918'de dağıtacakları bu Kurucu Meclis seçimlerine 1917 Kasımında katılmış olmaları olgusu, bolşeviklerin işini zorlaştırmak şöyle dursun, onların eylemini kolaylaştırmıştır.

İngiliz komünistleri arasında görüş ayrılığının nedeni olan ikinci nokta üzerinde burada duramayacağız: İşçi Partisine katılmak gerekir mi, gerekmez mi? Yapısı bakımından Kıta Avrupası'ndaki sıradan siyasal partilerden çok farklı olan İngiliz İşçi Partisinin aşırı özgünlüğüyle büsbütün karmaşık bir durum alan bu sorun hakkında yeteri kadar bilgiye ve belgelere sahip değilim. Ama bir şey kesindir, o da her şeyden önce, öteki sorunlarda olduğu gibi bu sorunda da, şu cinsten ilkelerden hareket ederek devrimci proletaryanın taktiğinin çıkarılabileceğini hayal etmek ağır bir hatadır: "Komünist Partisi, reformculuk karşısında, öğretisini, saf olarak ve bağımsızlığını tam olarak korumalıdır; onun görevi, durmadan, yolundan sapmadan, düz çizgi halinde komünist devrime doğru önde yürümektir." Gerçekte böyle

ilkeleri savunmak, 1874'te her türlü uzlaşmayı ve her türlü geçici anlaşmaları yüksek sesle "yadsıyan" Fransa'nın blankici-komüncülerinin yanılgısını yinelemekten başka bir şey değildir. İkincisi, söz konusu olan, açıktır ki, her yerde olduğu gibi, burada da, komünizmin genel ve temel ilkelerini, sınıflar ve partiler arasındaki ilişkilerin *özelliklerine,* her ülkenin kendine özgü olan ve incelenmesi, bulunması ve bilinmesi gereken komünizme doğru nesnel gelişmenin *özelliklerine* uygulamayı bilmektir.

Ama bunlar, yalnızca İngiliz komünizmi dolayısıyla değil, bütün kapitalist ülkelerdeki komünist gelişmeyi ilgilendiren genel sonuçlarla ilgili olarak da söylenmelidir. Ve şimdi ele alacağımız konu da budur.

ON
BAZI SONUÇLAR

RUSYA'DA 1905 burjuva devrimi, dünya tarihinin son derece özgün bir dönüm noktasını oluşturur; kapitalist ülkelerin en gerilerinden birinde, grev hareketi, dünyada eşi görülmemiş bir genişlik ve güce ulaşmıştı. *Yalnızca 1905'in Ocak ayında,* grevciler sayısı, daha önceki *on yıllık s*üre içindeki (1895-1904) yıllık ortalama sayının on katına ulaşmıştı. 1905 Ocağından Ekim ayına kadar, grevler, durmadan ve pek büyük oranlarda artmaktaydı. Pek özel bazı tarihsel etkenlerin etkisi altında, geri kalmış bir ülke olan Rusya, dünyaya, devrim sırasında, ezilen yığınların kendiliğindengelme eylemin sıçrayışlar halinde güçlenmesi örneğini (bütün büyük devrimlerde bu böyle olmuştu) vermekle kalmadı, ama üstelik, Rus devrimi, dünyaya, toplam nüfus içindeki oranından çok daha üstün rol oynayabilen bir proletarya örneğini de verdi; bu devrim, ayrıca iktisadi grev ile çarlığa karşı silahlı ayaklanma biçimine bürünecek olan siyasal grevin bileşiminin örneğini de vermiştir, ve ensonu kapitalizm tarafından ezilen sınıfların yığın halinde savaşımının ve ör-

gütlenmesinin yeni bir biçiminin ortaya çıkışı da, sovyetlerin ortaya çıkışı da bu devrimde olmuştur.

Şubat ve Ekim 1917 devrimleri, sovyetlerin ulusal ölçüde ve tam gelişmelerine olanak verdi ve bunların proleter sosyalist devrimde zaferini sağladı. Aradan iki yıldan az bir süre geçtikten sonra, sovyetlerin uluslararası niteliği beliriyordu; bu savaşım ve örgütlenme biçiminin dünya işçi sınıfı hareketine yayıldığı görüldü ve burjuva parlamentarizminin, genel olarak burjuva demokrasisinin mezar kazıcıları, varisleri, halefleri olarak sovyetlerin tarihsel görevi perçinlendi.

Üstelik, işçi sınıfı hareketinin tarihi, bugün, doğan, büyüyen, zafere doğru yürüyen komünizmin bütün ülkelerde ilkin ve özellikle (her ülkede kendine özgü özellikler gösteren) "menşevizme" karşı, yani oportünizme ve sosyal-şovenizme karşı; sonra da bunun tamamlayıcısı olarak "sol" komünizm denen akıma karşı bir savaşım döneminden geçmesi gerekmektedir (bu dönem başlamıştır). Bu savaşımlardan ilki, bildiğim kadarıyla istisnasız bütün ülkelerde, (bugün fiilen ölmüş olan) İkinci Enternasyonal ile Üçüncü Enternasyonal arasında bir düello biçiminde yer almıştır. Öteki savaşım, özellikle, Almanya, İngiltere, ve İtalya'da ve ("Dünya Sanayi İşçileri"nin hiç değilse *bir kısmının* ve anarşist-sendikalist eğilimlerin, bir yandan hemen hemen genel olarak ve kayıtsız şartsız sovyet sistemini tanırken, öte yandan sol-komünizmin yanılgılarını savunduklarını gördüğümüz) Amerika'da görülmektedir; bu savaşıma Fransa'da da tanık olmaktayız (sovyet sistemini ötekiler gibi tanıyan eski sendikalistlerin bir kısmının siyasal partilere ve parlamentarizme karşı tutumu); yani bu savaşım da, yalnızca uluslararası olmakla kalmıyor, dünya ölçüsünde bir savaşım olarak görülüyor.

Ve her ne kadar işçi sınıfı hareketini burjuvaziye karşı zafere götüren hazırlık okulu, özünde her yerde aynı okul ise de, bu gelişme, her ülkede *kendine özgü bir yolda* gerçekleştirilmektedir. Gelişmiş büyük kapitalist ülkeler, bolşevizmin, örgütlendirilmiş siyasal eğilim olarak zafere hazırlan-

ması için tarihin kendisine ayırdığı 15 yıllık bir süre içinde aldığı yolu *çok daha hızlı* olarak almaktadırlar. Üçüncü Enternasyonal, bir yıl gibi kısa bir süre içinde kesin bir zafer kazanmış bulunuyor; daha bundan birkaç ay önce Üçüncü Enternasyonalle kıyaslanmayacak derecede güçlü sanılan ve dünya burjuvazisinin doğrudan ve dolaylı olarak maddi (bakan sandalyeleri, pasaportlar, basın gibi) ve ideolojik desteğinden yararlanan İkinci Enternasyonali kesin bir yenilgiye uğratmıştır.

Asıl sorun bugün her ülkenin komünistlerinin, bir yandan oportünizme ve "sol" doktrinciliğe karşı savaşımın temel amaçlarını bilinçli bir biçimde hesaba katmaları ve öte yandan da bu savaşımın her ülkede, o ülkenin ekonomisinin, siyasetinin, kültürünün, ulusal bileşiminin (İrlanda vb.), sömürgelerinin, dinsel bölünmelerinin vb. özel niteliklerine uygun olarak bürüneceği *somut özelliklerini* değerlendirmelidir. Oportünizmi nedeniyle olduğu kadar, bir dünya sovyet cumhuriyetini gerçekleştirme uğruna savaşımında, devrimci proletaryanın uluslararası taktiğine yön verecek olan gerçekten merkezileşmiş ve gerçekten bir yönetici merkez yaratmadaki yeteneksizliği ve başarısızlığı nedeniyle de İkinci Enternasyonale karşı hoşnutsuzluğun genişlediği ve büyüdüğü her yerde hissedilmektedir. Böyle yönetici bir merkezin, eylemini, basmakalıpçılık üzerine her şeyi mekanik olarak bir düzeye indirme, savaşımın taktik kurallarını tam olarak birbirine uydurma üzerine kuramayacağını açıkseçik anlamak gerekir.

Halklar ve ülkeler arasında ulus ve devlet bakımından farklar olduğu sürece, —ki bu farklar, dünya ölçüsünde proletarya diktatörlüğü kurulduktan sonra bile uzun, pek uzun zaman devam edecektir—, bütün ülkelerin işçi sınıfı hareketinin uluslararası taktik birliği, bu farklılıkların silinmesini değil, ulusal ayrılıkların yokedilmesini değil (şu anda bu anlamsız bir hayaldir), tam tersine, komünizmin *temel* ilkelerini (sovyet iktidarı ve proletarya diktatörlüğünü) belli *özelliklere doğru bir biçimde değiştirecek* uygu-

lamanın ulusal ve ulusal-devlet farklılıklarına, doğru bir biçimde uyarlamasını ve uygulanmasını gerektirir. Herkes için *aynı* olan uluslararası sorunu, işçi sınıfı hareketi içinde oportünizmi ve sol doktrinciliği yenme, burjuvaziyi iktidardan düşürme, sovyetler cumhuriyetini ve proletarya diktatörlüğünü kurma sorununu, her ülkenin ele alışındaki *somut tarz*da, özel olarak ulusal, özgül olarak ulusal ne varsa onu aramak, incelemek, sezmek ve kavramak, işte geçirmekte olduğumuz tarihsel anda bütün ileri ülkelerin (yalnızca ileri ülkelerin değil) baş görevi budur. İşçi sınıfının öncüsünü tarafımıza çekmek için ve onu parlamentarizme karşı proletarya diktatörlüğü tarafına kazanmak için, burjuva demokrasisine karşı proletarya iktidarını kazanmak için yapılması gerekli temel şey yapılmıştır. Elbette ki, her şey yapılmıştır de*nemez, ama yapılması gereken temel şey yapılmıştır.* Şimdi de bütün güçlerimizi, bütün dikkatimizi, daha az temel nitelikte gibi gözüken ve bir bakıma da öyle olan, ama buna karşın, sorunun pratik çözümüne daha yakın bulunan *sonraki* aşama üzerinde toplamalıyız: proleter devrime *geçmek* ya da ona *yaklaşmak* için gerekli biçimlerin araştırılması.

Proletaryanın öncüsü, ideolojik bakımdan kazanılmıştır. Esas olan budur. Bu olmasaydı, başarıya doğru birinci adım atmak bile olanaksızlaşırdı. Ama oradan zafere varmaya çok uzun bir yol var. Yalnız başına öncüyle zafer olanaksızdır. Bütün sınıf, bütün yığınlar, öncüyü doğrudan destekleme durumuna gelmedikçe ya da öncüye karşı sempatik bir tarafsızlık tutumunu benimseyerek karşı tarafı desteklemeleri *olasılığı kesin* olarak ortadan kalkmadıkça, öncüyü kesin savaşa sürmek yalnızca bir ahmaklık olmakla kalmaz, bir cinayet olur. Oysa bütün sınıfın, sermayenin ezdiği geniş emekçi yığınların, gerçekten böyle bir tutumu benimseyebilmeleri için yalnızca propaganda, yalnızca ajitasyon yetmez. Bunun için bu yığınların kendi öz siyasal deneyimleri gereklidir. Bütün büyük devrimlerin temel yasası böyledir, o yasa ki, şimdi yalnızca Rusya tarafından değil, Almanya tarafından da kuvvetle ve büyük açıklıkla doğrulanmaktadır. Yal-

nızca Rusya'nın bilisiz ve çoğu okuryazar olmayan yığınlarının değil, Almanya'nın okuryazar ve iyi eğitilmiş yığınlarının da, kararlı bir biçimde komünizme yönelmeleri için İkinci Enternasyonalin kahramanlarının hükümetinin bütün güçsüzlüğünü, zavallılığını, burjuvazi önünde uşaklığını, bütün korkaklığını ve ihanetini acı deneyimleri ile kavramaları gerekliydi; aşırı gericilerin diktatörlüğünün (Rusya'da Kornilov,[51] Almanya'da Kapp[52] ve ortakları) kaçınılmaz olarak, proletarya diktatörlüğü karşısında tek seçenek olduğunu kavramaları gerekirdi.

Uluslararası işçi sınıfı hareketinin bilinçli öncüsünün, yani komünist partilerin, grupların ve eğilimlerin hemen önündeki hedef, (çoğunlukla henüz uyuşuk, bilinçsiz, her günkü yaşamlarına dalmış, hareketsiz, uykuda olan) geniş yığınları, bu yeni konuma *getirmektir,* ya da daha doğrusu *yalnızca* partiyi *değil,* aynı zamanda, yığınları da bu yeni konuma doğru ilerlemelerinde ve geçişlerinde yönetebilmektir. Birinci tarihsel hedefe (proletaryanın bilinçli öncüsünü, sovyetler iktidarından ve işçi sınıfı diktatörlüğünden yana çekmek) ulaşılması, oportünizme ve sosyal-şovenizme karşı tam ideolojik ve siyasal zafer sağlanmadan nasıl olanaklı değildiyse, ikinci hedefe, *yığınları,* öncünün devrimde zaferini sağlamak için gerekli bu yeni konuma getirmeye, şu anın hedefine, sol doktrinciliği safdışı etmeden, bunun yanılgılarını tam olarak çürütmeden ve etkisiz hale getirmeden ulaşılamaz.

Proletaryanın öncüsünü komünizme kazanmak sözkonusu olduğu sürece propaganda ön planda yer alıyordu (ve bu sözkonusu olduğu ölçüde hâlâ yer alıyor); bütün dargörüşlü sınırlılıklarına karşın, küçük grupların propagandası bile, bu koşullarda yararlı ve verimli olabilir. Ama yığınların pratik eylemi sözkonusu olduğu zaman, ya da bir başka deyişle *son ve kesin savaşımı* vermek üzere milyonlarca insanın oluşturduğu orduları yerleştirmek, belirli bir toplumun bütün sınıf güçlerini mevzilendirmek sözkonusu olduğu zaman, yalnızca propaganda yöntemleriyle, yalnızca "saf"

komünizmin gerçeklerinin yinelenmesiyle hiçbir şey başarılamaz. Henüz yığınları yönetmemiş olan sınırlı bir grubun üyesi propagandacının yaptığı gibi, burada, binlerle sayı sayılmaz, milyonlarla ve on milyonlarla sayılır. Şimdi, artık, devrimci sınıfın öncüsünü inandırdım mı diye kendine sormakla yetinemezsin; belirli bir toplumun tarihsel bakımdan etkin *bütün* sınıf güçlerinin, istisnasız mutlak olarak bütün sınıf güçlerinin, kesin savaş için koşulların tam elverişli olduğu tarzda mevzilenmiş olup olmadıklarını bilmek gerekir, — şöyle ki, 1° kendi olanaklarını aşan bir savaşım yüzünden bize düşman olan bütün sınıf güçleri yeteri kadar zor durumda, yeteri kadar birbiriyle dalaşmış ve yeteri kadar zayıflamış durumda olmalıdır; 2° ara unsurların, duraksayan, sallanan tutarsız bu unsurların —burjuvaziye karşı olan küçük-burjuvazinin, küçük-burjuva demokrasisinin— halkın önünde yeteri kadar maskeleri düşmeli, pratikte iflaslarıyla yeteri kadar saygınlıklarını yitirmelidir; 3° proletaryanın saflarında burjuvaziye karşı en kesin eylemden yana, en yürekli devrimci çıkıştan yana güçlü bir bilinç ortaya çıkmalıdır. İşte ancak o zaman devrim olgunlaşmıştır; işte ancak o zaman yukarda özet olarak işaret ettiğimiz bütün koşulları doğru olarak hesaba kattıksa ve zamanını doğru seçtikse, zaferimiz güvence altındadır.

Gerek Churchill ile Lloyd George arasındaki görüş ayrılıkları —pek önemli olmayan ulusal farklar dışında bu tipten politika adamları *bütün* ülkelerde vardır—, gerek Henderson ile Lloyd George arasındaki görüş ayrılıkları, katıksız (yani soyut) komünizm bakımından, yani henüz siyasal ve pratik yığın hareketi için olgunlaşmamış komünizm bakımından hafife alınabilir ve hiçbir önem taşımayabilir. Ama yığınların o pratik hareketi bakımından bu ayrılıkların pek büyük önemi vardır. Yalnızca bilinçli, inanmış, teorik bakımdan yeterli bir propagandacı olmakla yetinmeyen, ama aynı zamanda devrimde *yığınların* pratikte kılavuzu olmak isteyen komünist, bu ayrılıkları gözönünde tutmayı bilmeli, bu "dostlar" arasındaki kaçınılmaz çatışma-

ların, "dostların" *tümünü birden* zayıf ve güçsüz düşürecek çatışmaların ne zaman tam olgunluğa erişeceğini doğru olarak kestirmelidir. Henderson'ların (kendilerine sosyalist diyen küçük-burjuva demokrasisinin tek tek temsilcilerine ayrı ayrı ad vermezsek, İkinci Enternasyonalin kahramanlarının) başarılarını hızlandırmak ve ardından da siyasal iktidardan düşmelerini çabuklaştırmak için; yığınları bizim düşüncelerimiz doğrultusunda, komünizm doğrultusunda aydınlatacak olan pratikteki kaçınılmaz iflaslarını hızlandırmak için; Henderson'lar, Lloyd George'lar ve Churchill'ler (menşevikler, sosyalist-devrimciler, anayasacı demokratlar, kralcılar, Scheidemann'lar, burjuvazi ve Kapp'cılar vb.) arasındaki kaçınılmaz sürtüşmeleri, anlaşmazlıkları, çatışmaları ve tam olarak dağılmalarını hızlandırmak için; bu "özel mülkiyetin kutsal direkleri" arasındaki uyuşmazlığın en yüksek noktasına ulaştığı, öyle ki, kesin bir saldırı ile proletaryanın bunların hepsini yenip siyasal iktidarı ele geçireceği en uygun anı seçmek için, komünizmin fikirlerine en sıkı bağlılık ile bütün zorunlu pratik uzlaşmaları, önlemleri, barış manevralarını, zikzaklarını, geri çekilmeleri vb. birbirine bağlama zorunluluğu vardır.

Genel olarak tarih, özel olarak da devrimler tarihi, en ileri sınıfların en bilinçli öncülerinin, en iyi partilerin düşünebildiklerinden, içeriği bakımından daima daha zengin, daha çeşitli, daha canlı, daha "ustaca"dır. Ve bu, anlaşılır bir şeydir, çünkü, en iyi öncüler bile, onbinlerce insanın bilincini, iradesini, tutkusunu, muhayyilesini ifade ederler, oysa büyük kabarma ve bütün insan yeteneklerinin harekete geçtiği anlarda, devrim, sınıf savaşımının en çetinine katılmak üzere bilenmiş on milyonlarca insanın bilincinin, iradesinin, tutku ve muhayyilesinin eseridir. Bundan, büyük önemi olan iki pratik sonuç çıkar: birincisi, devrimci sınıfın görevini yerine getirebilmesi için (bazan büyük risklere ve pek büyük tehlikelere göğüs gererek siyasal iktidarı elde ettikten sonra, iktidara geçmeden önce tamamlamamış olduğu şeyi tamamlamak üzere) toplumsal eyleminin istisnasız

bütün biçimlerine ve bütün yönlerine sahip çıkmasını bilmelidir; ikincisi, devrimci sınıfın, gerektiğinde, bir biçim yerine bir başkasını hemen koymaya hazır olmasıdır.

Düşmanın kullandığı ya da kullanabileceği bütün silahlardan, araç ve yöntemlerinden yararlanmayı, bunları kullanmayı öğrenmemiş olan bir orduyu savaşa sürmenin akılsızca bir davranış, giderek cinayet olduğu besbellidir. Bu gerçek, siyasete, askerlik sanatına uygulandığından daha da iyi uygulanabilir. Gelecekteki şu ya da bu durumlarda bizim için hangi savaşım aracımn daha pratik ya da elverişli olacağını önceden kestirmek, siyasette daha zor bir şeydir. Bütün savaşım araçlarından yararlanmayı bilmemek, büyük bir yenilgi tehlikesine —bazan, hatta kesin yenilgi tehlikesine— kendini atmak olur, çünkü bizim irademizin dışında meydana gelecek olan öteki sınıfların durumundaki değişiklikler, bizi özellikle zayıf olduğumuz bir hareket biçimine başvurmaya zorlayabilir. Eğer bütün savaşım araçlarından yararlanmayı biliyorsak, mutlaka yeneriz; çünkü koşullar, düşman için en tehlikeli olan silahı, öldürücü darbeleri en çabuk indiren silahı kullanmamıza olanak vermese de, biz, gerçekten ilerici olan, gerçekten devrimci olan sınıfın çıkarlarını temsil etmekteyiz. Deneyimsiz devrimciler, çok kez, legal savaşım araçlarının oportünizm lekesini taşıdıklarını sanırlar, çünkü bu alanda, burjuvazi, çok kez, (özellikle "barış" zamanlarında, devrim zamanlarında değil) işçileri aldatmış, işçilerin güveniyle oynayabilmiştir; ve bu devrimciler, illegal savaşım araçlarının en devrimci araçlar olduğunu sanırlar. Bu yanlıştır. Doğru olan, örneğin en demokratik, en özgür ülkelerin burjuvazisinin, savaşın soyguncu niteliği konusunda doğrunun söylenmesini yasak ederek, işçileri tarif edilmez bir cüret ve pişkinlikle aldattığı 1914-1918 emperyalist savaşında olduğu gibi bir durumda, illegal savaşım araçlarını kullanmayı bilmeyen ya da kullanmak istemeyen ("yapamıyorum" demeyin "istemiyorum" deyin) partilerin ve önderlerin oportünist oldukları, işçi sınıfına ihanet ettikleridir. Ama illegal savaşım biçimleri ile

bütün legal savaşım biçimlerini birleştirmeyi bilmeyen devrimciler, pek kötü devrimciler sayılmalıdır. Devrim patlak verdiği zaman ve var hızıyla gelişirken, ve herkes modaya uymak için, bazan da kariyerinde ilerlemek için devrime katıldığı zaman, devrimci olmak zor bir şey değildir. Bu sahte-devrimcilerden "kurtulmak" için, proletarya, daha sonraları, zaferden sonra az çekmeyecektir; proletarya, bu ikinci kurtuluş uğrunda görülmedik çabalar sarfederek, acılar çekecektir. Durum doğrudan açık, gerçekten yığınsal, gerçekten devrimci bir savaşıma *henüz* elverişli *değilken,* devrimci olmak, devrimin çıkarlarını (propagandayla, ajitasyonla, örgüt çalışmalarıyla) devrimci olmayan, giderek gerici olan kurumlarda, devrimci olmayan bir ortamda, devrimci bir eylem yönteminin gereğini henüz anlayamayan yığınlar arasında devrimcilik etmek çok daha zordur ve daha çok değer taşır. Yığınları, gerçek, kararlı ve son devrimci savaşıma *çekecek* olan özgün yolu ya da olayların seyrindeki özel dönüşleri arayabilmek, bulabilmek ve doğru bir biçimde saptayabilmek: işte, Batı Avrupa ve Amerika'daki komünizmin esas amacı budur.

İngiltere bir örnektir. Gerçek proleter devrimin bu ülkede ne zaman patlak vereceğini ve bugün uykuda olan büyük yığınların uyandırılmasını, alevlendirilmesini ve savaşıma itilmesini *hangi nedenin* sağlayacağını bilemeyiz — kimse de önceden söyleyemez. Demek ki, (Plehanov'un marksist ve devrimci olduğu zamanlar söylediği gibi) hazırlık çalışmalarımızı, "dört ayağı da nallayarak" yapmalıyız. Bir parlamenter bunalım "ilk yolu açabilir", "buzu kırabilir"; sömürge düzeninin ve emperyalizmin çelişkilerinin içinden çıkılmaz karmaşıklığından, her gün artan şiddetlenmesinden, son evreye varışından bir bunalım doğabilir; belki de, başka bir şey olabilir, vb.. İngiltere'de proleter devrimin yazgısını *belirleyecek* olan savaşımın ne cins bir savaşım olacağı burada sözkonusu değildir (bu konuda hiçbir komünistin zihninde herhangi bir kuşku yoktur; bu sorun, hepimiz için kesin olarak çözüme bağlanmış bir sorundur). Bizim burada

sözünü ettiğimiz, şu anda uykuda olan proleter yığınları harekete geçirecek olan ve onları devrimin eşiğine vardıracak olan *nedenin* ne olduğudur. Unutmayalım ki, örneğin Fransız burjuva cumhuriyetinde, uluslararası bakımdan olsun, iç durum bakımından olsun, bugünkünden yüz kez daha az devrimci olan koşullar içinde halkın içsavaşa girişmesine iki parmak kalabilmesi için gerici militarizmin binlerce düzenbazlıklarından biri (Dreyfus davası[53]) gibi "umulmadık" ve "önemsiz" bir bahane yetmişti!

İngiltere'de komünistler, parlamento seçimlerinden, İrlanda politikasımn, sömürgeler politikasının ve bütün dünyada İngiliz hükümetinin emperyalist politikasının bütün girdi-çıktılarından ve toplumsal yaşamın bütün öteki alan ve yönlerinden, durmadan, yorulmak bilmeden yararlanmayı bilmelidirler; onlar her yerde yeni bir yolda, komünist bir yolda, İkinci Enternasyonal zihniyetiyle değil, Üçüncü Enternasyonal zihniyetiyle çalışmalıdırlar. "Rusların", "bolşeviklerin" seçimlere ve parlamenter savaşıma hangi koşullarda katıldıklarını anlatmaya, burada, zamanımız olmadığı gibi, gerek de yoktur; ama yabancı arkadaşlara şunu söyleyebilirim ki, bizim bu yoldaki savaşımımızın Batı Avrupa'nın alışılan parlamenter kampanyalarına benzer hiçbir yanı yoktu. Çok kez bundan şu sonuç çıkarılıyor: "Sizde, Rusya'da, öyle olmuşsa olmuş, ama bizim parlamentoculuğumuz başkadır." Bu, yanlış bir vargıdır. Bütün ülkelerdeki komünistlerin, Üçünücü Enternasyonal yanlılarının varlığının nedeni, eski sosyalist *trade-union*cu sendikalist ve parlamenter çalışmayı, bir boydan bir boya ve yaşamın bütün alanlarında, *yeni* bir tip çalışmaya, komünist çalışmaya *dönüştürmektir*. Oportünist ve salt burjuva uygulamalar ve kapitalistçe düzenbazlıklar bizim seçimlerimizde de bol bol görülmüştür. Batı Avrupa'nın ve Amerika'nın komünistleri, yeni, alışılmamış, oportünist olmayan, çıkarcı olmayan bir parlamentarizmi yaratabilmelidirler; komünist partiler sloganlarını formüle etmelidir; gerçek proleterler, yoksul, örgütsüz ve tamamen ezilmiş olan unsurların da yardımıyla,

bildiriler dağıtmalı, işçi evlerine, en ücra köylerdeki tarım proleterlerinin ve köylülerin kulübelerine gitmelidirler (çok şükür ki, Avrupa'nın geri kalan kısmındaki ücra kulübelerin sayısı Rusya'dakinden çok daha azdır; İngiltere'de ise bunlar pek az sayıdadır); sıradan, halktan biri olarak, meyhanelere, kahvelere girmelidirler. Örgütlerde, derneklerde, gelişigüzel meydana gelen halk topluluklarında yerlerini almalıdırlar; ve halkla konuşmalıdırlar, ama okumuş adam diliyle değil (parlamenter diliyle hiç değil); parlamentoda bir "milletvekilliği" ardında asla koşmamalıdırlar, ama her yerde halkı uyandırmalı, bilinçlendirmeli, yığınları arkalarından sürüklemeli, burjuvazinin demokrasi iddialarını ciddiye alarak, onun yaratmış olduğu aygıttan, yaptırdığı seçimlerden, bütün halka çağrılarından yararlanmalıdırlar; (burjuva düzeninde) ancak (kuşkusuz, aynı halk propagandası aygıtının, bizde daha da yoğun olarak işgördüğü büyük grevler dönemleri hariç) seçim zamanlarında yapılabildiği gibi, bolşevikliğin ne olduğunu halka açıklamaya çalışmalıdırlar. Batı Avrupa'da bu pek zordur, Amerika'da daha da zordur; ama bu görev yerine getirilebilir ve getirilmelidir de; çünkü bir çaba harcamadan, genel olarak, komünizmin hedeflerine varılamaz. Her zamankinden daha çeşitli, toplumsal yaşamın bütün kolları ile her zamankinden daha yakın bir ilişki içindeki *pratik* görevleri, bu kolları bir bir, bu alanları bir bir *burjuvaziden kazanarak* gerçekleştirmek zorundayız.

Gene İngiltere'de orduda ve ezilen ve "*kendi*" devletleri (İrlanda, sömürgeler) içinde bütün haklara sahip bulunmayan milliyetler arasında propaganda, ajitasyon ve örgütlendirme çalışmalarına yeni bir tarzda (sosyalist olarak değil, komünist olarak; reformist olarak değil, devrimci olarak) girişilmelidir. Çünkü, genel olarak emperyalizm döneminde ve hele şimdi halkları yorgun düşüren ve gözlerinin hızla açılmasına ve gerçekleri görmelerine neden olan bir savaştan sonra (iki soyguncudan hangisinin, İngilizin mi, yoksa Almanın mı ülkeyi daha çok talan edeceğini saptamak için, on milyonlarca insanın öldürüldüğü ve sakat bırakıldığı) top-

lumsal yaşamın bütün alanlarında kolayca ateş alabilir maddelerin biriktiği ve birçok çatışma, bunalım ve sınıf savaşımının yoğunlaşması için nedenlerin oluştuğu görülmektedir. Hangi kıvılcımın —dünya iktisadi ve siyasal bunalımının etkisiyle, bütün ülkelerde her yandan şimdi fışkırmakta olan kıvılcımlar yığını içinde hangi kıvılcımın—, yığınların özel uyanışı anlamında yangını alevlendireceğini bilemeyiz. Onun için, biz, yeni ve komünist ilkelerimizle, bütün alanları, en eskileri, en yıpratılmış ve görünürde en kısır alanları bile "hazırlamak" için işe koyulmalıyız; yoksa görevimizi hakkıyla yerine getiremeyiz, kendi içimize kapanmış oluruz, bütün silahlara sahip olamayız, ve (toplumsal yaşamın bütün yönlerini kendi burjuva tarzında örgütlendirmiş —ve şimdi de karmakarışık duruma getirmiş— olan) burjuvaziye karşı zafer kazanmak için ve bu zaferden sonra gelecekteki bütün yaşamın komünist örgütlendirilmesi için gerekli hazırlığımızı yapamayız.

Rusya proleter devriminden beri, ve bu devrimin uluslararası ölçüde, —burjuvazi ve oportünistler için— beklenmedik zaferlerinden bu yana, bütün dünya değişmiştir ve bizzat burjuvazi de her yerde değişmiş bulunmaktadır. Burjuvazi "bolşevizm"den korkuyor; ona karşı, aklını yitirecek kadar öfke duymaktadır. İşte bu yüzdendir ki, bir yandan olayların seyrini hızlandırırken, öte yandan bolşevizmi şiddete başvurarak ezmek çabasıyla birçok alanlarda kendi durumunu zayıflatıyor. Bütün ileri ülkeler komünistleri, taktiklerini saptarken bu iki koşulu gözönünde bulundurmalıdırlar.

Rus kadetleri ve Kerenski —özellikle 1917 Nisanından beri ve hele aynı yılın Haziran ve Temmuz aylarında—, bolşeviklere karşı çok sert bir kampanyaya giriştikleri zaman, "işin dozunu kaçırdılar". Bolşeviklere karşı her perdeden söven, milyonlarla basılan burjuva gazeteleri, yığınlara, bolşevikler hakkında bir yargıya varma olanağını veriyordu; ve basının dışında da bütün toplumsal yaşam, burjuvazinin bu "gayretkeşliği" yüzünden bolşevizm üzerine tartışmalarla dolup taşıyordu. Şimdi de, uluslararası ölçüde, bütün ülkele-

rin milyonerleri o tarzda davranıyorlar ki, bizim kendilerine teşekkür borçlu olmamız gerekir. Kerenski ve ortakları kadar gayretkeşlik göstererek, bolşevizme çullanmaktadırlar; onlar da "işin dozunu kaçırmaktadırlar" ve tıpkı Kerenski gibi bize *yardım* etmektedirler. Fransız burjuvazisi, ılımlı ya da duraksayan sosyalistleri bolşeviklikle suçlayarak, bolşevizmi seçim propagandasının merkezi haline getirdiği zaman; Amerikan burjuvazisi tam anlamıyla aklını kaybederek, binlerce ve binlerce adamın bolşevikliğinden kuşkulanarak, bolşevik komploların haberlerini her yerde yayarak bir panik havası yarattığı zaman; dünyadaki burjuvazilerin "en ciddisi" İngiliz burjuvazisi, bütün akıllılığına ve bütün deneyimine karşın, inanılmaz saçmalıklarda bulunarak, "bolşevizme karşı savaşım dernekleri" kurduğu zaman, bolşevizm üzerine özel bir yazın oluşturduğu zaman, bolşevizm ile savaşmak üzere, üstelik bilim adamlarından, propagandacılardan, papazlardan kadrolar seferber ettiği zaman, biz kapitalist bayları selamlamalıyız ve onlara teşekkür etmeliyiz. Onlar, bizim için çalışmaktadırlar. Onlar, yığınların bolşevizmin özü ve rolüyle ilgilenmeleri için bize yardım etmektedirler. Onlar, başka türlü davranamazlar, çünkü bolşevizmi "susturma", boğma yolundaki çabaları *şimdiden* boşa çıkmıştır.

Ama burjuvazi, bolşevizmin ancak bir yönünü, onu da bir dereceye kadar, görmektedir: isyan, şiddet, terör yönünü; onun için de, burjuvazi, özellikle *bu yöne karşı* koymak için, direnmek için hazırlanma yolunda çabalar harcamaktadır. Burjuvazinin, bazı durumlarda, bazı ülkelerde, uzun ya da kısa süreler için başarılı olması olanaklıdır: bu olasılık gözönünde tutulmalıdır ve burjuvazinin bu başarısından korkmamamız gerek. Sosyalizm, toplumsal yaşamın hemen hemen her noktasından "fışkırır"; hemen hemen her yerde birden çiçek açar; (burjuvazinin ve burjuva polisinin sık sık kullandığı ve "hoş" bulduğu bir kıyaslama terimini kullanarak) "salgın hastalık" organizmaya derinliğine girmiştir ve bütününü etkisi altına almıştır. Varsınlar çıkış noktalarından bi-

rini özel bir itinayla "tıkasınlar", "salgın hastalık" başka bir çıkış noktası bulur ve bazan bu çıkış noktası hiç umulmayan yerde olur. Yaşam hükmünü sürdürecektir. Varsın burjuvazi debelensin dursun, varsın aklını yitirene kadar öfkelensin, işin dozunu kaçırsın, ahmaklıklar etsin, (Hindistan'da, Macaristan'da, Almanya'da vb. olduğu gibi) bolşeviklerden önceden öcünü alsın, yüzlerce, binlerce, yüzbinlerce yarının ya da dünün bolşeviklerini yok etmeye kalkışsın; böyle davranarak, burjuvazi, tarih tarafından ölüme mahkum edilmiş olan bütün sınıflar gibi davranmaktadır. Komünistler, ne olursa olsun, geleceğin kendilerinin olduğunu bilmelidirler. Onun için biz, büyük devrimci savaşımda en tutkulu savaşım azmi ile en büyük soğukkanlılığı ve en ölçülü hesaplamalarla burjuvazinin çılgınca kudurganlıklarını birleştirebiliriz (birleştirmeliyiz de). Rus devrimi 1905'te amansızca bastırıldı; Rus bolşevikleri 1917 Temmuzunda yenilgiye uğradılar; burjuvazinin ve kralcı generallerinin müttefiki olan Scheidemann ve Noske'nin kurnazca provokasyonları ve ustaca manevraları ile 15 binden fazla Alman komünisti öldürüldü; Finlandiya'da ve Macaristan'da beyaz terör zincirden boşanmıştır. Ama her şeye karşın, bütün ülkelerde ve bütün koşullarda komünizm güçleniyor ve büyüyor. O kadar derin kökler salıyor ki, zulüm, onu zayıflatacağına, yıldıracağına, onu daha da güçlendiriyor. Daha büyük güvenle ve metanetle zafere doğru yürüyebilmemiz için tek bir eksiğimiz var: bütün ülkeler komünistlerinin, taktiklerinde azami *esneklik* göstermeleri gereğinin evrensel ve tam bilinci. Bugün devrimci hareketin en önemli eksiği ve özellikle ilerlemiş ülkelerdeki hareketin en büyük eksikliği işte bu bilincin olmamasıdır ve pratikte bu bilinçten esinlenebilme sanatının olmamasıdır.

Bu kadar okumuş olan marksistlerin ve Kautsky kadar, Otto Bauer ve ötekiler kadar sosyalizme bağlı olan İkinci Enternasyonal liderlerinin başlarına gelenler yararlı bir ders olabilir (ve olmalıdır da). Onlar da, esnekliği olan bir taktiğin gereğini pek iyi anlamışlardı; onlar da marksist diyalektiği öğrenmişlerdi ve başkalarına da öğretiyorlardı (ve onla-

rın bu alanda yapmış oldukları şeylerin büyük bir kısmı, sosyalist yazının değerli katkıları arasında her zaman sayılacaktır); ama bu diyalektiği *uygulama* zamanı gelip çatınca, o kadar büyük bir yanlışlık yaptılar ki, diyalektikçi olmadıklarını, hızla biçim değiştirmeleri gözönünde bulundurmada yeteneksizliklerini, eski biçimlere yeni içeriğin girişini hesaplamada anlayışsızlıklarını öyle açığa vurdular ki, bunların yazgısını da Hyndman'ın, Guesde'nin ve Plehanov'un yazgısından daha gıpta edilir bir yazgı saymak olanaksızdır. Bunların ideolojik iflaslarının özü, işçi hareketinin ve sosyalizmin büyüme biçimlerinden yalnız bir tanesinin etkisi altında kalmış olmaları, onun tarafından "ipnotize" edilmiş olmaları ve bu biçimin sınırlı niteliğini unutmuş olmalarıdır; onlar, nesnel koşulların kaçınılmaz hale getirdiği altüst olmaları görmekten korktular ve ezbere öğrenilmiş ve ilk bakışta üç sayısının ikiden daha çok olduğu gerçeği kadar tartışma götürmez gibi görünen ilkel gerçekleri yineleyip durdular. Oysa siyaset, aritmetikten çok cebire benzer, ilkel matematikten çok yüksek matematiğe benzer. Gerçekten sosyalist hareketin bütün eski biçimleri yeni bir öz ile dolmuştu; ve bu gerçeğin sonucu yeni bir işaret, "eksi" işareti, rakamların önünde belirdi, oysa bizim bilgiçlerimiz hâlâ "eksi üçün", "eksi ikiden" daha çok olduğuna kendilerini ve başkalarını da inandırmakta direndiler (ve hâlâ da direnmektedirler).

Komünistlerin aynı hatayı başka bir yönde işlememeleri için, ya da "sol" komünistler tarafından başka bir yönde işlenmiş olan *bu aynı hatanın* bir an önce ve organizmaya en az zarar verecek biçimde düzeltilmesi için çaba gösterelim. Yalnızca sağ-doktrincilik değil, sol-doktrincilik de bir hatadır. Kuşku yok ki, şu anda devrimci işçi hareketinde sol-doktrinciliğin temsil ettiği yanılgı, sağ-doktrinciliğin yani sosyal-şovenizmin ve kautskiciliğin temsil ettiği yanılgıya oranla bin kez daha az tehlikeli ve daha az vahimdir; ama bu, sol-komünizmin yeni yeni meydana çıkmasından, henüz doğmasından ötürüdür. İşte bu yüzdendir ki, belirli koşullar

içinde hastalık kolayca tedavi edilebilir ve olanca enerjiyle tedaviye girişilmelidir.

Eski biçimler, yeni içerikleri —proletaryaya karşı, gerici içerikleri— aşırı bir gelişmeye ulaştığı için içten dışa baskı sonucu patlamışlardır. Bizim (sovyetler uğruna, proletarya diktatörlüğü uğruna) eylemimizin, şimdi artık uluslararası komünizmin gelişmesi bakımından öyle sağlam, öyle güçlü, öyle zinde bir içeriği vardır ki, bu yeni ya da eski herhangi bir biçim içinde belirebilir *ve belirmelidir;* bütün bu eski ve yeni biçimleri değiştirmeli, yenmeli ve kendine bağımlı kılmalıdır. Eski biçimlere kendini uydurmak için değil, eski olsun yeni olsun bütün biçimleri, komünizmin zaferinin bir aracı, kesin ve tam zaferin, son ve dönüşü olmayan zaferin bir aracı haline getirebilmek için.

Komünistler, işçi hareketine ve genel olarak toplumsal evrime en doğrudan ve en kestirme yoldan, sovyetler iktidarının dünya ölçüsünde zaferine doğru, proletarya diktatörlüğüne doğru yön verebilmek için, bütün çabalarını harcamalıdırlar. Bu, tartışma götürmez bir gerçektir. Ama bu gerçeğin bir yanılgı haline gelebilmesi için —aynı doğrultuda atılmış gibi görünen— küçücük bir adım yeter. Almanya'nın ve İngiltere'nin sol-komünistleri gibi, tek bir yolu, doğrudan hedefe varan yolu tanırız demek, ne dolambaçlı yolu, ne zikzakları, ne anlaşmaları, ne uzlaşmaları kabul etmeyiz demek, yeter. Ki, bu tutumun, daha şimdiden komünizm davasına büyük zararları olmuştur ve olmaktadır da. Sağ-doktrincilik ancak eski biçimleri benimsemede inatçılık ediyor; yeni içeriği tanıyamadığı için tam olarak iflas etmiştir. Sol-doktrincilik ise, yeni içeriğinin mümkün olan ve akla gelebilecek bütün biçimlere yol açtığını; devrimci olarak görevimizin bütün bu savaşım biçimlerini benimsemek olduğunu, bir biçim ile ötekini olabildiğince çabuk tamamlamayı öğrenmek olduğunu, bir biçimin yerine ötekini koyabilmek olduğunu, kendi sınıfımız tarafından ve kendi çabalarımızla meydana gelmiş olmayan her türlü değişmeye taktiğimizi uydurmak olduğunu göremeden, belirli eski biçimleri

mutlak olarak reddetmekte inat ediyor.

Emperyalist dünya savaşının vahşeti, felaketleri, iğrençlikleri, ve bu savaşın yarattığı içinden çıkılmaz durum, dünya devrimini öylesine uyarmakta ve hızlandırmaktadır ki, bu devrim, enine ve derinliğine öylesine şaşırtıcı bir hızla, öyle birbirini izleyen zengin, çeşitli biçimlerle, tüm doktrinciliği pratikte boşa çıkararak gelişmektedir ki, uluslararası komünist hareketin bir an önce ve kesin olarak, bu "sol" komünizm çocukluk hastalığından kurtulmasını ummamız için bütün nedenler vardır.

27 Nisan 1920

EKLER

Ülkemizde —bütün dünyanın emperyalistlerinin, kendi işçilerine verdikleri söze karşın, proleter devriminin öcünü almak amacıyla abluka içinde tutmaya ve yıkmaya uğraştıkları ülkemizde— broşürümün yayınlanması için gereken zaman süresi içinde, yurtdışından bazı tamamlayıcı bilgiler aldım. Burada, siyasal konuları ele alan bir yazarın gelişigüzel karalanmış notlarından öte bir şey sunduğumu iddia etmeksizin, ancak birkaç nokta üzerinde kısaca durmakla yetineceğim.

I
ALMAN KOMÜNİSTLERİNİN BÖLÜNMESİ

Almanya'daki komünistlerin bölünmesi bir oldu bittidir. "Sollar" ya da "ilke muhalefeti", "Komünist Partisi"nden ayrı olarak, "Komünist İşçi Partisi" diye adlandırılan ayrı bir parti kurmuşlardır. Öyle görülüyor ki, İtalya'da da bir bölünmeye doğru gidilmektedir. Öyle görülüyor ki, diyorum, çünkü, elimde, belge olarak, ancak böyle bir bölünmenin olabilirliğinden ve zorunluluğundan açıkça sözedildiği ve "çekimserlerin" (ya da boykotçuların, yani parlamentoya katılmaya karşı olanların) şu ana kadar İtalyan Sosyalist Partisi içinde kalan bu hizbin bir kongresinden de sözedildiği solcu *Il Soviet* gazetesinin iki sayısından (n° 7 ve 8) başka bir şey yok.

"Sollar"ın, parlamenter çalışmaya karşı çıkanların (ve kısmen, her türlü siyasal partilerde ve sendikalarda çalışma-

ya karşı çıkan anti-politiklerin) ayrılmasının, tıpkı "merkezciler"den (ya da kautskicilerden, longuetçilerden, "bağımsızlar"dan vb.) ayrılma gibi uluslararası bir olay haline geleceğinden korkmak için bir neden yok. Varsın öyle olsun! Bölünme, partinin, ideolojik, teorik ve devrimci gelişme ve olgunlaşmasını önleyen, tek vücut olarak, gerçekten örgütlenmiş olarak ve gerçekten proletarya diktatörlüğünü hazırlama amacını güden pratik çalışmalarını engelleyen fikir kargaşalığından yeğdir.

Varsın "sollar" da kendilerini ulusal ve uluslararası ölçüde denesinler; varsın merkezileşmiş ve demir disiplinli bir parti olmadan siyasal ve kültürel çalışmanın bütün alanları, kolları ve çeşitlerine egemen olmadan, proletarya diktatörlüğünü hazırlamayı (ve sonra da gerçekleştirmeyi) denesinler. Pratik deneyim onları kısa zamanda eğitecektir.

"Sollar"la bölünmenin, işçi hareketine bütün katılanları, sovyetler iktidarının ve proletarya diktatörlüğünün bütün içten ve güvenilir yandaşlarının tek bir parti içinde birleşmelerine, yakın bir gelecekte gerekli ve kaçınılmaz olan böyle bir kaynaşmaya engel olmaması için, ya da olabildiğince az engel olması için bütün çabalarımızı harcamalıyız. Rusya'daki bolşeviklerin, menşeviklere karşı (yani oportünistlere ve "merkezciler"e karşı) ve "sollara" karşı savaşımı başarıya ulaştırabilmek için, yığınların proletarya diktatörlüğü uğruna doğrudan eyleminden çok önce, onbeş yıl gibi uzun bir süreye sahip olmak gibi ayrıcalıklı bir şansları vardı. Avrupa'da ve Amerika'da, bugün aynı çalışmayı "koşar adım" yapmak zorunluluğu vardır. Kimileri, özellikle liderlik iddiasında olanlar, (eğer proleter disiplin ruhundan yoksunsalar ve kendi kendilerine karşı dürüstçe davranmıyorlarsa) uzun süre hatalarında direnebilirler; işçi yığınlarına gelince, zamanı geldiğinde onlar, sovyet düzenini, proleter iktidarını kuracak yetenekte tek bir parti içinde, bütün içten devrimcilerle birlikte kendi birliklerini kolaylıkla ve hızla kuracaklardır.*

* "Sol" komünistlerin, parlamenter çalışmaya karşı çıkanların, genel

II

ALMANYA'DA KOMÜNİSTLER VE BAĞIMSIZLAR

Bu kitapçıkta, komünistlerle bağımsızların sol kanadı arasında bir uzlaşmamn gerekli ve komünizme yararlı olacağını, ama bunu gerçekleştirmenin kolay olmayacağını da belirttim. Son olarak aldığım gazeteler, her iki görüşümü de doğrulamıştır. Almanya Komünist Partisi Merkez Komitesinin organı *Kızıl Bayrak*'ın 32. sayısı, (*Die Rote Fahne,* Zentralorgan der Kommunistischen Partei Deutschlands, Spartakusbund,** 26 Mart 1920), bu Merkez Komitesinin Kapp-Lüttwitz askeri *darbesi* ve "sosyalist hükümet" üzerine bir "bildiri" içermektedir. Başlıca hareket noktaları bakımından ve vardığı pratik sonuçlar bakımından bu bildiri kesin olarak doğrudur. Başlıca hareket noktalarını şöyle özetleyebiliriz: "Kent işçilerinin çoğunluğu" bağımsızlarla birlik olduklarına göre, şu anda Almanya'da, proletarya diktatörlüğünün "nesnel temeli" yoktur. Sonuç: "Eğer burjuva-kapitalist partiler dışlanırsa, sosyalist hükümet"e, "yasalar gereğince muhalefet" (yani "zora başvurarak" hükümeti "devirme" hazırlıklarından vazgeçilmesi) vaadi.

Kuşku yok ki, bu taktik, özünde doğru bir taktiktir.

olarak komünistlerle gelecekteki birleşmeleri ile ilgili olarak şunu da not etmem gerekiyor. Almanya'nın "sol" komünistlerininin, ve genel olarak Alman komünistlerinin gazetelerinden anlayabildiğime göre, birinciler, yığınlar arasında propagandayı ikincilerden daha iyi başarmaktadırlar. Daha küçük ölçüde, ve ulusal alanda değil de tecrit edilmiş yerel örgütlerde olmakla birlikte, buna benzer bir durumu bolşevik partisi tarihinde de gözlemlemişimdir. Nitekim 1907-1908'de, "sol" bolşevikler, yığınlar arasında bilinçlendirme çalışmalarını yer yer bizden daha büyük başarıyla yürütmüşlerdir. Bunu, kısmen devrimci dönemde ya da devrimin anıları henüz canlı iken, yığınlara "basit" bir red taktiğiyle yanaşmanın daha kolay olmasıyla açıklayabiliriz. Bununla birlikte, bu, elbette ki, bu taktiğin doğruluğunun kanıtı sayılamaz. Her durumda, hiç kuşku yok ki, devrimci *sınıfın,* proletaryanın öncü birliği olmayı gerçekten isteyen ve büyük proleter *yığınlarından* başka *proleter olmayan* yığınları da, sömürülen emekçi yığınlarını da yönetmeyi öğrenmek isteyen bir parti, hem işçi mahallelerinde, hem de köylerde en kolay anlaşılır, en kolay kavranır, en açık ve en canlı propagandayı yapmayı, ajitasyonu örgütlendirmeyi ve yürütmeyi başarabilmelidir.

* Spartaküs Birliği. *–Ed.*

Ama, bu açıklamanın ayrıntılarındaki kusurlar üzerinde durmasak bile, sosyal-hainleri kapsayan bir hükümetin (Komünist Partisinin resmi bir bildirisinde) "sosyalist" diye adlandırılamayacağı; ve hem Scheidemann'ların hem Kautsky'lerin, Crispien'lerin partileri küçük-burjuva demokrat partiler olduklarına göre, "burjuva-kapitalist partiler"in dışlanmasından sözedilmeyeceği; ve ensonu, bildirinin dördüncü paragrafındaki gibi şeylerin asla yazılamayacağı olgularını sessizlikle geçiştiremeyiz. [Dördüncü paragrafta şöyle deniyor:]

"... Siyasal özgürlüğün sınırsız olarak kullanılabileceği ve burjuva demokrasisinin sermayenin diktatörlüğü olarak etkide bulunamayacağı bir durum, proletarya diktatörlüğünün gelişmesi bakımından ... proleter yığınların komünizme kazanılması bakımından büyük önem taşır." Böyle bir durum olanaksızdır. Küçük-burjuva önderler, Alman Henderson'lar (Scheidemann'lar) ve Alman Snowden'ler (Crispien'ler), burjuva demokrasisi sınırları dışına çıkmazlar ve çıkamazlar, ve burjuva demokrasisi de sermayenin diktatörlüğünden başka bir şey olamaz. Komünist Partisi Merkez Komitesi tarafından doğru olarak izlenen pratik sonuçlara ulaşmak için böyle, ilke bakımından yanlış ve siyasal bakımdan da zararlı şeyler yazmanın hiç de gereği yoktu. (Parlamenter adaba saygılı olunmak isteniyorsa) şunu söylemek yeterdi: Kent işçilerinin çoğunluğu, bağımsızların arkasından gittikleri sürece, biz komünistler, bu işçilerin "kendi" hükümetlerini deneyimden geçirerek son küçük-burjuva demokratik (yani "kapitalist burjuva") yanılsamalarından kendilerini kurtarmalarına engel olamayız. Gerçekten gerekli ve zorunlu olan ve kent işçilerinin çoğunluğunun güvendikleri bir hükümeti zora başvurarak devirme yolunda çabalardan vazgeçilmesinden ibaret bulunan bir uzlaşmayı haklı göstermek için bundan fazlasının gereği yoktur. Ama yığınların içinde hergünkü propagandada, doğal ki, resmi parlamenter nezaket sınırları içine kendini hapsetmenin gereği yoktur ve yığınlara elbette şu da söylenebilir: Bırakalım, şu aşağılık Scheidemann ve şu darkafalı küçük-

burjuva Kautsky ile Crispien, hem kendilerini, hem de işçileri ne kadar aldattıklarını hareketleriyle kanıtlasınlar; onların "saf" hükümeti, sosyalizmin Augias ahırlarını, sosyal-demokrasicilikten ve öteki sosyal-ihanet biçimlerinden, herkesten daha iyi temizleyecektir.

"Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi"nin bugünkü liderlerinin (bütün etkilerini yitirdikleri iddia edilen, oysa gerçekte, proletarya için, kendilerine komünist adı takmış olan ve proletarya iktidarını "desteklemeye" söz vermiş bulunan Macar sosyal-demokratlarından bile daha tehlikeli olan bu liderlerin gerçek kimliği, Almanya Kornilov'unun serüveni sırasında, yani Kapp ve Lüttwitz *komplosu* sırasında bir kez daha belli olmuştur.* İki kısa makale —biri Karl Kautsky'nin 20 Mart 1920' de bağımsızların organı *Freiheit*'ta ("Özgürlük") yayınlanan "Karar Saatleri" (*Entschidende Stunden*) adlı makalede, öteki, Arthur Crispien'in (aynı gazetede 14 Nisan 1920'de yayınlanan) "Siyasal Durum Üzerine" adlı makalede—, bunun, küçük ama çarpıcı bir betimlemesi verilmiştir. Bu baylar, devrimci gibi düşünüp muhakeme yürütemiyorlar. Bunlar, sovyet iktidarı ve proletarya diktatörlüğü iktidarından yana olduklarını ilan ettikleri takdirde, proletarya için bin kez daha tehlikeli olacak olan, durmadan ağlayan küçük-burjuva demokratlardır, çünkü, pratikte, proletaryaya yardımda bulunduklarına "içtenlikle" inanarak her zor ve tehlikeli anda bir ihanette bulunmaktan geri kalmayacaklardır. Yüreksizlikleri ve korkaklıkları yüzünden, Macaristan'da sovyet iktidarının durumunun umutsuz olduğu kanısına vararak kapitalistlerin ajanları ve Antantın cellatları karşısında ağlamaya başladıkları zaman, kendilerini komünist diye vaftiz etmiş olan Macar Sosyal-Demokratları da, proletaryaya "yardım ettiklerini" sanıyorlardı.

* Bu gerçek, eksiksiz bir açıklık ve doğrulukla, gerçekten marksist bir tarzda, Avusturya Komünist Partisinin mükemmel gazetesi *Die Rote Fahne*'nin 28 ve 30 Mart 1920 tarihli sayılarında açıklanmıştır. (Viyana nº 266 ve 267, yazar L. L., "*Ein neuer Abschnitt der deutschen Revolution*" ["Alman Devriminin Yeni Bir Aşaması" –*Ed.*]).

III
İTALYA'DA TURATİ VE ORTAKLARI

İtalyan gazetesi *Il Soviet*'in yukarda işaret edilen sayıları, İtalyan Sosyalist Partisinin, böyle üyelerin, giderek, böyle bir parlamento grubunun, saflarında kalmasına izin vermekle hata ettiği konusunda broşürümde söylediklerimi, tam doğrulamaktadır. İngiliz liberal burjuvazisinin organı *Manchester Guardian*'ın Roma muhabiri, sözümü doğrulayan bir başka tarafsız tanıktır. Bu gazete, 12 Mart 1920 günlü sayısında, Turati ile bir konuşma yayınladı:

"... Bay Turati, diye yazıyor muhabir, devrim tehlikesinin, İtalya'da, korkulara neden olacak nitelikte olmadığı kanısındadır. Böyle bir tehlike bir temele dayanmamaktadır. maksimalistler* yalnızca yığınları uyanık ve heyecan içinde tutmak için sovyet teorilerinin ateşiyle oynamaktadırlar. Gerçekte bu teoriler masal kavramlarıdır, olgunluğa varmamış, pratikte yararlanılması olanaksız programlardır. Bunlar, ancak, emekçi sınıfları, bekleme durumunda tutmaya yarar. Proletaryanın gözünü kamaştırmak için bu teorilerden bir yem gibi yararlananlar bile, emekçi sımfların hayallerini ve en sevgili mitlerini kaybedecekleri anı geciktirmek için, çok kez önemsiz olan ekonomik kazançlar elde etmek için, günlük savaşımı yürütme zorunluluğunu duymaktadırlar. Ülkenin zaten zor olan durumunu daha da ağırlaştıran hareketler olarak son posta ve demiryolları grevlerine kadar irili ufaklı ve her vesileyle patlak veren uzun bir grevler dönemi bundan ileri gelmektedir. Ülkenin, Adriyatik sorununun zorluklarından ötürü sinirleri gergindir, dış borç ve enflasyon onu ezmektedir; ama bununla birlikte ülke, düzeni ve gönenci getirecek biricik şey olan çalışma disiplinine kendini uydurmanın gereğini henüz anlamaktan uzaktır. ..."

Gün gibi açık: İngiliz gazetecisi, Turati'nin kendisinin ve İtalya'daki burjuva savunucularının suç ortakları ve ilham perilerinin sakladıkları ve gizlemeye çalıştıkları gerçeği

* Azami program yanlıları. –*Ed.*

açığa vurmuştur. Bu gerçek odur ki, Bay Turati, Trèves, Modigliani, Dugoni ve ortaklarının siyasal fikirleri ve eylemleri, İngiliz muhabirinin anlattıklarına tamamen uygundur. Bu, bir sosyal-ihanet örgüsüdür. Şu ücretli köleliğe mahkum edilmiş olan ve kapitalistleri semizletmek yolunda çalışan işçiler için, düzenin ve disiplinin savunulması hayran kalınacak bir şey değil mi? Ve biz Ruslar, bu cinsten menşevik söylevleri nasıl da iyi tanırız! Yığınların sovyet iktidarından *yana* olduğunu söylemek ne kadar da değerli bir itiraf! Kendiliğinden gelişmekte olan bu grevlerin devrimci rolünü anlamamak — ne burjuvaca, inatçı ve yavan bir tutum! Evet, gerçekten de İngiliz burjuva gazetesinin muhabiri Turati ve ortaklarına zararlı olmuş ve bu muhabir, İtalyan sosyalist partisinin, eğer gerçekten Üçüncü Enternasyonalden *yana* olmak istiyorsa, Turati ve ortaklarını saflarından atması ve adıyla olduğu kadar, gerçekten de bir komünist partisi haline gelmesi yolunda direnen Yoldaş Bordiga ve dostlarının, *Il Soviet*'teki istemlerinin doğruluğunu parlak bir biçimde kanıtlamıştır.

IV

DOĞRU ÖNCÜLLERDEN YANLIŞ VARGILAR

Ama Bordiga yoldaş ve onun "sol" arkadaşları, Turati ve ortaklarının bu haklı eleştirisinden, parlamentoya her türlü katılımın ilke olarak zararlı olduğu yanlış sonucunu çıkarıyorlar. İtalyan "solları", bu tezi desteklemek için en küçük bir kanıt ileri sürememektedirler. Onlar, burjuva parlamentoları gerçekten devrimci bir tarzda kullanmanın, proleter devrimini hazırlamaya yararlı olduğu kuşku götürmeyen bu kullanmanın uluslararası örneklerini bilmezlikten geliyorlar (ya da unutmaya çalışıyorlar). Bu "yeni" kullanmanın nasıl olacağını bir türlü anlayamıyorlar, ve parlamentarizmin "eski", bolşevizme aykırı kullanılışına karşı söylenip duruyorlar.

İşte onların temel yanılgısı buradadır. Komünizm, yal-

nızca parlamenter alanda değil, *eylemin bütün* alanlarında İkinci Enternasyonalin geleneklerini temeline kadar yıkan, (ama aynı zamanda, onun olumlu olarak bıraktığı şeyleri koruyan ve geliştiren) yeni bir ilkeyi *uygulamalıdır* (ve bu da, uzun, sabırlı, inatçı çalışma olmadan *yapılamaz*).

Örneğin, gazeteciliği ele alalım. Gazeteler, kitapçıklar, bildiriler, propaganda, ajitasyon ve örgütlendirme yolunda son derece gerekli bir işlevi yerine getirirler. Azbuçuk uygar bir ülkede, hiçbir yığın hareketi, bir gazete aygıtı olmadan yapılamaz. Ve "liderlere" karşı bütün bağırıp çağırmalar, yığınların saflığını liderlerin etkisinden koruma yolunda verilen bütün vaatler, bizim, bu iş için, burjuva aydın çevrelerden gelme insanları kullanmamıza engel olamayacağı gibi, bu iş, kapitalist düzende gerekli olan burjuva demokratik "mülkiyet" ortamı, atmosferi olmadan yapılamaz. Burjuvazinin iktidardan uzaklaştırılmasından iki-buçuk yıl sonra bile, siyasal iktidarın proletaryaya geçmesinden iki-buçuk yıl sonra bile, çevremizde bu atmosferi, yığınların (köylüler ve zanaatçıların) bu mülkiyet ilişkileri ortamını, burjuva demokratik ortamı görebilmekteyiz.

Parlamentarizm bir eylem biçimidir, gazetecilik bir başka eylem biçimi. Her iki durumda da, içerik gerçekten komünist olabilir, yeter ki, her iki alanda da militanlar gerçekten komünist olsunlar, gerçekten proletaryanın yığın partisi üyeleri olsunlar. Ama birinci alanda olduğu gibi ikinci alanda da —ve, kapitalist düzende ve kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde *hangi alanda olursa olsun*— burjuva bir ortamdan gelme adamları kendi amaçları uğruna kullanabilmek için, burjuva aydınların önyargılarının ve etkilerinin üstesinden gelebilmek için, küçük-burjuva çevrenin direnmesini zayıf düşürmek ve sonra da onu tamamen değiştirebilmek için, proletaryanın yerine getirmesi gereken özel görevlerin zorluklarından kaçınmak olanaksızdır.

1914-1918 savaşından önce bütün ülkelerde, parlamentarizme hücumlar yağdıran burjuvalaşmış sosyalist parlamenterlerle alay eden, onların kariyerciliğini yeren vb. vb. sayı-

sız anarşist, sendikalist ve aşırı "sol"un başka tiplerini görmedik mi — ve bunlar gazetecilikleri *ile,* sendikalardaki eylemleri *ile, hiç de farklı olmayan* bir burjuva kariyeri örneği göstermiyorlar mıydı? Eğer yalnız Fransa'yı alırsak, Jouhaux ile Merrheim gibi bayların örnekleri, bu bakımdan tipik değil midir?

Parlamentarizme katılmayı "reddetmenin" çocukça olan yanı şudur ki, bu "basit", "kolay" ve devrimci olduğu iddia edilen yolla, işçi hareketi içinde burjuva demokratik etkilere karşı savaşım gibi çetin bir sorunun "çözümlendiği" sanılmaktadır; oysa gerçekte yapılan şey, kendi gölgesinden kaçmak, güçlüklere gözünü yummak, laf kalabalığıyla onların çevresinde dolaşmak. En aşağılık kariyerizm, parlamenter aptallıklardan burjuvaca yararlanma, parlamenter eylemin en göze batan biçimde reformistçe soysuzlaştırılması, yavan küçük-burjuva göreneğe alışma, hiç kuşku yok ki, bütün bunlar, her yerde, işçi hareketi dışında olduğu gibi içinde de, kapitalizm tarafından türetilen ortak ve yaygın özelliklerdir. Ama bu aynı kapitalizm ve onun yarattığı (burjuvazi iktidardan uzaklaştırıldıktan sonra bile, köylülük sürekli burjuvazi doğurduğundan, uzun süre kaybolmayan) burjuva atmosfer, çalışmanın ve yaşamın istisnasız bütün alanlarında, bir burjuva oportünizmi, bir şovenlik, küçük-burjuva yavanlığı vb. meydana getirir ki, bunlar, özünde hep aynı şeylerdir ve birbirlerinden ancak önemsiz biçim değişiklikleriyle ayrılır.

Siz kendinizi "korkunç derecede devrimci" sayıyorsunuz değil mi, sevgili boykotçular ve anti-parlamenterler, ama gerçekte, işçi hareketi içinde burjuva etkilerine karşı savaşımın pek önemli olmayan zorluklarından *korkmuş bulunuyorsunuz,* oysa burjuvazinin iktidardan düşürülmesi ve siyasal iktidarın proletaryaya geçişi, aynı güçlükleri, hem de bu kez çok daha büyük boyutlarda karşınıza dikecektir. Yarın ya da daha ertesi gün eğitiminizi tamamlamak, çok daha büyük boyutlarda karşınıza dikilecek olan aynı güçlüklerin üstesinden gelmeyi öğrenmek zorunda kalacağınızı hesapla-

madan, bugün karşınıza dikilen küçük zorluklardan çocuklar gibi korktunuz.

Sovyetler iktidarı altında sizin partinize ve bizimkine, proletarya partisine daha büyük sayıda burjuva aydınlar akın edecektir. Bunlar, sovyetlere, mahkemelere ve yönetim aygıtlarına da gireceklerdir, çünkü sosyalizm, ancak kapitalizmin yarattığı insan malzemesiyle kurulabilir; başka malzeme yoktur. Burjuva aydınları yok ilan edemediğin gibi, yok da edemezsin; onları yenmek gerek, onları değiştirmek, yeniden döküm kalıbına sokmak, yeniden eğitmek gerek; zaten proleterleri de, küçük-burjuva önyargılarını, birdenbire, mucize kabilinden, Meryem Ananın işaretiyle, bir sloganla, bir karar ya da yasayla terketmeyen ve bu önyargılarını ancak küçük-burjuva yığınların etkilerine karşı uzun ve çetin bir yığınsal savaşım sonucu terkedebilen proleterlerin kendilerini de proletarya iktidarı temeli üzerinde, uzun vadeli bir savaşım pahasına yeniden eğitmek gerekir. Sovyet iktidarı altında da, anti-parlamenterin, bugün, elin bir hareketiyle o kadar gururla, o kadar kendini beğenmişlikle, şaşkınlık ve çocukça davranışla kendinden uzaklara attığı aynı sorunlar, sovyetlerin içinde, sovyet yönetim aygıtı içinde, sovyet "savunucuları" arasında yeniden doğarlar (Rusya'da burjuva baroyu ortadan kaldırdık ve iyi de ettik, ama aynı baro, bizde, "sovyet avukatları" kisvesi altında yeniden ortaya çıkmaktadır).[54] Sovyet mühendisleri arasında, sovyet öğretmenleri, ayrıcalıklı *işçileri*, yani en kalifiye olan ve sovyet fabrikalarında en iyi koşullar altında çalışan işçiler arasında, durmadan burjuva parlamentarizmine özgü olumsuz özelliklerin tümünün, eksiksiz hepsinin doğduğunu durmadan görmekteyiz; ve biz, ancak proletaryanın örgüt ruhunun ve disiplininin durmak bilmez, kesintisiz, uzun ve inatçı bir savaşımıyladır ki, yavaş yavaş bu kötülüğün üstesinden gelmekteyiz.

Besbelli ki, burjuvazinin egemenliği altında, partimiz içindeki, yani işçi partisi içindeki burjuva alışkanlıkları yenmek çok "zor"dur; burjuva önyargıların onarılmaz

biçimde çürüttüğü kıdemli parlamenter liderleri partiden kovmak "zor"dur; mutlaka hizmetlerinden yararlanılması gereken belirli sayıda (bu sayı pek sınırlı olsa da) burjuvaziden gelme insanı proleter disiplinine boyun eğdirmek "zor"dur; burjuva parlamentosunda işçi sınıfına gerçekten layık olan bir proleter devrimci grup kurmak "zor"dur; sosyalist parlamenterlerin, burjuva parlamentarizminin alçaltıcı alışkanlıklarına yakalanmalarını önlemek ve bunların yığınları bilinçlendirme ve örgütlendirme görevini parlamentonun üstünde tutmalarını ve zamanlarını bu yoldaki çalışmalara hasretmelerini sağlamak "zor"dur. Bu iş, Rusya'da zordu, ve burjuvazinin çok daha güçlü olduğu, burjuva demokratik geleneklerin vb. çok daha güçlü olduğu Batı Avrupa'da ve Amerika'da çok daha zordur. Ama bütün bu "güçlükler", proletaryanın, hem proleter devrim sırasında, hem de proletaryanın iktidarı almasından sonra zaferini gerçekleştirmek için, mutlaka çözümlemesi gereken tamamen aynı nitelikteki sorunların yanında, çocuk oyuncağıdır. Gerçekten pek büyük olan bu görevler yanında, proletarya iktidarı altında, milyonlarca köylüyü, küçük patronu, yüzbinlerce memur ve müstahdemi, burjuva aydını eğitmek, bunların hepsini proletarya devletine ve proleter yönetimine bağlı kılmak, onların burjuva alışkanlık ve geleneklerinin üstesinden gelmek gibi muazzam görevler yanında, burjuva egemenliği altında, bir burjuva parlamentosunda gerçek bir proleter partisinin gerçekten sosyalist hizbini kurmak çocuk oyuncağıdır.

Eğer "sol" anti-parlamenter yoldaşlarımız, daha şimdiden bu kadar küçük bir zorluğu yenmesini öğrenmezlerse, proletarya iktidarını gerçekleştiremeyeceklerini, burjuva aydınlarını ve burjuva kurumlarını en büyük ölçüde bağımlı kılamayacaklarını ve yemden biçimlendiremeyeceklerini kesin olarak söyleyebiliriz; ya da bunlar, eğitimlerini acele tamamlamak zorunda kalacaklardır, ve bu acele etme zorunluluğu, proletarya için zararlı olacak, onların, normalin üstünde yanlışlıklar yapmalarına, ortalamanın üstünde beceriksizlikler ve

başarısızlıklar göstermelerine vb. neden olacaktır.

Burjuvazi iktidardan düşürülmedikçe ve ondan sonra da küçük işletme ve küçük meta üretimi, tam olarak ortadan kalkmadıkça, burjuva atmosferi, mülkiyet alışkanlıkları, küçük-burjuva gelenekleri, işçi hareketi dışında olduğu gibi içinde de, yalnızca bir eylem kolunda, parlamenter eylem kolunda değil, ama zorunlu olarak toplumsal yaşamın bütün alanlarında proletaryanın çalışmalarına zarar verecektir. Ve ergeç hesabını mutlaka ödememiz gerekecek olan en büyük yanılgı, bu alanlardan herhangi birinde "can sıkıcı" *şu* ya da *bu* göreve ya da zorluğa sırtını dönmek, ondan kaçmaktır. İstisnasız bütün eylem alanlarında çalışmaya kendini uydurmak gerekir, her zaman ve her yerde bütün güçlükleri, bütün burjuva alışkanlıkları, gelenek ve görenekleri yenmek gerekir. Sorunu, başka biçimde koymak ciddi bir tutum sayılamaz, çocukça bir davranıştır.

12 Mayıs 1920

V

Bu kitabın Rusça yayınında Hollanda Komünist Partisinin uluslararası devrimci politika planında bir bütün oarak davranışını, biraz gerçeğe aykırı olarak anlattım. Bunun için bu fırsattan yararlanarak Hollandalı yoldaşlarımızın bu sorunla ilgili mektuplarını aşağıda yayınlıyorum ve ayrıca, Rusça metinde kullanmış olduğum "Hollandah tribünistler" sözcükleri yerine "Hollanda Komünist Partisinin bazı üyeleri"[55] sözcüklerini koyuyorum.

N. LENİN

WİJNKOOP'UN MEKTUBU

Moskova, 30 Haziran 1920

Sevgili Lenin Yoldaş,

Biz, Üçüncü Enternasyonalin İkinci Kongresine gelen Hollanda delegasyonunun üyeleri, nezaketiniz sayesinde, *"Sol" Komünizm*

Bir Çocukluk Hastalığı adlı kitabınızı, Batı Avrupa dillerinde yayınlanmadan önce görebildik. Bu kitapta yer yer Hollanda Komünist Partisinin bazı üyelerinin uluslararası politikada oynadıkları rolü doğru bulmadığınızı belirtiyorsunuz. Bu böyle olmakla birlikte, bu üyelerin sorumluluğunun Komünist Partisine yüklenmesini protesto etmek zorundayız. Bu, gerçeğe tamamen aykırıdır. Üstelik, bu, haksızlıktır da, çünkü Hollanda Komünist Partisinin bu üyeleri, partimizin her günkü eylemine pek az katılmakta ya da hiç katılmamaktadırlar; üstelik bunlar, doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak, Komünist Partisinin ve bu partinin organlarının karşı çıkmış oldukları ve bugüne kadar en etkin biçimde karşı çıkmaya devam ettikleri bu muhalefet sloganlarını partimiz içinde uygulamaya çalışmak zorundadırlar.

Kardeşçe selamlar
Hollanda Delegasyonu Adına
D. I. Wijnkoop

AÇIKLAYICI NOTLAR

[1] *İkinci Enternasyonal.* – Sosyalist partilerin 1889'da kurdukları uluslararası bir birlik. 1914-18 Birinci Dünya Savaşı patlak verdiğinde İkinci Enternasyonalin liderleri sosyalizm davasına ihanet ederek, kendi emperyalist hükümetlerinin yanına geçtiler ve İkinci Enternasyonal dağıldı. İkinci Enternasyonale katılan sol kanat parti ve grupları 1919'da Moskova'da kurulan Komünist (Üçüncü) Enternasyonale katıldılar. İkinci Enternasyonal aynı yıl, 1919'da Berne konferansında yeniden kuruldu ve yalnızca sosyalist hareketin sağ, oportünist kanadının partilerini kapsıyordu. – 8.

[2] *İskra* ("Kıvılcım"). – Lenin'in 1900 yılında kurmuş olduğu Rusya çapındaki ilk illegal gazete. Bu gazete, ekonomistlerin yenilmesinde, dağınık haldeki sosyal-demokrat grupların birleştirilmesinde ve Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin ikinci kongresinin hazırlanmasında kesin ve etkin bir rol oynadı. Lenin'in *İskra*'sının ilk sayısı 11 (24) Aralık 1900'de Leipzig'de çıktı. Bundan sonra Münih'te, (Temmuz 1902'den sonra) Londra'da ve 1903 baharından başlayarak da Cenevre'de yayınlandı. Lenin'in girişimiyle ve onun doğrudan katılmasıyla *İskra*'nın yazıkurulu, partinin program taslağını hazırladı (gazetenin 21. sayısında yayınlanmıştır) ve 1903 Temmuz-Ağustosunda toplanan RSDİP ikinci kongresini düzenledi.

İkinci kongreden kısa bir süre sonra, Plehanov'un desteğindeki menşevikler, *İskra*'mn denetimini ele geçirdiler ve 52. sayısından başlayarak *İskra*, devrimci marksizmin organı olmaktan çıktı. – 9.

[3] Burada RSDİP'in oportünist sağ kanadını oluşturan menşevik-

lere ve sosyalist-devrimcilere değinilmektedir.

Menşevikler. – Rus sosyal-demokrasisindeki oportünist bir küçük-burjuva eğilimi. İşçi sınıfı arasında burjuva etkisini yaymıştır. Menşeviklere bu ad, Ağustos 1903'teki, RSDİP II. Kongresinde verildi; kongre sonunda yapılan parti yönetim organlarının seçiminde, bunlar, azınlıkta (*menşinstvo*) ve Lenin'in başkanlığındaki devrimci sosyal-demokratlar çoğunlukta (*bolşistvo*) idiler, menşevik ve bolşevik adları buradan çıkmıştır. Menşevikler, proletarya ile burjuvazi arasında bir anlaşma yaratmaya çalıştılar ve işçi sınıfı hareketi içinde oportünist bir çizgi izlediler. 1917'de, Şubat burjuva demokratik devriminden sonra, Rusya'da ikili iktidar kuruldu: burjuvazinin diktatörlüğü – burjuva Geçici Hükümeti, ve proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü – Sovyetler. Menşevikler ve sosyalist-devrimciler, Geçici Hükümete katıldılar, onun emperyalist siyasetini desteklediler ve büyüyen proletarya devrimine karşı savaştılar. Menşevikler, sovyetlerde de, aynı siyaseti, yani Geçici Hükümeti destekleme ve yığınları devrimci hareketten uzaklaştırma siyasetini izlediler.

Ekim Devriminden sonra, menşevikler, açıkça karşı-devrimci bir parti haline geldiler, Sovyet iktidarını devirme amacıyla, suikastler ve isyanlar düzenlediler ve bunlara katıldılar.

Sosyalist-Devrimciler. – 1901'in sonunda ve 1902'nin başlarında Rusya'da kurulan bir küçük-burjuva partisidir. Değişik narodnik grupları, *Revolutsiyonnaya Rossiya* ("Devrimci Rusya" 1900-1905) adlı gazete ve *Vestnik Ruskoy Revolutsi* ("Rus Devrimi Habercisi" 1901-1905) adlı derginin çabaları sayesinde biraraya getirilmiş ve bu parti kurulmuştur. Sözkonusu gazete ve dergi, bu partinin organı idi. Sosyalist-devrimcilerin görüşleri, narodizmle revizyonizmin seçmeci bir karmasıydı. Lenin'in dediği gibi, onlar, "narodizmdeki yırtıkları, marksizmin oportünist eleştiri parçaları" ile yamamaya çalıştılar. Sosyalist-devrimciler, proletarya ile küçük mülk sahipleri arasında hiçbir sınıf farkı göremediler, köylülük arasındaki sınıfsal tabakalaşmayı ve çelişkileri gizlemeye çalıştılar ve devrimde proletaryanın önderlik rolünü reddettiler. Çarlık istibdadına karşı başlıca savaş yolu olarak gördükleri ve savundukları bireysel terörizm, devrimci harekete büyük zarar verdi.

Sosyalist-devrimcilerin tarım programı, özel toprak mülkiyetinin kaldırılmasını, toprağın köy topluluklarına, eşit tasarruf hakları çerçevesinde aktarılmasını ve kooperatiflerin geliştirilmesini öngörüyordu. Lenin'in, sadece toprakta özel mülkiyetin iptaliyle sermayenin egemenliği ve kitlelerin yoksulluğunun sona erdirilemeyeceğini gösterdiği gibi, "toprağın sosyalizasyonu" adı verilen bu programın sosyalizmle ilişkisi yoktu. Aynı zamanda eşit tasarruf hakkı istemi, niteliği gereği sosyalist olmasa bile, Lenin'in de işaret ettiği gibi toprakbey-

liğine yöneltilmiş olduğu kadarıyla, ilerici, devrimci demokratik bir nitelik taşıyordu.

Bolşevikler, sosyalist-devrimcilerin kendilerini sosyalist olarak yutturma çabalarının maskesini düşürdüler, köylü üzerinde etkin olabilmek için onlara karşı inatla savaştılar ve onların bireysel terörizm taktiklerinin, işçi sınıfı hareketine ne kadar zararlı olduğunu gösterdiler. Ancak, aynı zamanda çarlığa karşı mücadelede bolşevikler, sosyalist-devrimcilerle geçici anlaşmalar yaptılar. İlk Rus devrimi sırasında, partinin sağ kanadı ayrıldı ve legal Trudovik Halkçı Sosyalist Partisini kurdu. Bu parti, görüşlerinde, kadetlere (liberal-kralcı burjuvazinin partisine) yakındı. Partinin sol kanadı ise yarı-anarşist Maksimalist Birlik şekline girdi. Birinci Dünya Savaşı yıllarında, sosyalist-devrimcilerin çoğu, sosyal-şovenizmin görüşlerini benimsediler.

1917 Şubatında, burjuva demokratik devrimin zaferinden sonra, karşı-devrimci burjuva–büyük toprak sahipleri geçici hükümetinin başlıca dayanağı, menşeviklerin ve kadetlerin yanısıra sosyalist-devrimcilerdi. Bu karşı-devrimci hükümette, partinin liderleri (Kerenski, Avksentiyev, Çernov) üye olarak bulunuyordu. Partinin sol kanadı, 1917 Kasımının sonunda, köylü yığınları üzerindeki etkisini korumak çabasıyla bağımsız Sol Sosyalist-Devrimci Partisini meydana getirdi. Sovyet hükümetini resmen tanıdı ve bolşeviklerle bir anlaşmaya girdi, ama pek kısa bir süre sonra, Sovyet iktidarına karşı mücadeleye girişti.

Dış müdahale ve içsavaş yıllarında sosyalist-devrimciler, karşı-devrimci bozguncu eylemde bulundular, yabancı orduları ve beyaz generalleri etkin olarak desteklediler. Karşı-devrimci komplolara karıştılar, ve Sovyet devletinin ve Komünist Partisinin liderlerine karşı terörist hareketlere giriştiler. İçsavaşın sona ermesinden sonra, sosyalist-devrimciler, düşmanca anti-sovyet eylemlerini ülke içinde ve Beyaz muhacirler çevrelerinde sürdürdüler. – 15.

[4] Sovyet İşçi Temsilcileri, 1905-07 Devrimi sırasında Rusya'nın birçok kentlerinde ortaya çıktı. Başlangıçta, ekonomik ve siyasal grevlere önderlik etmek üzere kurulmuşlardı, ama mücadele ilerledikçe, bolşeviklerin başında bulunduğu sovyetler, silahlı ayaklanmanın hazırlanmasında birer organ haline geldiler ve yeni iktidarın çekirdeği oldular. 1905-07 Devriminin yenilgisinden sonra sovyetler ortadan kalktı ve 1917 Şubat burjuva demokratik devrimi sırasında yeniden ortaya çıktı. – 16.

[5] Burada değinilmekte olan olay, insanlık-dışı yaşama ve çalışma koşullarını protesto etmek üzere greve gitmiş bulunan Sibirya'daki Lena altın yataklarındaki silahsız işçilerin üzerlerine 4 (17) Nisan 1912 tarihinde çarın askeri birlikleri tarafından ateş açılması ve işçilerin kitle halinde öldürülmesidir. İşçilere ateş açıldığı haberi bütün

ülkeye hızla yayılmış ve bunu protesto etmek üzere toplantılar ve gösteriler yapılmıştı; bu olayı protesto etmek üzere girişilen bir greve 300.000 işçi katılmıştı. – 17.

[6] *Devlet Duması.* – 1905 Devriminin gelişmelerinin sonucu olarak çar hükümetinin toplama zorunda kaldığı temsili bir kurum. Biçimsel olarak bir yasama organı olan Dumanın gerçek gücü yoktu.

Duma seçimleri ne doğrudan, ne eşit, ne de genel nitelikte bir seçimdi. İşçi sınıfının ve Rus olmayan halkın seçim hakları, ve işçi ve köylülerin önemli bir bölümünün oy kullanma hakları, büyük ölçüde kısıtlanmıştı.

Birinci (Nisan-Temmuz 1906) ve İkinci (Şubat-Haziran 1907) Dumalar çar hükümeti tarafından dağıtıldı.

3 Haziran 1907 hükümet darbesinden sonra hükümet, işçilerin, köylülerin ve küçük-burjuvanın haklarını daha da çok kısıtlayacak yeni bir seçim yasasını yürürlüğe koydu. Üçüncü (1907-12) ve Dördüncü (1912-17) Dumada toprak sahiplerinin ve büyük kapitalistlerin Kara Yüzler blokunun tam egemenliklerini sağladı. – 17.

[7] Dördüncü Dumanın Sibirya'ya sürgüne gönderilen bolşevik milletvekilleri, A. Badayev, M. Muranov, G. Petrovski, F. Samoylov ve N. Sagov'du. Bütün burjuva ve toprak sahipleri partilerinin, çarlık Rusya'sının Birinci Dünya Savaşına katılmasını onayladıkları Dumanın 26 Temmuz (8 Ağustos) 1914 tarihli oturumunda, bolşevik grubu, bu durumu şiddetle protesto ettiğini bildirmiş ve savaş kredileri için oy kullanmayı reddederek yığınlar arasında devrimci propagandaya girişmiştir. Kasım 1914'te bolşevik milletvekilleri tutuklandılar ve Şubat 1915'te mahkeme önünde yargılanarak Turukhansk bölgesinde (Doğu Sibirya) ömür boyu sürgün cezasına çarptırıldılar. Bolşevik milletvekillerinin mahkemedeki yürekli konuşmaları, otokrasinin gerçek yüzünü açığa çıkarmaları, Partinin anti-militarist propagandasında ve yığınları devrimcileştirmekte önemli rol oynadı. – 18.

[8] *Longuetisme.* – Jean Longuet'nin yönettiği Fransa Sosyalist Partisi içindeki merkezci akım. Birinci Dünya Savaşında longuetçiler barışçı bir tutumu benimsediler. Rusya'da Ekim Sosyalist Devriminin zaferinden sonra proletarya diktatörlüğünden yana olduklarını ilan ettiler; 1920 Aralığında longuetistler "ikibuçuğuncu" diye nitelendirilen Enternasyonale katıldılar ve bu Enternasyonal dağıldıktan sonra II. Enternasyonale yeniden girdiler. – 18.

[9] *Fabiyanlar.* – *Fabian Society*'nin (Fabiyan Derneği) üyeleri. 1884'te kurulan ve adını Cunctator (savaşı ılımlı kılan) diye anılan Romalı General Fabius'tan alan dönüşümcü İngiliz örgütü. Fabiyan Derneği, daha çok, proletaryanın sınıf mücadelesinin gereğini reddeden,

proleter devrimine kesin olarak karşı çıkan ve küçük dönüşümlerle kapitalizmden sosyalizme derece derece geçilebileceğini iddia eden burjuva entellektüellerin örgütüydü. Bu dernek, İşçi Partisi kurulduktan sonra ona katıldı. *Fabiyan Society,* Lenin'e göre, "liberal işçi oportünizminin ve siyasetinin en mükemmel ifadesiydi". – 18.

[10] Bağımsız İşçi Partisi (*Independent Labour Party*). – 1893'te kurulmuştur. Başında James Keir-Hardie, R. MacDonald ve başkaları bulunuyordu. 1914'te, ilkin savaşa karşı tutum takındı (13 Ağustos Manifestosu). Ama 1915 Şubatında bağımsızlar, Antant ülkeleri sosyalistlerinin Londra Konferansı tarafından alınmış olan kararına katıldılar. 1919'da III. Enternasyonalin kurulmasından sonra, sola dönmüş olan parti kitlelerinin baskısı altında, II. Enternasyonalden ayrıldılar. 1921'de bağımsızlar, İkibuçuğuncu Enternasyonale giriyorlar ve bunun dağılmasından sonra da yeniden II. Enternasyonale katılıyorlar. Aynı yıl içinde, partinin sol kanadı ayrılarak, Büyük Britanya Komünist Partisiyle birleşti. – 18.

[11] *Bakanlıkçılık.* – Sosyalistlerin gerici burjuva hükümetlerine katılmaları biçimindeki oportünist taktikler. Bu terim, Fransız sosyalisti Millerand'ın, 1899' da, Waldeck-Rousseau'nun burjuva hükümetine katıldığı sırada doğdu. – 19.

[12] *Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi* – Bu parti, Nisan 1917'de kurulmuştur. Ekim 1920'de Halle Kongresinde bu parti içinde bir bölünme oldu. Aynı yılın Aralık ayında, partinin üyelerinin büyük bir kısmı Alman Komünist Partisine katıldılar. Geri kalanlar eski Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi adını muhafaza eden bir parti kurdular. 1922'de, bağımsızlar, Almanya Sosyal-Demokrat Partisine yeniden katıldılar. – 19.

[13] Açıkça Lenin'in Nisan 1914'te *Prosveşeniye* adlı bolşevik dergisinde yayınlanan "Alman İşçi Hareketinden Ne Kopya Edilmemelidir?" makalesine atıf yapılmaktadır. Makale, Amerika'yı ziyareti sırasında ABD Kongresindeki bir söylevinde, ABD resmi çevrelerini ve burjuva partilerini öven Alman sosyal-demokratı Karl Legien'in haince tutumunu sergilemişti. – 23.

[14] *Spartakistler.* – Ocak 1916'da Birinci Dünya Savaşı sırasında kurulan Spartaküs Birliği üyeleri. Birinci Dünya Savaşının başında K. Liebknecht, R. Luxemburg, F. Mehring ve C. Zetkin gibi sol Alman soyal-demokratları tarafından örgütlendirildi. Bu örgüt, Alman işçi hareketinin tarihinde önemli ve olumlu bir rol oynamıştır. Ocak 1916'da sol Alman Sosyal-Demokratları Konferansında, bu grup, R. Luxemburg'un kaleme aldığı, uluslararası sosyal-demokrasinin görevlerini tanımlayan tezleri kabul etti. Bu grup, yığınlar arasında,

emperyalist savaşa karşı, devrimci bir propaganda yürütüyor, Alman emperyalizminin ilhak politikasını ve sosyal-demokrasinin liderlerinin ihanetini suçluyordu. Alman "solları", Lenin tarafından bazı noktalarda eleştirilmiştir. (Bkz: "Junius'un Broşürü Hakkında", "Proleter Devrimin Askeri Programı". *Tüm Yapıtları,* Rusça, c. 22 ve 24.) 1917'de "Enternasyonal Grubu", bir merkezci örgüt olan Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisine, kendi örgütünü muhafaza ederek katıldı. Almanya'da 1918 Kasım Devriminden sonra "bağımsızlar"dan ayrıldı ve aynı yılın Aralık ayında Alman Komünist Partisini kurdu. – 24.

[15] *Paris Komünü.* – 1871'de Paris'te bir proleter devrimi ile ilan edilen devrimci işçi hükümeti. Bu, tarihte ilk kez kurulan proletarya diktatörlüğü idi. Paris Komünü 72 gün varlığını koruyabildi – 18 Mart 1871'den 28 Mayıs 1871'e kadar. – 24.

[16] Friedrich Engels'in August Bebel'e yazdığı 18-28 Mart 1875 tarihli mektuba atıfta bulunulmaktadır. – 24.

[17] *Brest-Litovsk Barışı.* – Sovyet Rusya ile Dörtlü İttifak (Almanya, Avusturya-Macaristan, Bulgaristan ve Türkiye) arasında 3 Martta Brest-Litovsk'ta imzalanan ve 15 Martta da Tüm Rusya Sovyetleri Dördüncü (Olağanüstü) Kongresi tarafından onaylanan barış antlaşması. Barış koşulları Sovyet Rusya için çok ağırdı; Polonya, hemen tüm Baltık bölgesi ve Byelorussiya'nın bir kısmı Almanya'nın ve Avusturya-Macaristan'ın denetimi altına giriyor ve Ukrayna, Almanya'ya bağlı ayrı bir devlet olarak Sovyet Rusya'dan ayrılıyordu. Kars, Batum ve Ardahan kentleri Türkiye'ye bırakılıyordu. Almanya, Ağustos 1918'de, Sovyet Rusya'yı, koşulları tamamıyla bir yağma demek olan parasal bir antlaşmayla birlikte ek bir antlaşma daha imzalamak zorunda bıraktı.

Brest-Litovsk Antlaşmasının imzalanmasına, Trotski'ye ve "Sol" Komünistlerin anti-Parti grubuna karşı yürütülen şiddetli bir mücadele eşlik etti. Brest-Litovsk Antlaşmasının imzalanmasını sağlamak Lenin'e çok büyük çabalara maloldu. Brest barış antlaşması Lenin'in taktiklerindeki bilgeliğin ve esnekliğin, kendisinin çok karmaşık bir durumda tek doğru politikayı geliştirme yeteneğinin eşsiz bir örneğidir. Brest-Litovsk Antlaşmasının imzalanması tutarlı bir siyasal ödündü.

Brest-Litovsk Antlaşması, Sovyet Cumhuriyetine nefes alma, çözülmekte olan eski orduyu dağıtma ve yeni bir orduyu, Kızıl Orduyu yaratma olanağı verdi; Sovyet devletine, sosyalist kuruluşu geliştirme ve içteki karşı-devrime ve yabancı müdahaleye karşı mücadele için güçlerini toplama olanağı sağladı. Brest-Litovsk Antlaşmasının imzalanması, barış mücadelesinin daha da geliştirilmesini kolaylaştırdı ve savaşan ülkelerin ordularında ve halklarında devrimci ruhu

geliştirdi. Almanya'daki Kasım Devriminin ve monarşinin yıkılmasının ardından, 13 Kasım 1918'de, Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesi, yağmacı Brest-Litovsk Antlaşmasını reddetti. – 24.

[18] Burada *otzovist*lere ve ultimatomculara değinilmektedir; bu eğilimlere karşı mücadele, 1908 yılı içinde gelişti ve otzovistlerin önderi A. Bogdanov'un 1909 yılında Bolşevik Partisinden atılmasıyla sonuçlandı. Otzovistler (bu sözcük Rusçadaki *otozvat* (geri çağırma) sözcüğünden gelmedir), devrimci sözcükler ardında, sosyal-demokrat milletvekillerinin Üçüncü Dumadan geri çağrılmalarını ve sendikalar, kooperatifler, vb. gibi legal örgütlerdeki tüm Parti çalışmasına son verilmesini istiyorlardı. Dumanın sosyal-demokrat milletvekilleri arasında sürekli, sabırlı bir çalışma yürütülmesi gerekliliğini, bu milletvekillerini tutarlı, devrimci parlamenterler olarak yetiştirmenin gereğini kavramamış olan ultimatomculuk, otzovizmin bir başka türüydü; ultimatomcular, milletvekillerine, Merkez Komitesinin kararlarına tamamıyla uymaları, yoksa kendilerinin Dumadan geri çağırılacakları yolunda bir ultimatom verilmesini önermişlerdi. Bolşevik gazetesi *Proletari*'nin Haziran 1909'da toplanan bir genişletilmiş konferansı, aldığı bir kararda, "RSDİP içindeki belirli bir eğilim olarak bolşevikliğin, ne otzovizmle, ne de ültimatomcularla ortak hiçbir yanı bulunmadığını" belirtiyor ve, bolşevikleri, "devrimci marksizmin yolundan ayrılan bu sapmalara karşı en kesin bir mücadele yürütmeye" çağırıyordu. – 25.

[19] Çarın, Dumanın kuruluşunu ve Duma için yapılacak seçimlerin kurallarını açıklayan bildirisi 6 (19) Ağustos 1905'te yayınlanmıştı. Bu Duma, yasanın hazırlanmasından sorumlu olan İçişleri Bakanı Buligin'in anısına Buligin Duması olarak bilinmekteydi. Buligin'in taslağına göre, Duma'ya yasa çıkarma yetkisi verilmiyor, yalnızca, çarın bir danışma kurulu olarak, bazı sorunları tartışabiliyordu. Bolşevikler, işçi ve köylüleri, Buligin Duması için yapılacak seçimleri boykot etmeye çağırdılar; tüm kampanyaları üç slogan üzerinde yoğunlaştırılmıştı: silahlı bir ayaklanma, devrimci bir ordu, devrimci bir geçici hükümet. Boykot kampanyası, bolşevikler tarafından, devrimci güçleri harekete geçirmek, kitlesel siyasal grevleri yürütmek ve silahlı bir ayaklanmaya hazırlık için kullanılmıştı. Buligin Duması seçimleri hiçbir zaman yapılmadı ve hükümet de Dumayı toplayamadı – devrimci yükselme ve Ekim 1905'teki tüm Rusya çapındaki siyasal grev, Dumayı silip süpürmüştü. – 25.

[20] Burada, Birinci Rus Devrimi sırasındaki, Ekim 1905'teki, tüm Rusya çapındaki siyasal greve değinilmektedir. Bu greve iki milyondan fazla işçi katılmıştı. Grevin sloganları şunlardı: otokrasiye son verilmesi, Buligin Dumasının etkin bir biçimde boykot edilmesi, bir

kurucu meclisin toplanması, ve demokratik bir cumhuriyetin kurulması. Grev, işçi sınıfı hareketinin gücünü ve kuvvetini gösterdi ve kırsal kesimlerde ve ordu ve donanma içinde gelişmekte olan devrimci mücadeleye hız kazandırdı. Proletaryayı Aralık 1905'teki silahlı ayaklanmaya götüren, bu Ekim genel grevi olmuştur. – 25.

21 "Sol-Komünistler". – Almanya ile barış antlaşmasına (Brest Antlaşması) varılması sorunu tartışıldığı sırada 1918'in başlarında ortaya çıkan Partiye karşı bir grup. Devrimci savaş konusunda sol laflarla, "Sol Komünistler", henüz ordusu bile olmayan Sovyet Cumhuriyetini, ülkeyi yıkıma götürebilecek olan Alman emperyalistlerine karşı bir savaşa sürüklemeyi amaçlayan serüvenci bir politika savunuyorlardı. Lenin ve yandaşları, Almanya ile bir barış antlaşmasının imzalanması konusunda karar alınması ve genç Sovyet Cumhuriyetinin yıkımdan kurtulmasını sağlamak için Merkez Komitesi içinde Trotski ve "Sol Komünistlere" karşı, çok sert mücadele verdiler. – 26.

22 *Labouristes*. – İşçi sınıfı temsilcilerinin parlamentoya seçilmelerini sağlamak üzere sendikaların, sosyalist örgütlerin ve grupların ittifakıyla 1900'de kurulmuş bulunan İngiliz İşçi Partisi (ilk başta bu partiye İşçi Temsilcileri Komitesi deniliyordu) üyeleri. 1906'da İşçi Partisi adını aldı. Sendika üyeleri, sendikalar bunların parti ödentilerini ödedikleri sürece, otomatikman bu partinin üyeleri olmaktadırlar. Kooperatif Partisi (aslında İşçi Partisine ortak bir kuruluştur) ve Bağımsız İşçi Partisi, İşçi Partisiyle yakından ilintilidirler. İşçi Partisi, Sendikalar Konseyi ve Kooperatif Partisinin Yürütme Komitesi ile birlikte, Ulusal İşçi Konseyini oluşturan bir Yürütme Komitesi tarafından yönetilmektedir. İlkin bir işçi sınıfı partisi olarak kurulan İşçi Partisi, yaygın küçük-burjuva etkisi altında, sonradan, ideoloji ve taktiklerde oportünist bir parti olmuştur. İşçi Partisinin önderleri, daha baştan, burjuvaziyle sınıfsal işbirliği politikası gütmüşlerdir. Birinci Dünya Savaşı sırasında, İşçi Partisi önderleri (Arthur Henderson ve ötekiler), sosyal-şoven bir tutum takınmışlar ve hükümete katılmışlardır; birtakım yasalarda işçilere karşı yöneltilmiş maddeleri (ülkenin askerileştirilmesi, vb.) etkin bir biçimde desteklemişlerdir. İşçi Partisi önderleri, tekrar tekrar hükümet başkanı olmuşlardır. – 27.

23 26 Ekim (8 Kasım) 1917'de Sovyetlerin İkinci Kongresi, Barış Konusunda Karar aldı. Kararda, işçi ve köylü hükümetinin, bütün taraf ulusların ve onların hükümetlerinin adil ve demokratik bir barış için hemen görüşmelere başlamasını öngörüyordu. – 29.

24 *Kadetler* (Anayasacı Demokrat Parti). – Rusya liberal burjuvazisinin başlıca partisi. Kadetler, bir yandan "halkın özgürlüğünün" partisi olduklarını ilan ederken, öte yandan otokratik iktidarla,

çarlığı bir meşruti krallık halinde muhafaza etmek için uzlaşma arıyorlardı. – 29.

[25] *İlke muhalefeti.* – Burada anarko-sendikalist görüşler vazeden bir grup Alman sol-komünistlerine değinilmektedir. Almanya Komünist Partisinin Ekim 1919'da Heidelberg'de toplanan İkinci Kongresi, bu muhalefeti partiden atmıştır; atılan üyeler, Nisan 1920'de, Almanya Komünist İşçi Partisini (AKİP) kurmuşlardır. Almanya'daki tüm komünist güçlerin birleşmelerini kolaylaştırmak ve AKİP içindeki en iyi unsurların isteklerine uymak için, muhalefet, sempatizan bir üye olarak, Kominterne geçici olarak kabul edilmişti. Bununla birlikte, Komintern Yürütme Komitesi, Almanya Birleşik Komünist Partisini tek yetkili kesim olarak görmekteydi. AKİP Kominterne kabul edildiğinde, bu, Almanya Birleşik Komünist Partisi ile birleşmesi ve bütün eylemlerde onu desteklemesi koşuluna bağlanmıştı. AKİP önderliği Komintern Yürütme Komitesinin talimatlarına uymadı. Komintern Üçüncü Kongresi (Haziran-Temmuz 1921), hâlâ AKİP'i izlemekte olan işçileri kazanmak için verilen mücadele uyarınca, birleşme sorunu konusunda bir kongre toplayarak bir karara varması için AKİP'e iki aylık süre tamdı. AKİP önderliği Üçüncü Kongrenin bu kararına uymadı ve kendisini III. Enternasyonalin dışında buldu. Daha sonraları sekter grup haline geldi. –30.

[26] *Volapük.* – Johann Martin Schyer adında bir Güney Almanın 1879'da meydana getirdiği yapay bir dil. Pek ilgi görmemiştir. – 33.

[27] *Üçüncü Enternasyonal.* – Çeşitli ülkelerin komünist partilerini birleştiren uluslararası devrimci bir proleter örgütü. 1919'dan 1943'e kadar varlığını sürdürmüştür.

Birinci Dünya Savaşı patlak verdiği zaman İkinci Enternasyonalin oportünist liderlerinin sosyalizme ihanetleri sonucu İkinci Enternasyonalin dağılmasıyla, işçi sınıfı hareketi içerisinde parçalanma başgösterdiğinden, devrimci proleter partilerin Üçüncü Enternasyonalde birleşmeleri, kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelmişti.

Üçüncü Enternasyonal, 1919 Martında, Moskova'da, Kominternin birinci kongresinde kuruldu. Enternasyonal, bütün ülkelerde emekçi halk arasında bağları yeniden kurdu ve güçlendirdi. Uluslararası komünist hareketin strateji ve taktiklerini geliştirerek, uluslararası işçi sınıfı hareketi içerisindeki oportünizmin sergilenmesine katkıda bulundu.

1943 Mayısında Kominternin Yürütme Komitesi, geçmiş tarihsel dönemde işçilerin örgütsel birleşmesi gereksinmesinden doğan bu olgunun, tarihini doldurduğu gerekçesiyle Üçüncü Enternasyonalin dağılmasına karar verdi. – 34.

[28] Burada, 1895'te Lenin tarafından St. Petersburg'da kurulan *İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği* içinde birleşmiş yirmi dolaylarındaki marksist çalışma grubuna değinilmektedir. Birlik, içinde V. İ. Lenin, A. Vaneyev, P. Zaporozhets, G. Krjijanovski, N. Krupskaya, L. Martov, M. Silvin ve V. Starkov'un da bulundukları bir merkez grup tarafından yönetilmekteydi. Doğrudan önderlik ise, Lenin'in başkanlığındaki beş kişilik bir grup tarafından sağlanıyordu. Örgüt, semt alt gruplarına bölünmüştü. İleri, siyasal bilince sahip işçiler (İvan Babuşkin, Vasili Şelgunov ve ötekiler), bu gruplarla fabrikalar arasındaki ilişkiyi sağlıyorlardı.

Lenin, St. Petersburg Mücadele Birliğinin, işçi sınıfı hareketi içinde dayanaklara sahip bulunan ve proletaryanın sınıf mücadelesine kılavuzluk eden devrimci partinin ilk tohumu olduğunu söylemektedir. – 37.

[29] *Trudovikler.* – Birinci Devlet Dumasının köylü üyeleri tarafından Nisan 1906'da kurulan bir küçük-burjuva demokratlar grubu. Trudovikler grubu, her dört dumada da varlığını sürdürmüştür. 1914-18 emperyalist savaşı sırasında, Trudovikler, şoven bir tutum benimsediler, ve Şubat 1917 burjuva demokratik devriminden sonra kulakların çıkarlarının sözcüsü ve karşı-devrim yandaşı oldular. – 38n.

[30] 1917 Şubat Devriminden başlayarak 1919'a kadar Bolşevik Partisinin üye sayısı şöyle artmıştır: Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi (Bolşevik) VIII. Konferansı sırasında (Nisan 1917 konferansı) 80 bin üye; Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi (Bolşevik) VI. Kongresinde (Temmuz-Ağustos 1917) 240 bine yakın; Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) VII. Kongresinde (Mart 1918) 270 bin ve Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) VIII. Kongresinde (Mart 1919) 313.766. – 40.

[31] Burada, Parti üyeliğini genişletmek yolunda SBKP(B)'nin Sekizinci Kongresinin aldığı karar uyarınca yürütülen *Parti Haftasına* değinilmektedir. Bu, Sovyet devletinin yabancı askeri müdahaleye ve içteki karşı-devrime karşı çok şiddetli mücadele yürüttüğü bir döneme rastlamaktadır. İlk Parti Haftası, SBKP(B)'nin Petrograd örgütü tarafından 10 Ağustostan 17 Ağustos 1919'a kadar yürütülmüştür (Petrograd'daki ikinci Parti Haftası Ekim-Kasım 1919'da yapılmıştır); Moskova eyaleti Parti örgütü de, 20 Eylülden 28 Eylüle kadar süren bir parti haftası yapmıştır. SBKP(B)'nin Merkez Komitesi, tüm üyelerinin katıldığı ve Parti Haftası deneyini inceleyen bir toplantısında, 26 Eylül 1919'da, Parti Haftasının kentlerde, köylerde ve ordu birliklerinde de yapılmasını kararlaştırdı. Eylül sonunda, Merkez Komitesi, tüm Parti örgütlerine gönderdiği bir yazıda, yeniden kayıt ve Parti-içi tasfiyelerden sonra şimdi artık Partiye yeni üyelerin kaydedilmeleri zamanının geldiğini bildirmiştir. Merkez Komitesi, Parti Haftası sırasında Partiye

yalnızca işçilerin, Kızıl Ordu mensuplarının, donanmadaki küçük rütbeli subayların ve erlerin, köylülerin alınmaları gerektiğini vurgulamıştır. Bu dönemde, bunun dışında kalan kimseler, partiye alınmamalıydılar. SSCB'nin yalnızca Avrupa kesimindeki 38 eyaletinde yapılan Parti Haftaları, yarıdan fazlası işçi olmak üzere Partiye 200.000 'in üzerinde yeni üye kazandırdı; cephede ise, ordunun ve donanmanın toplam personelinin yaklaşık %25'i Partiye alınmışlardı. Lenin, Partiye böyle kritik bir anda katılan işçi ve köylülerin "devrimci proletaryadan ve köylülüğün sömürme durumu bulunmayan kesimlerinden gelme üstün ve güvenilir bir önderler kadrosu" oluşturduklarını yazmıştır. (*Tüm Yapıtları,* c. 30. "Parti Kongresine Hazırlık konusunda SBKP örgütlerine Mektup".) – 40.

[32] Kurucu Meclis 5 Ocak 1918'de toplandı. Seçim, Ekim Sosyalist Devriminden hemen önce hazırlanmış olan listelere göre yapıldı ve Kurucu Meclisin bileşimi burjuvazinin devlet dümenini elinde tuttuğu bir andaki kuvvetler ilişkisini yansıtıyordu. Böylece, halkın büyük çoğunluğunun Sovyet iktidarından yana iradesi burjuvazinin ve toprak sahiplerinin çıkarlarını temsil eden Kurucu Meclisteki sosyalist-devrimci–menşevik-kadet çoğunluğu tarafından izlenen politika ile dengesizlik içinde idi. Kurucu Meclis, İşçi ve Sömürülen Halkın Hakları Bildirisini tartışmayı ve Sovyetlerin İkinci Kongresinin Barış, Toprak ve İktidarın Sovyetlere Devredilmesi Kararlarını onaylamayı kabul etmeyince 6 (19) Ocak 1918 Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesinin bir kararı ile dağıtıldı. – 45.

[33] Bkz: Engels'in Marx'a 7 Ekim 1858 tarihli mektubu (K. Marx - F. Engels, *Seçme Yazışmalar 1,* Sol Yayınları, Ankara 1995, s. 125). – 46.

[34] *Antant.* – Bu sözcük, son biçimini 1907'de almış bulunan emperyalist kuvvetler bloku (İngiltere, Fransa ve Rusya) anlamında kullanılmaktadır. Bu blok, öteki emperyalist bloka, Üçlü İttifak'a (Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya) karşı kurulmuştur. *Antant* adı, 1904 yılında İngiltere ile Fransa arasında imzalanmış bulunan ve *Entente cordiale* diye bilinen antlaşmadan gelmektedir. Birinci Dünya Savaşı sırasında Antanta ABD, Japonya ve öteki ülkeler de katılmışlardır. Ekim Devriminin ardından Sovyet Cumhuriyetine karşı girişilen silahlı müdahalenin esinlendiricileri ve örgütleyicileri bu blokun önde gelen üyeleri (İngiltere, Fransa, ABD ve Japonya) olmuştur. – 47.

[35] *Industrial Workers of the World* (IWW) (Dünya Sanayi İşçileri). – 1905'te kurulan bir Amerikan işçi örgütü. Eylemi, belirgin anarko-sendikalist nitelik taşıyordu: bu örgüt, proletaryanın siyasal mücadelesinin gereğini kabul etmiyor, proleter partisinin yönetici rolünü, kapi-

talizmin devrilmesi için silahlı ayaklanmanın ve proletarya diktatörlüğü uğruna mücadelenin gereğini reddediyordu. IWW, Amerikan İşçi Federasyonu çalışmayı reddetti ve sonraları da, soysuzlaşarak, işçilerin üzerinde hiçbir etkisi olmayan sekter bir anarko-sendikalist grup haline geldi. – 48.

[36] 1918 Aralığında Alman Komünist Partisi Kongresi, Ulusal Meclis seçimlerine katılma sorununu tartıştı. Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg seçimlere katılmadan yana idiler ve devrimci sloganları yığınlar arasında yaygınlaştırmak için parlamento kürsüsünün kullanılmasının gerekliliğini vurguluyorlardı. Kongrede, çoğunluk, katılmaya karşı çıktı ve katılmama yönünde bir karar benimsedi. – 51.

[37] 26 Ekim (8 Kasım) 1917'de İkinci Bütün Rusya Sovyet Kongresi, Rusya'daki büyük toprak mülklerini ortadan kaldıran ve köylülere devreden Toprak Kararını benimsedi. Toprak Kararı, 242 yerel köylü yetki belgesine dayanan Toprak Konusunda Köylü Yetkesini ve sosyalist-devrimcilerin "eşit toprak imtiyazı" sloganını içeriyordu. Bolşeviklerin daha önce bu slogana neden karşı çıktıklarını ve şimdi ise neden kabul edilebilir bir slogan olduğunu açıklarken Lenin şöyle diyordu: "Demokratik bir hükümet olarak, aynı görüşü paylaşmıyor olsak bile, halk yığınlarının kararını görmezlikten gelemeyiz. Deneyimin ateşi içinde, kararı pratikte uygulayarak, ve onu yerel olarak gerçekleştirerek, köylüler, gerçeğin nerede olduğunu bizzat anlayacaklardır." – 59.

[38] *İtalyan Sosyalist Partisi.* – 1892'de İtalyan İşçi Partisi adı ile kuruldu ve 1895'te İtalyan Sosyalist Partisi adını aldı. Bu partideki sol kanat, büyük Sosyalist Ekim Devriminden sonra güç kazandı ve Ocak 1921'de Liverno Kongresinde, sollar, parti ile ilişkilerini kestiler, kendi kongrelerini toplayarak İtalyan Komünist Partisini kurdular. Faşist diktatörlük yıllarında Sosyalist Parti içindeki bir sol kanat etkisi gelişti, 1934'te Sosyalist Partisi, İtalyan Komünist Partisi ile birleşik hareket konusunda bir anlaşmaya vardı. Bu anlaşma İkinci Dünya Savaşından önce ve sonra iki parti arasında işbirliğinin temelini teşkil etmiştir. Amerikan emperyalizminin çıkarlarına hizmet eden Saragat'nın liderliğini ettiği bir sağcı grup Ocak 1947'de Sosyalist Partiden çekildi ve İtalya İşçileri Sosyalist Partisini kurdu. – 61n.

[39] Sovyet iktidarı, Macaristan'da, 21 Mart 1919'da kurulmuştu. Macaristan Sosyalist Devrimi, nitelik olarak barışçıldı – burjuvazi, kitlelere karşı direnecek durumda değildi, içteki ve dıştaki güçlüklerle başa çıkamayarak devrimin gelişmesine engel olmak üzere, iktidarı sağ sosyal-demokratlara bırakmaya karar verdi. Macaristan'ın emekçi halkı arasında Komünist Partinin saygınlığı, o dönemde o kadar

büyüktü ki, ve sosyal-demokratların tabanından gelen komünistlerle ittifak istemi o kadar kararlıydı ki, sosyal-demokrat önderler, tutuklanmış olan Komünist Partisi önderlerine ortak bir hükümet kurmak üzere çağrıda bulundular. Sosyal-demokrat önderler, görüşmeler sırasında, komünistler tarafından ortaya konan koşulları kabul etmek zorunda kaldılar – bir sovyet hükümetinin kurulması, burjuvazinin silahsızlandırılması, bir Kızıl Ordu ve bir Halk milisi kurulması, büyük toprak mülkiyetine elkonulması, sanayiin ulusallaştırılması, Sovyetler Birliği ile ittifak, vb.. Aynı anda, iki partiyi Macaristan Sosyalist Partisi olarak birleştirecek bir antlaşma imzalandı. Bu birleşme sırasında bazı hatalar yapılmıştı ve bunlar sonradan etkilerini gösterdiler; birleşme mekanik bir birleşmeydi ve reformist unsurlar çıkarılmamışlardı.

Devrimci Hükümet Konseyi, birinci toplantısında bir Kızıl Ordu kurma kararı aldı. 26 Martta, Macaristan Sovyet Hükümeti, sanayi kuruluşları, ulaşımı ve bankaları ulusallaştıran kararname yayınlandı; 2 Nisanda da dış ticaret tekeli üzerine bir kararname yayınlandı. Ücretler ortalama olarak %25 artırıldı ve 8 saatlik işgünü kabul edildi; 3 Nisanda 100 holden'in (yaklaşık 600 dönüm) üzerinde kalan bütün mülklere elkoyan toprak reformu yasası çıkarıldı. Elkonulan topraklar, az topraklı ya da topraksız köylülere dağıtılmayacak, yerel tarım kooperatiflerine ve devlet çiftliklerine devredilecekti. Toprak almayı ummuş olan yoksul köylüler, düş kırıklığına uğradılar. Bu, işçi sınıfıyla köylülük arasında sağlam bir ittifakın kurulmasını engelledi ve Macaristan'daki sovyet iktidarını zayıflattı.

Batılı emperyalistler, Macaristan'da proletarya diktatörlüğünün kurulmasına karşı düşmanca tutum takındılar; bu ülkeye karşı ekonomik ablukaya giriştiler ve silahlı müdahale örgütlediler. Müdahaleci birliklerin saldırısı, Macaristan karşı-devrimini harekete geçirdi. Kendilerini dünya emperyalizmine bağlamış sağ sosyal-demokratların ihaneti ve Sovyet Rusya'nın düşman tarafından kuşatıldığı ve bundan ötürü Macaristan Sovyet Cumhuriyetine yardıma gidemediği 1919 yazındaki elverişsiz uluslararası durum, genç cumhuriyetin yenilmesine yolaçtı. Emperyalist müdahalecilerin ve içteki karşı-devrimin ortak çabaları, Macaristan'daki sovyet iktidarını 1 Ağustos 1919'da devirdi. –61n.

[40] *Blankici-komüncüler.* – Fransız devrimcisi Louis Auguste Blanqui'nin (1805-81) izinde yürüyenlerdir. Marksizm-leninizmin klasikleri, bir yandan Blanqui'yi büyük bir devrimci ve sosyalist olarak kabul ederken, sekter ve komplocu eylem yöntemlerinden ötürü onu eleştirmişlerdir. Lenin şöyle yazar: "Blankicilik, sınıf savaşını reddeden bir teoridir. Blankicilik, proletaryanın sınıf savaşıyla değil, bir küçük aydın azınlığın komplolarıyla insanlığın ücret köleliğinden kurtulma-

sını ummaktadır." (Bkz: V. İ. Lenin. "Kongrede Varılan Sonuçların Özeti", *Tüm Yapıtları*, 4. Rusça baskı, c. 10, s. 360.) – 62.

[41] *Cemiyet-i Akvam.* – İki dünya savaşı arasında faaliyet göstermiş uluslararası bir örgüt; Birinci Dünya Savaşının galip kuvvetleri tarafından, 1919'da, Paris Barış Konferansında kurulmuştur. Akvam Sözleşmesi, 44 devlet tarafından imzalanmış bulunan Versailles Antlaşmasının (1919) bir parçasıydı. Akvam'ın çalışmaları, Assamble, Akvam Konseyi ve Genel Sekreterin başkanlık ettiği Daimi Sekreterlik tarafından yürütülmekteydi. Akvam Sözleşmesi, Akvam'ın saldırıya karşı koymak, silahsızlanmayı geliştirmek, barış ve güvenliği güçlendirmek üzere örgütlendiği izlenimini yaratacak biçimde hazırlanmıştı. Oysa, Akvam'ın önde gelen kuvvetleri, saldırganları teşvik ediyor, silahlanma yarışını ve İkinci Dünya Savaşı hazırlıklarını hızlandırıyorlardı.

1920'den 1934'e kadar Cemiyet-i Akvam, Sovyetler Birliği'ne düşmandı ve 1920 ve 1921'de Sovyet devletine karşı girişilen silahlı müdahalenin örgütleyicilerinden biriydi.

15 Eylül 1934'te, Fransa'nın girişimiyle, Akvam'a üye 34 devlet, Sovyetler Birliği'nin Akvam'a katılmasını önerdiler. Sovyetler Birliği, barışı ilerletmek amacıyla Akvam'a girdi, ama bir barış cephesi yaratmak için harcadığı bütün çabalar batılı kuvvetler arasındaki gerici çevrelerin direnciyle karşılaştı. İkinci Dünya savaşının patlak vermesiyle Akvam'ın faaliyetleri fiilen durdu ve Nisan 1946'da özel olarak toplanmış bulunan bir Assamble'nin kararıyla da resmen dağıtıldı. – 65.

[42] Lenin, F. Engels'in F. Sorge'ye 29 Kasım 1886 tarihli mektubunu kastetmektedir. Engels, bu mektubunda, Amerika'ya sığınmış olan Alman Sosyal-Demokrat mültecilerini eleştirerek, teorinin, bunlar için "bir eylem kılavuzu olmayıp, bir dogma olduğunu" yazmaktadır. – 67.

[43] H. Ch. Carey'in Birliğin İç ve Dış Politikası ve Sonuçları Konusunda Başkana Mektuplar adlı kitabını eleştirirken Çernişevski şöyle yazıyordu: "Tarihin izlediği yol Nevski'nin umut kaldırımı değildir; kimi zaman tozlu, kimi zaman çamurlu, bazan bataklıklar arasında, bazan sık ormanlıklar geçerek hep yolların dışında ilerler. Tozlanmaktan ve ayakkabılarının kirlenmesinden korkanlar toplumsal eylemlere katılmamalıdırlar." – 67.

[44] Biri İsviçre'de Zimmerwald (5-8 Eylül 1915), ikincisi ise, gene İsviçre'de Kienthal (24-30 Nisan 1916) olmak üzere iki uluslararası sosyalist konferans toplanmıştı.

Zimmerwald ve Kienthal konferansları, daha sonra kendi ülke-

lerinde komünist partilerin ve Komünist (Üçüncü) Enternasyonalin kurulmasında önemli bir rol oynamış olan Batı Avrupa sosyal-demokratları arasındaki sol unsurların marksist-leninist temeller üzerindeki ideolojik birliğini daha da sağlamlaştırmıştır. – 68.

45 "*Devrimci Komünistler*". – Haziran 1918'deki sosyalist-devrimci isyandan sonra kendi partilerinden kopmuş olan bir grup narodnik düşünceli sol sosyalist-devrimciler. Eylül 1918'de, bu grup, SBKP(B) ile işbirliği yapılmasını savunan ve Sovyet iktidarını destekleyeceğini açıklayan "Devrimci Komünist Partisi"ni kurdu. Programları narodnik ütopyacılığı sürdürmekteydi ve seçmeci siyasal görüşler çorbası halindeydi. Sovyetlerin sosyalist sistemin kurulmasına giden yolu açtığını kabul ediyorlar, ama kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde proletarya diktatörlüğünün gereğini reddediyorlardı. "Devrimci Komünist Partisi"nin yaşamı boyunca, çeşitli gruplar, bu partiden kopup durdular; bunlardan bazıları SBKP(B)'ye katılırlarken (bunlar arasında A. Kolegayev, A. Bitsenko ve M. Dobrokhotov bulunuyordu), ötekiler sol sosyalist-devrimcilere katıldılar. "Devrimci Komünist Partisi"nin iki üyesinin söz hakkına sahip oy hakları olmaksızın Kominternin İkinci kongresine katılmalarına izin verildi. Kongrenin her ülkede yalnızca bir tek komünist parti olması yolundaki kararı uyarınca, "Devrimci Komünistler" SBKP(B)'ye katılma kararı aldılar (Eylül 1920). Aynı yılın Ekim ayında, SBKP(B) Merkez komitesi, Parti örgütlerinin eski "Devrimci Komünist Partisi" üyelerini SBKP(B)'ye almalarına izin verdi. – 69.

46 *Sol Sosyalist-Devrimciler* (*Enternasyonalciler*). – 12-28 Kasım (2-11 Aralık) 1917'de topladıkları Bütün Rusya Birinci Kongresinde partilerini kurdular. Bundan önce sol sosyalist-devrimciler Sosyalist-Devrimci Partinin (bkz: 3 nolu not) sol kanadını temsil ediyorlardı. Sol sosyalist-devrimciler, İkinci Bütün Rusya Sovyetler Kongresinin gündemindeki bütün temel konularda bolşeviklerle birlikte oy kullandılar ama bolşeviklerin Sovyet hükümetine katılmaları yolundaki önerilerini reddettiler. Uzun yalpalamalardan ve köylülerin arasındaki etkinliklerini koruma girişiminden sonra sol sosyalist-devrimciler bolşeviklerle bir anlaşmaya vardılar ve Halk Komiserliği yönetimindeki bir dizi kuruluşa atandılar. Bolşeviklerle işbirliği yapmalarına karşın, sol sosyalist-devrimciler, sosyalizmin kurulmasına ilişkin temel sorunlarda onlarla anlaşmazlığa düştüler ve proletarya diktatörlüğüne karşı çıktılar. Ocak-Şubat 1918'de sol Sosyalist-Devrimci Partinin Merkez Komitesi, Brest Barış Antlaşmasının yapılmasına karşı bir kampanya yürüttüler ve antlaşma imzalanıp Mart 1918'de Sovyetlerin Dördüncü Kongresinde onaylanınca, sol sosyalist-devrimciler, Halk Komiserleri Konseyinden çekildiler ama Halk Komiserleri kuruluşlarında ve yerel

organlardaki yerlerini korudular. Sosyalist devrimin kırsal kesimde gelişmesi sol sosyalist-devrimciler arasında anti-sovyet havayı daha da güçlendirdi. Temmuz 1918'de Merkez Komiteleri Moskova'da Sovyet Rusya ile Almanya arasında yeni bir savaşı kışkırtmak amacı ile Alman elçisinin öldürülmesini düzenlediler ve Sovyet iktidarına karşı bir ayaklanma sahnelediler. Ayaklanma bastırıldı ve Beşinci Bütün Rusya Sovyetler Kongresi, liderlerinin görüşlerini paylaşan sol sosyalist-devrimcilerin sovyetlerden atılmasını kararlaştırdı.– 69.

47 *Versailles Antlaşması* . – Birinci Dünya savaşına son vermiştir; ABD, İngiliz İmparatorluğu, Fransa, İtalya, Japonya ve bunların müttefiki diğer kuvvetler ile Almanya arasında 28 Haziran 1919'da imzalanmıştır.

Lenin, Versailles Antlaşmasını, "aralarında en uygarları da olmak üzere on milyonlarca halkı köleleştiren eşi görülmemiş yağmacı bir barış" diye değerlendirilmiştir. (*Tüm Yapıtları*, c. 31,"Moskova Eyaleti Uyezd, Volost ve Köy Yürütme Komitesi Başkanları Konferansında Konuşma".) Antlaşma, kapitalist dünyanın galip ülkeler arasında paylaşılmasını meşrulaştırma ve Sovyet Rusya'yı ezmeyi ve bütün dünyada devrimci hareketi yenilgiye uğratmayı amaçlayan bir uluslararası ilişkiler sistemi yaratma amacına hizmet etmiştir. – 72.

48 İngiltere Sosyalist Partisi (*British Socialist Party*). – Sosyal-Demokrat Federasyonla diğer sosyalist grupların birleşmesi sonucunda 1911'de Manchester'de kuruldu. Hyndman, Quelch, Mann ve ötekiler tarafından yönetilen parti, propagandasını marksist bir düşünüşle yürütüyordu. Üyelerinin azlığı ve emekçi yığınlarla bağlantı kuramaması bu örgüte sekter bir karakter vermiştir. – 75.

49 Sosyalist İşçi Partisi (*Socialist Labour Party*). – Sosyal-Demokrat Federasyonu terkeden bir sol sosyal-demokrat tarafından 1903'te kurulmuştur. Güney Galler Ülkesi Sosyalist Derneği (*South Wales Socialist Society*). – Daha çok Galli madencilerden kurulu dar bir gruplaşma. İşçi Sosyalist Federasyonu (*Workers Socialist Federation*). – Daha çok "Kadınların Seçim Haklarını Savunma Derneği"nden gelme kadın üyelerden kurulu az sayıda üyesi bulunan örgüt. Bu "sol" örgütler, Büyük Britanya Komünist Partisi kurulduğu zaman (kuruluş kongresi 31 Temmuz-1 Ağustos 1920'de yapıldı), bu partiye katılmayı reddettiler, çünkü, partinin programında parlamenter seçimlere katılmaya ve *Labour Party*'ye katılmaya davet niteliğinde maddeler vardı. Güney Galler Sosyalist Derneği ve İşçi Sosyalist Federasyonu (ki bu iki örgüt adlarını değiştirerek sırasıyla Komünist İşçi Partisi ve Komünist Partisi adlarını almışlardı) Büyük Britanya Komünist Partisinin Ocak 1921 kongresinde bu parti ile birleştiler ve parti, Büyük Britanya Birleşik Komünist Partisi adını aldı. *Socialist Labour Party*'nin yöneti-

cileri katılmayı reddettiler. – 75.

[50] *The Workers' Dreadnought* – Mart 1914'ten Haziran 1924'e kadar Londra'da yayınlanmıştır; Haziran 1917'ye kadar *The Women's Dreadnought* olarak bilinmekteydi. 1918'de Sosyalist İşçi Federasyonu kurulduğunda, *The Workers' Dreadnought* bu kuruluşun organı haline gelmiştir. – 75.

[51] Burda, çarlık ordusu başkomutanı, Ağustos 1917'de burjuvazinin ve toprakbeylerinin karşı-devrimci bir ayaklanmasından sözediliyor. Bunlar Petrograd'ı ele geçirmeyi, Bolşevik Partisinin kökünü kazımayı, sovyetleri dağıtmayı, ülkede askeri bir diktatörlük kurmayı ve monarşinin yeniden kurulmasını sağlamayı amaçlıyorlardı. Ayaklanma 25 Ağustosta (7 Eylül) başladı. Kornilov, Üçüncü Süvari Kıtasını Petrograd'a sürdü. Kent içindeki kornilovcu karşı-devrimci örgütler harekete geçmeye hazırdılar. Ancak, Kornilov ayaklanması, bolşeviklerin önderliğindeki işçiler ve köylüler tarafından bastırıldı. Kitlelerden gelen baskıların altında, Geçici Hükümet, Kornilov ve onunla birlikte olanların tutuklanmalarını ve yargılanmak üzere mahkemeye teslim edilmelerini emretmek zorunda kaldı. – 94.

[52] Monarşist toprak sahibi Kapp, general Ludendorff, Seeckt ve Lüttwitz'in de yardımlarıyla, "Kapp Darbesi" olarak bilinen askerî-kralcı bir darbe örgütlemiştir. Suikastçılar, darbeyi, sosyal-demokrat hükümetle açık bir danışıklı-döğüş içinde hazırlamışlardı. 13 Mart 1920'de, asi generaller, ordu birliklerini Berlin'e sürdüler ve hükümetten gelen hiçbir direnmeyle karşılaşmadan askerî bir diktatörlük ilan ettiler. Alman işçileri darbeye genel bir grevle tepki gösterdiler. Proletaryanın baskısı altında, Kapp hükümeti, 17 Martta düştü; sosyal-demokratlar tekrar iktidara geldiler. – 94.

[53] *Dreyfus Davası.* – 1894'te Fransa'da gerici-kralcı askeri klik tarafından Fransız Genelkurmayında bir yahudi subay olan Dreyfus'a karşı tertip edilen bir dava. Sahte belgelere dayanılarak casusluk ve yurda ihanetle suçlanan Dreyfus'un, müebbet hapis cezasına mahkumiyet hükmünün yeniden gözden geçirilmesi için yapılan kampanya, cumhuriyetçilerle kralcılar arasındaki çetin mücadelenin damgasını taşıyordu ve 1906 yılında Dreyfus'un beraati ile sonuçlandı. – 99.

[54] "*Sovyet avukatları*". – Şubat 1918'de İşçi, Asker, Köylü ve Kazak Vekilleri Sovyetlerine bağlı olarak oluşan avukatlar kollegyumları. Bunlar Ekim 1920'de feshedilmiştir. – 116.

[55] Lenin'in talimatına uyularak "Hollanda Komünist Partisinin bazı üyeleri" sözleri, bu baskıda "Hollanda Tribünistleri" ifadesinin yerine konmuştur. – 118.

ADLAR DİZİNİ

A

Adler, Friedrich (1879-1960). – Avusturyalı sosyal-demokrat; Avusturya marksizminin teorisyeni. – 8, 19, 27.

Asquith, Herbert Henry (1852-1928). – İngiliz politikacı ve devlet adamı, Liberal Parti liderlerinden. – 79, 85.

Austerlitz, Friedrich (1862-1932). – Avusturya Sosyal-Demokrat Partisi liderlerinden. – 19.

B

Babuşkin, İ. V. (1873-1906). – İşçi, profesyonel devrimci, bolşevik. – 48.

Bauer, Otto (1803-1938). – Avusturyalı sosyal-demokratların ve İkinci Enternasyonalin sol kanat liderlerinden. 1918-19'da Avusturya burjuva cumhuriyetinin dışişleri bakanıydı ve Avusturya işçi sınıfındaki devrimci eylemlerin bastırılmasında etkin bir rol oynadı. – 8, 19, 27, 67, 73, 103.

Bebel, August (1840-1913). – Alman sosyal-demokrat ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin kurucularından ve önde gelen önderlerinden. Alman işçi hareketi içersindeki revizyonizmin ve reformizmin etkin bir muhalifi. – 24.

Bernstein, Eduard (1850-1932). — Alman sosyal-demokratların ve İkinci Enternasyonalin aşırı oportünist kanadının liderlerinden, revizyonizm ve reformizmin temsilcisi. 1896-98'de *Neue Zeit* dergisi, "Sosyalizmin Sorunları" başlığı altında bir dizi makalesini yayınladı; daha sonra bu makaleler, *Sosyalizmin Öngerekleri ve Sosyal-Demokrasinin Görevleri* başlığı altında bir kitap olarak yayınlandı. Bu makalelerinde, devrimci marksizmin felsefi, ekonomik ve siyasal ilkelerini açıkça değiştirdi. Bernstein, işçi sınıfı hareketinin temel görevinin kapitalizm koşullarında, işçilerin ekonomik durumlarını iyileştirmeyi amaçlayan reformlar uğruna mücadele olduğunu belirtiyordu. Birinci Dünya Savaşı sırasında merkezci bir tutum takındı. — 23.

Bordiga, Amedeo (d. 1889). — İtalyan politikacı, İtalyan Sosyalist Parti Üyesi, Kominternin 2. kongresinde delege, 1921'de İtalyan Komünist Partisinin kurucularından biri idi. Kominternin birleşik anti-faşist cephe oluşturma taktiklerine karşı çıkan sol-kanat bir politika izledi. — 60, 113.

Buharin, N. İ. (1888-1938). — Yazar ve iktisatçı. 1906'dan itibaren

RSDİP' üyesi. 1928'den sonra parti içerisindeki sağ-kanat muhalefetin başını çekti. 1929'da Merkez Komitesi Politbürosundan ve Komünist Enternasyonali Yürütme Kurulundan uzaklaştırıldı. 1937'de partiye karşı faaliyetlerinden ötürü partiden atıldı. — 26.

C

Churchill, Winston (1874-1965). — İngiliz muhafazakar politikacı. — 83, 84, 85, 87, 95, 96.

Clynes, John Robert (1869-1949). — İngiliz politikacı. İşçi Partisi liderlerinden. — 77, 79.

Crispien, Arthur (1875-1946). — Alman sosyal-demokratların liderlerinden, yazar. 1917-22'de Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisinin sağ kanadının başını çekti. 1920'de "Bağımsız" Partinin bir delegesi olarak Kominternin 2. kongresinde bulundu. Almanya'ya döndükten sonra Komintern ile birleşmeye karşı çıktı. — 24, 70, 110, 111.

Ç

Çernişevski, Nikolay Gavriloviç (1828-1889). — Rus devrimci demokrat. Rus sosyal-demokratların önde gelen bir önceli; felsefi görüşleri, marksizm-öncesi materyalist felsefenin doruk noktasını temsil eder. — 67.

Çernov, Viktor Mihayloviç (1876-1952). — Sosyalist-Devrimci Partinin önderi ve teorisyeni; burjuva Geçici Hükümette tarım bakanı (Mayıs-Ağustos 1917). Ekim Devriminden sonra karşı-devrimin örgütleyicilerinden biriydi; beyaz mülteci. — 68.

D

de Léon, Daniel (1852-1914). — Yazar, ABD işçi hareketinde etkin bir kişiydi. 1890'dan sonra Sosyalist İşçi Partisinin lideri ve ideologu oldu. 1905' te Dünya Sanayi İşçileri Birliğinin kurulmasına yardım etti. — 46.

Denikin, Anton İvanoviç (1872-1947). — Çarlık generali, İç savaş sırasında (1918-20) beyaz muhafız önderi. General Kornilov'dan sonra Güney Rusya'daki beyaz muhafızların başkomutanı olmuştur. Mart 1920'de ordularının püskürtülmesinden sonra ülkeden kaçmıştır. — 29, 38n, 40, 56.

Dietzgen, Josef (1828-1888). — Diyalektik materyalizme bağımsız olarak ulaşmış bir Alman filozof. Sosyal-demokrat. — 57.

Dreyfus, Alfred (1859-1935). — Fransız genelkurmayının subayı. Yahudi. 1894'te krala ihanet suçlamasıyla ömürboyu hapse mahkum edilmiştir. Fransa'daki büyük bir kamuoyu tepkisinin sonucu, Dreyfus davasının yeniden görülmesi istenmiş ve 1899'da affedilmiş ve 1906'da eski mevkiine iade edilmiştir. — 99.

Dugoni, Enrico (1874-1945). — İtalyan sosyalist. Turati-Trèves reformcu hizbi tarafından desteklenmiştir. — 113.

E

Engels, Friedrich (1820-1895). — 24, 34, 46, 62, 63, 67.

Erler, K. — Bkz.: Laufenberg, Heinrich.

G

Gallacher, William (1881-1965). — İngiliz işçi hareketinde ünlüdür; İngiltere Komünist Partisi liderle-

rinden — 76, 78, 79, 87.

Gompers, Samuel (1850-1924). — Amerikalı sendikacı, Amerikan İşçi Federasyonunun kurucularından. Kapitalistler ile sınıf işbirliği politikasını savunmuş ve işçi sınıfının devrimci mücadelesine karşı çıkmıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında sosyal-şovenist idi ve ABD hükümetinin emperyalist politikasını destekledi. — 45, 48.

Guesde, Jules (1854-1922). — Fransız sosyalist hareketin ve İkinci Enternasyonalin örgütleyicilerinden ve yöneticilerinden biri. Fransız Sosyalist Partisinin kurulmasına (1901) yardımcı olmuştur. Marksist düşüncelerin Fransa'da yayılmasına ve Fransız sosyalist hareketinin gelişmesine çok emeği geçmiştir, ama teori ve taktiklerde sekter nitelikte hatalar yapmıştır. Birinci Dünya Savaşı patlak verdiğinde sosyal-şoven görüşleri benimsemiş ve Fransız burjuva hükümetinin bir üyesi olmuştur. — 63, 104.

H

Henderson, Arthur (1863-1935). — İngiliz İşçi Partisi önderlerinden ve *trade-union*'cu; Birinci Dünya Savaşı sırasında sosyal-şoven görüşlere sahip olmuştur; İşçi Partisi kabinelerinde bakan. — 45, 48, 77, 79, 83-88, 95, 96, 110.

Hilferding, R. (1877-1944). — Avusturya-marksizmi denilen okulun teorisyeni. II. Enternasyonalin en ciddi iktisat teorisyenlerinden biri, Alman devlet adamı. Başlıca yapıtı olan *Mali Sermaye'den (Das Finanz- Kapital)*, Lenin, *Emperyalizm*'de geniş ölçüde yararlanmıştır. Savaş sırasında, sosyal-pasifist olan Hilferding, 1925' te, Stresemann hükümetinde maliye bakanlığı yapmıştır. 1928'den sonra Alman sosyal-demokrasisinin sağ kanadının liderlerinden biri. Hitlerci bir toplama kampında ölmüştür. — 19, 24, 70, 73.

Horner, K. — Bkz: Pannekoek, Anton.

Höglund, Carl Zeth Konstantin (1884-1956). — İsveç sosyal-demokrat. İsveç'te sosyal-demokrat ve genç sosyalist hareketin sol kanat liderlerinden. 1917-24'te İsveç Komünist Partisinin liderlerinden biri oldu. 1924'te oportünistliğinden ve Komintemin 5. Kongresi kararlarına açık muhalefetinden ötürü Komünist Partisinden atıldı. — 60.

Hyndman, Henry Mayers (1842-1921). — İngiliz reformist sosyalist. 1881'de sonradan Sosyal-Demokrat Federasyon adını alan (1884) Demokratik Federasyonu kurmuştur. 1900-10'da Uluslararası Sosyalist Büronun üyesi. İngiliz Sosyalist Parti önderlerinden; Salford Parti Konferansının kendisinin emperyalist savaş sırasında takındığı sosyal-şoven tutumu mahkum etmesinden sonra, 1916'da partiden ayrılmıştır. — 104.

J

Jouhaux, Leon (1879-1954). — Fransız ve uluslararası sendika hareketinin ve Amsterdam Sendika Enternasyonalinin reformcu liderlerinden. — 45, 48, 115.

K

Kapp, Wolfgang (1858-1922). — Alman yunkerlerinin ve emperyalist, militarist çevrelerinin temsilcisi. Mart 1920'de karşı devrimci askeri monarşist darbenin yöneticisi.

— 94, 96, 109, 111.

Kautsky, Karl (1854-1938). — Alman Sosyal-Demokrat Partisinin ve İkinci Enternasyonalin önderlerinden; başlangıçta bir marksist. — 8-10, 18, 19, 24, 27, 46, 67-70, 73, 103, 104, 108, 110, 111.

Kerenski, Aleksandr Fyodoroviç (d. 1881). — Sosyalist-devrimci. Şubat 1917 burjuva demokratik devriminden sonra Adalet, Savaş ve Donanma bakanı, ve daha sonra da burjuva Geçici Hükümetin başkanı ve silahlı kuvvetler başkomutanı. Ekim Devriminden sonra Sovyet Hükümetine karşı eyleme girişmiş ve 1918'de yurtdışına kaçmıştır. — 29, 38n, 69, 83, 101, 102.

Kolçak, Aleksandr Vasilyeviç (1873-1920). — Çarlık amirali; monarşist. Ekim Devriminden sonra kendisini Rusya'nın en yüksek yöneticisi ilan etmiş ve Urallar'daki, Sibirya'daki ve Uzak Doğudaki askeri diktatörlüklere önderlik etmiştir. 1919'da Kolçak'ın birlikleri Kızıl Ordu tarafından bozguna uğratıldı, Kolçak esir alındı ve 7 Şubat 1920'de Irkutsk Devrim Komitesinin kararı ile kurşuna dizildi. — 29, 56.

Kornilov, Lavr Georgiyeviç (1870-1918). — Çarlık generali, monarşist, 1917-18 yıllarında Rusya'daki karşı-devrimci güçlerin önderlerinden Krasnodar'da savaşta öldürüldü. — 94, 111.

L

Lansbury, George (1859-1940). — İngiliz İşçi Partisi liderlerinden. — 26, 63.

Laufenberg, Heinrich (*Erler, Karl*) (1872-1932). — Alman sol kanat sosyal-demokrat, yazar. 1918 Kasım devriminden sonra Alman Komünist Partisine katıldı ve kısa bir süre sonra partide "sol" muhalefetin başını çekti ve 1919'da Komünist Partisinden atıldı. — 35, 72.

Legien, Karl (1861-1920). — Alman sağ kanat sosyal-demokrat. Alman sendikalarının önderi; revizyonist. Birinci Dünya Savaşı sonrasında aşırı bir sosyal-şoven. — 23, 39, 45, 48.

Liebknecht, Wilhelm (1826-1900). — Alman ve dünya işçi sınıfı hareketinin önde gelen bir kişisi, Alman Sosyal-Demokrat Partisinin kurucularından ve önderlerinden. 1875'ten yaşamının son günlerine kadar Alman Sosyal-Demokrat Partisi Merkez Komitesi üyesi ve bu partinin merkez organı *Vorvärts*'ın başyazarı. Birinci Enternasyonalin çalışmalarında ve İkinci Enternasyonalin kuruluşunda etkin olmuştur. — 51, 60..

Lloyd George, David (1863-1945). — İngiliz devlet adamı; Liberal Partinin önderi, 1916-22'de başbakan. Sovyet Rusya'ya karşı girişilen silahlı müdahalenin ve ablukanın akılhocalarından ve örgütleyicilerinden. — 79-81, 83-87, 95, 96.

Longuet, Jean (1876-1938). — Fransız Sosyalist Partisi ve İkinci Enternasyonal önderlerinden, yayıncı; Charles Longuet ve Jenny Marx'ın oğlu. Birinci Dünya Savaşı sırasında Fransız Sosyalist Partisi içindeki merkezci azınlığa önderlik etmiştir. — 18, 19, 27, 108.

Luxemburg, Rosa (*Junius*) (1871-1919). — Alman ve Polonya işçi sınıfı hareketinin ve İkinci Enternasyonalin önde gelen kişilerinden, Alman Komünist Partisinin kurucularından. — 51.

Lüttwitz, Walter (1859-1942). — Alman general. Mart 1920'de Kapp darbesi adı verilen ve monarşinin

yeniden getirilmesi ve Almanya'da askeri bir diktatörlüğün kurulmasını amaçlayan Alman militaristler tarafından düzenlenen karşı-devrimci ayaklanmanın liderlerinden biri. — 109, 111.

M

MacDonald, James Ramsay (1866-1937). — İngiliz devlet adamı, İşçi Partisinin kurucularından ve önderlerinden. Parti ve İkinci Enternasyonal içinde aşırı oportünist bir politika izlemiştir. 1924, 1929-31 ve 1931-35'te başbakan. — 77, 79.

Malinovski, R. B. (1876-1918). — 1912-1914'te Dördüncü Dumada bolşevik grubunda milletvekili. 1917'de bir provokatör ve çarın siyasal polisinin bir gizli ajanı olduğu ortaya çıkarıldı. 1918'de Bütün Rusya İcra Komitesi'nin yüksek mahkemesi tarafından yargılanarak ölüme mahkûm edildi. — 37, 38n, 64.

Martov, L. (*Çederbaum, Yuli Osipoviç*) (1873-1923). — Menşevik bir önder; gericilik (1907-10) ve devrimci şahlanış yılları sırasında tasfiyeci. Birinci Dünya Savaşı sırasında merkezci bir tutum takınmıştır. Ekim Devriminden sonra Sovyet yönetiminin düşmanı olmuş ve 1920'de yurtdışına göçmüştür. — 68, 69.

Marx, Karl (1818-1883). — 24, 34, 46, 62, 67.

Merrheim, Alphonse (1881-1925). — Fransız *trade-union*'cu ve sendikalist. 1905'ten sonra metal işçileri federasyonunun ve Fransa Genel İşçi Konfederasyonunun liderlerinden biri oldu. Açıkça sosyal-şovenizmi ve reformizmi savundu. — 45, 115.

Modigliani, Vittorio Emmanuele (1872-1947). — İtalyan Sosyalist Partisi lideri, reformist. — 113.

N

Natanson, M. A. (1850-1919). — Sosyalist-Devrimci Partinin liderlerinden. Şubat 1917 burjuva devriminden sonra, Sol-Sosyal Devrimci Partinin örgütlenmesine yardım etti. 1918'de sovyet iktidarına karşı, Sol Sosyalist-Devrimcilerin başkaldırmasını kınadı. — 68.

Noske, Gustav (1868-1946). — Aşırı sağ kanat Alman sosyal-demokrat; işçi sınıfı haini ve kasabı; Ocak 1919'da Karl Liebknecht'e ve Rosa Luxemburg'a yapılan suikastın örgütleyicisi. — 19, 77, 79, 103.

P

Pankhurst, Sylvia Estella (1882-1960). — İngiliz işçi hareketinde tanınmış bir kişi. Ekim Sosyalist Devriminden sonra Sovyet Rusya'ya karşı emperyalist askeri müdahalenin durdurulmasını istemiştir. Kominternin İkinci Kongresine katılmıştır. 1921'de İngiliz Komünist Partisine katılmış ama kısa süre sonra parti disiplinine uymadığı için partiden atılmıştır. — 75, 76, 79, 81, 82, 87.

Pannekoek, Anton (Horner, Karl) (1873-1960). — Hollandalı sosyal-demokrat. 1909'da Hollanda Sosyal-Demokrat Partisi adını alan Hollanda Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin sol kanadının organı olan *De Tribune*'ün (1907) kurucularından, 1918-21'de Hollanda Komünist Partisi üyesi, Kominternin çalışmalarına katılmış ve aşırı solcu, sekter görüşler savunmuştur. 1921'de Komünist Partiden ayrılmış ve siyasal çalışmadan çekilmiştir. — 35, 39, 72.

Plehanov, Georgi Valentinoviç (1856-1918). — Rus ve dünya işçi sınıfı hareketinin önde gelenlerinden. Rusya'da marksizmi ilk yayanlardan, Rusya'daki ilk marksist grup olan Emeğin Kurtuluşu grubunun kurucusu. İkinci Parti Kongresinden (1903) sonra oportünizmle uzlaşmayı savunmuştur. Gericilik yıllarında (1907-10) marksizmin mahçı revizyonuna ve tasfiyeciliğe karşı durmuştur. Ekim Devrimine karşı tutumu olumsuzdu, ama Sovyet yönetimine karşı mücadeleye katılmamıştır. — 23, 68, 98, 104.

Potressov, Aleksandr Nikolayeviç (1869-1834). — Bir menşevik önder; gericilik yılları (1907-10) ve devrimci yeniden şahlanış yıllarında tasfiyecilerin başını çekmiş ve *Naşa Zarya*'yı ve öteki tasfiyeci legal yayınları yönetmiştir. Ekim devriminden sonra Sovyet yönetimi düşmanı, yurtdışına göçmüştür. — 68.

R

Radek, Karl Berngardoviç (*K. R.*) (1885-1939). — 1900'den sonra Galiçya, Polonya ve Almanya'da sosyal-demokrat harekete katıldı; Alman sol sosyal-demokratlarının yayınları için çalıştı. Birinci Dünya savaşında enternasyonalcilere katıldı, ama aynı zamanda merkezci eğilimler de gösterdi. 1917-'den sonra Bolşevik Partisi üyesi. 1923'ten itibaren trotskist muhalefet içinde etkin militan. 1936'da partiye karşı etkinliğinden dolayı partiden atıldı. — 26.

Renaudel, Pierre (1871-1935). — Fransız Sosyalist Partisinin reformist bir önderi; Jaurés'nin ölümünden sonra *l'Humanité* yöneticisi (1914-20); Birinci Dünya Savaşı sırasında sosyal-şoven bir tutum takınmıştır. — 27.

Renner, Karl (1870-1950). — Avusturyalı devlet adamı, Avusturya sağ kanat sosyal-demokratların önderi ve teorisyeni. Burjuva milliyetçi bir teori olan "kültürel-ulusal özerklik" teorisinin yazarlarından biri. Birinci Dünya Savaşı sırasında sosyal-şoven görüşler benimsemiştir. Avusturya Şansölyesi (1919-20). — 19, 27.

S

Scheidemann, Philippe (1865-1939). — Alman Sosyal-Demokrat Partisinin aşırı sağ kanadının önderlerinden; Birinci Dünya Savaşı sırasında sosyal-şoven görüşler savunmuştur. Şubat-Haziran 1919'-dan itibaren Alman burjuva hükümetinin başı; Alman işçi sınıfı hareketinin 1918-21'de kanlı bir biçimde bastırılışını örgütleyenlerden biri. — 19, 27, 69, 70, 72, 73, 77, 79, 83, 96, 103, 110.

Schröder, Karl (1884-1950). — Alman sol kanat sosyal-demokrat ve yazar. — 35.

Serrati, Giacinto Menotti (1872-1926). — İtalyan işçi sınıfı hareketi içinde tanınmış bir kişi, İtalyan Sosyalist Partisinin liderlerinden, merkezci. Birinci Dünya Savaşı sırasında bir enternasyonalci idi. Kominternin İkinci Kongresinde İtalyan Delegasyonuna başkanlık etti. Yaşamının sonuna dek 1924'-te katılmış olduğu İtalyan Komünist Partisinin faal bir üyesi olarak kaldı. — 61n.

Snowden, Philipe (1864-1937). — İngiliz politikacı. 1903-06, 1917-20'de Bağımsız İşçi Partisinin başkanı oldu ve sağ kanadı temsil etti. 1906'da parlamentoya girdi. Birinci Dünya Savaşı sırasında merkezciydi ve burjuvaziyle koa-

lisyon yapmadan yanaydı. — 77, 79, 83-88, 110.

Struve, Piyotr Derngardoviç (1870-1944). — Rus burjuva iktisatçı ve yayıncı; 1890'larda "legal marksizm" savunucusu, sonradan Anayasacı Demokrat Partinin merkez komitesi üyesi olmuştur, Ekim Devriminden sonra bir beyaz mülteci. — 68.

T

Trèves, Cladio (1868-1933). — İtalyan Sosyalist Partisinin reformcu liderlerinden. — 113.

Turati, Filippo (1857-1932). — İtalyan işçi sınıfı hareketinin reformcu önderlerinden ve İtalyan Sosyalist Partisinin (1892) kurucularından. Birinci Dünya Savaşı sırasında merkezci bir tutum takındı. — 18, 19, 112, 113.

V

Vaillant, Edouard Marie (1840-1915). — Fransız sosyalist, komüncü. Birinci Enternasyonal genel konseyi üyesi, İkinci Enternasyonalin ve Fransız Sosyalist Partisinin (1901) kurucularından. — 63.

W

Wendel, Friedrich (1886-1960). — Alman sol sosyal-demokrat, mizahçı ve yazar. Almanya'da 1918 Kasım Devriminden sonra Komünist Partisine katıldı ve partide "sol" muhalefetin yanında yeraldı, 1919'da partiden atıldı. — 35.

Wijnkoop, David (1877-1941). — Hollandalı sol sosyal-demokrat, daha sonra Komünist Partisine katıldı. — 119.

Wolffheim, Fritz. — Alman sol kanat sosyal-demokrat ve yazar, 1918'in sonunda Alman Komünist Partisine katıldı ve Laufenberg ile birlikte "sol" muhalefetin başını çekti. 1919'da "sol" muhalefet, Komünist Partisinden atıldı. — 35.

Y

Yudeniç, N. N.(1862-1933). — Çarcı general. Ekim Sosyalist Devriminden sonra Beyaz Muhafızlar Kuzey-Batı Ordusu başkomutanı oldu. 1919'da Petrograd'ı almak üzere iki kez sonuçsuz saldırı düzenledi. Kasım 1919'da Kızıl Ordu tarafından püskürtüldü ve Estonya'ya çekildi. — 40.

Z

Zasuliç, Vera İvanovna (1849-1919). — Rusya'daki narodnik ve daha sonra da sosyal-demokrat hareket faal olarak katılmıştır. Emeğin Kurtuluşu grubunu kuranlardan; menşevik olmuştur. — 68.

Zubatov, Sergey Vasilyeviç (1864-1917). — Moskova gizli polis dairesi başkan yardımcısı (1899) sonra da başkanı; Zubatovculuğun ya da "polis sosyalizmi"nin akıl hocası ve örgütleyicisi. İşçileri devrimci hareketten saptırabilmek için jandarmanın ve polisin himayesi altında sahte işçi örgütleri kurmuştur. İlk Zubatov örgütü Moskova'da 1901'de, daha sonra öteki kentlerde kurulmuştur. Zubatovculuk büyüyen devrimci hareket tarafından yıkılmıştır. — 48.

ISBN 978-975-7399-75-9